

Gomarus

Meer dan school alleen

Jaarverslag 2018 Financieel

Inhoudsopgave

A	Toelichting op onderdelen van het jaarverslag	
	1. Grondslag, missie en visie van de school	4
	2. Juridische structuur	6
	3. Onderwijs	9
	4. Leerlingenzorg	15
	5. Personeelszaken	16
	6. Kwaliteitszorg	19
	7. Bedrijfsvoering	19
	8. Financiële stand van zaken	21
	9. School en omgeving	27
	10. Medezeggenschapsraad	29
B	Continuïteitsparagraaf	
	1. Algemeen	31
	2. Overige rapportages	35
C	Verslag Raad van Toezicht	37
D	Jaarrekening	
	Grondslagen voor de jaarrekening	48
	Model A Balans per 31 december 2018	50
	Model B Staat van baten en lasten 2018	51
	Model C Kasstroomoverzicht 2018	54
	Overige toelichtingen	55
E	Overige gegevens	
	1. Bestemming exploitatiesaldo	76
	2. Niet uit de balans blijvende verplichtingen	76
	3. Niet in de balans opgenomen regelingen	76
	4. Gebeurtenissen na balansdatum	76
	5. Gegevens over de rechtspersoon	76
	6. Opgave bestaan nevenvestigingen	77
	7. Controleverklaring	78
	8. Vaststelling en goedkeuring	83

A Toelichting jaarverslag 2018

1. Grondslag, missie en visie van de school

1.1 Grondslag

De Gomarus Scholengemeenschap voor vmbo, mavo, havo en vwo is een reformatische school. De grondslag is verwoord in artikel 2 van de statuten van de Vereniging en luidt als volgt:

'De Vereniging is gegrond op het onveranderlijke Woord van God, naar de overzetting daarvan uit de oorspronkelijke talen, op last van de Staten-Generaal der Verenigde Nederlanden en volgens besluit van de Nationale Synode, gehouden te Dordrecht in 1618 en 1619, nader uitgedrukt in de Drie Formulieren van Enigheid, zoals die zijn vastgesteld door voornoemde Synode.'

1.2 Missie en visie

De missie van de Gomarus is het geven van christelijk, Bijbelgetrouw onderwijs dat gekenschetst wordt door de kernwoorden 'bewogen, bevlogen en betrokken'. De grondslag is de leidraad bij het uitzetten van beleid. De kernwoorden gebruiken we bij het vertalen van de grondslag naar de praktijk. Samengevat duiden we ze voor de Gomarus als volgt:

Bewogen

Bewogenheid duidt in eerste instantie op het belang dat gehecht wordt aan het eeuwig heil van onze medemens. Binnen de school betekent dit primair het heil van leerlingen en collega's en daarnaast van allen die bij de school betrokken zijn. We belijden dat elk mens bekering nodig heeft en dat die alleen kan worden verkregen door de genade van God, door de verzoening door de Heere Jezus Christus en de toepassing daarvan door de Heilige Geest. In tweede instantie duidt bewogenheid op zorg voor elkaar, in velerlei opzicht. Het betreft dan de tweede tafel van de wet: je naaste liefhebben als jezelf. Dat betekent het goede zoeken voor de ander: je leerling, je collega, je leidinggevende, je teamlid, je burens enz.

Bevlogen

Het woordenboek geeft voor bevlogen een aantal betekenissen en synoniemen: beziel, geestdriftig, vurig, gedreven, zeer enthousiast en met veel ideeën. Bevlogen collega's staan open voor nieuwe ideeën en dragen hun bevlogenheid over aan anderen in hun omgeving. Dat is precies waar de Gomarus voor staat. Een school waar Bijbels gefundeerde zaken worden overgedragen op en gedeeld met leerlingen. Maar waar ook, door gedegen vakmanschap en kennis, leerlingen enthousiast worden gemaakt voor een vak, voor een beroep. Door deze bevlogenheid krijgen leerlingen van de Gomarus goed onderwijs en worden ze gestimuleerd en nieuwsgierig gemaakt verder te leren, zodat zij binnen de samenleving kunnen functioneren en hun talenten gebruiken. Onder de samenleving verstaan we gezin, kerk en maatschappij. Om dit te realiseren, is er naast de door de overheid voorgeschreven vakken specifieke aandacht voor godsdienstige opvoeding, toerusting en vorming om als christen te staan in de maatschappij. Met 'staan in de maatschappij' wordt naast het zich 'staande houden' ook bedoeld het in staat zijn om het christen-zijn te verwoorden en met Gods hulp wet en evangelie uit te dragen in gezin, kerk en maatschappij. Leerlingen leren keuzes te maken binnen de grenzen van hun verantwoordelijkheid. Ze leren inzicht te geven in hun vorderingen en verantwoording af te leggen. Leerlingen worden zodanig begeleid in hun ontwikkeling dat zij leren verantwoordelijkheid te dragen voor hun eigen leren. Ze worden gestimuleerd verantwoordelijkheid te nemen voor zichzelf en voor anderen. De wens is dat dit resulteert in een bevlogen leerling. Bevlogenheid heeft ook alles te maken met de houding van docenten, ondersteuners en leidinggevenden van de school. Het gaat over geïnspireerd zijn, een doel voor ogen hebben en bezieling uitstralen. Geen vat (met kennis) vullen, maar een vuur ontsteken. De Gomarus streeft naar een inspirerende en professionele cultuur. Een cultuur die gericht is op

kwaliteit en ontwikkeling van de vakman of vakvrouw in elke discipline. Dit vatten we samen onder de term 'inspirerend onderwijs'. In de pedagogisch-didactische visie, één van de beleidsdocumenten, is dit verder uitgewerkt.

Betrokken

Betrokkenheid geeft aan dat je om de ander geeft. De ander: een leerling, een docent, een leidinggevende, een medewerker of een ouder. Betrokkenheid geldt over en weer. Ook het begrip veiligheid valt hieronder, zowel de fysieke als sociale veiligheid voor alle geledingen binnen de school. Een veilig klimaat is een voorwaarde voor een goed leerklimaat. Leerlingen moeten zich binnen de school op hun gemak voelen, ook als het gaat om leerlingen die extra zorg behoeven of een aangepast programma nodig hebben. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moet zich eveneens veilig weten binnen de school. Dat betekent ook de mogelijkheid hebben om vragen en problemen voor te leggen aan anderen, met als doel gezamenlijk ervan te leren en te professionaliseren.

1.3 Identiteit

Het inhoud geven aan en het bewaken van de identiteit is een belangrijke taak voor het personeel en de directie van de school, het College van Bestuur (CvB), de Raad van Toezicht (RvT) en het Verenigingsbestuur (VB). In het Strategisch beleidsplan 2015-2019 zijn een aantal speerpunten met betrekking tot de identiteit opgenomen. Daarin staat onder andere:

'De school die we voor ogen hebben, onze Gomarus, is een school waar leerlingen, ouders, personeel, directie, CvB, RvT en VB vanuit de vaste waarden van Gods Woord geïnspireerd zijn en elkaar inspireren. Inspiratie betekent dat je een doel voor ogen hebt en dat bezield nastreeft. Dat betekent leven vanuit vaste waarden, het hebben van idealen, proberen het hart van de ander te raken en dienstbaar te zijn. Gods Woord vat de verticale en de horizontale lijn kernachtig samen met: God liefhebben boven alles en onze naaste als onszelf'. De Heere geve door Zijn genade dat dit praktijk mag zijn en steeds meer worden op de Gomarus.'

In de praktijk betekent dit dat de Bijbel dagelijks wordt geopend en besproken. Romeinen 10 zegt daarvan: 'Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods.' Alle vakken worden gegeven vanuit een Bijbels mens- en wereldbeeld. In het bijzonder komt dat aan de orde bij vakken als godsdienst, geschiedenis, maatschappijleer, Nederlands en culturele kunstzinnige vorming. Voor elk schooltype is er een programma voor 'toerusting en vorming'. De identiteit heeft ook een belangrijke plaats in werkweken (waaronder de burgerschapsweek) en bij excursies. Het personeel heeft regelmatig bezinningsmomenten. Dat kan schoolbreed zijn, maar ook binnen teams, vakgroepen en afdelingen worden studie- en bezinningsmomenten belegd. In 2018 is voor het eerst een studietweedaagse voor het hele personeel gehouden. Het thema was de impact van sociale media op leerlingen. Bij de opening van het schooljaar, bij een themavergadering met Verenigingsbestuur, Raad van Toezicht, College van Bestuur en directie, bij ouderavonden en bij de bijeenkomst met de kerkenraden uit de regio staat het thema 'identiteit' centraal. Zo werd bij de jaaropening van 2018 stilgestaan bij 'bouwen en bewaren', mede met het oog op de opening van de Gomarusvestiging in Zaltbommel.

1.4 Toegankelijkheid en toelatingsbeleid

Gezin, kerk en school

De Gomarus is opgericht om het mogelijk te maken dat de opvoeding thuis en het onderwijs in de kerk aansluiten bij de vorming van de leerlingen op school. De doopbelofte die de ouders in de kerkelijke gemeente hebben afgelegd, heeft ook een verwijzing naar het onderwijs: 'In de voorzeide leer naar uw vermogen te onderwijzen, te doen en te helpen onderwijzen'. Om deze eenheid zoveel als mogelijk te bewaken, is het nodig dat de school een helder beleid voert wat betreft de benoeming

van personeelsleden en de toelating van leerlingen. Goede contacten met ouders en kerkenraden zijn essentieel voor het 'levendig houden' van de identiteit van de school. Pas als we gezamenlijk vanuit de grondslag en met respect voor elkaar rondom de leerling staan, krijgt deze eenheid van gezin, kerk en school inhoud.

Identiteitsverklaring

Van ouders van leerlingen wordt verwacht, dat zij de grondslag van de school van harte onderschrijven.

2. Juridische structuur

2.1 Verenigings- en bestuursstructuur

De Gomarus heeft een bestuursstructuur die voldoet aan de 'Code Goed Onderwijsbestuur VO'. Binnen de structuur van de Gomarus is daarbij een belangrijke plaats voor de Vereniging en het Verenigingsbestuur weggelegd. De hoofdelementen van deze structuur zijn:

- A. Een Vereniging met een Verenigingsbestuur dat zich primair richt op behoud en versterking van de identiteit van de school. Onder deze Vereniging ressorteren twee stichtingen: Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatorische grondslag te Gorinchem (Stichting VO) en Stichting Vermogensbeheer te Gorinchem (Stichting VB).
- B. In de Stichting VO zijn de schoolactiviteiten van de school ondergebracht, met daarbinnen een scheiding tussen bestuur en toezicht. In deze stichting bestaat de bestuursstructuur uit het College van Bestuur (CvB, 'eenhoofdig') en de Raad van Toezicht (RvT, zeven leden).
- C. In de Stichting VB is het private vermogen van de Vereniging ondergebracht, dat wordt beheerd ten behoeve van de school.

Vanuit het VB zijn een tweetal commissies gevormd, die door het Verenigingsbestuur zijn gemandateerd om beslissingen te nemen. De Benoemingscommissie en de Toelatingscommissie. Daarnaast houdt het Verenigingsbestuur visitaties bij de verschillende vakgroepen om structureel met hen over identiteitszaken te spreken en de resultaten van deze gesprekken terug te koppelen naar het CvB. Het Verenigingsbestuur geeft gevraagd en ongevraagd advies aan het CvB met betrekking tot de identiteit van de school.

2.2 College van Bestuur en directie

Het bevoegd gezag van de school is het College van Bestuur. Dit college is op de Gomarus eenhoofdig ingevuld door dhr. ir. Chr.J. Flikweert. In 2018 bestaat de directie uit drie personen:

- de directeur onderwijs (teams): dhr. C. van Rijswijk;
- de directeur onderwijs (vakgroepen): dhr. A.W.A. ter Harmsel;
- de directeur bedrijfsvoering: dhr. J. de Deugd.

Onderwijskundig gezien is de school een 'matrixorganisatie'. Enerzijds wordt gewerkt met teams, teamleiders en een directeur onderwijs (teams). Anderzijds maakt elke docent ook deel uit van een vakgroep, met een vakgroepleider en een directeur onderwijs (vakgroepen). De directeur onderwijs (vakgroepen) is ook verantwoordelijk voor de leerlingenzorg en het inhoud geven aan de beleidsondersteunende taken die door LD-docenten worden uitgevoerd. De directeur bedrijfsvoering beheert de portefeuilles: facilitaire zaken (conciërges, catering, onderhoud gebouwen etc.), financiën, informatie- en communicatietechnologie (ICT), kwaliteit, logistiek (roosters etc.), personeel & organisatie en public relations (PR).

Op grond van de aanbeveling in de 'Code Goed Onderwijsbestuur VO' worden in dit jaarverslag de nevenfuncties van de directie vermeld:

- Dhr. J. de Deugd:
 - sinds 2008 ambtsdrager Gereformeerde Gemeente te Krimpen aan den IJssel (onbetaald);
 - sinds 2010 voorzitter van de lokale cliëntenraad (LCR) van Woon- en zorgcentrum d' Amandelhof (Cedrah) in Capelle aan den IJssel (onbetaald);
 - sinds 2011 secretaris van de Centrale cliëntenraad (CCR) van Cedrah (onbetaald);

- sinds 2015 lid themacommissie Bedrijfsvoering en goed werkgeverschap van de VO-raad (onbetaald);
- sinds 2016 penningmeester en lid dagelijks bestuur deputaatschap Diaconale en Maatschappelijke Zorg (DMZ) van de Gereformeerde Gemeenten (onbetaald).
- Dhr. A.W.A. ter Harmsel
 - sinds 2012 ambtsdrager Gereformeerde Gemeente te Berkenwoude (onbetaald);
 - kortdurende opdrachten op freelance basis (betaald).
- Dhr. C. van Rijswijk
 - Geen nevenfuncties

Jaarlijks wordt het functioneren van het College van Bestuur geëvalueerd. Dit gebeurt door de Raad van Toezicht op basis van gesprekken met verschillende geledingen binnen de school en eigen ervaringen. Het kader voor de evaluatie is het Reglement Bestuur van de Stichting VO. Geëvalueerd zijn de volgende onderwerpen: identiteit; leidinggeven/leiderschap/persoonlijk functioneren; organisatieontwikkeling/visie/beleid en strategie; resultaten/kwaliteit/onderwijskundige sturing; communicatie en informatievoorziening; bedrijfsvoering en risicomanagement; relatie met de RvT/Verenigingsbestuur/MR en stakeholders. Het functioneren van het bestuur van de Stichting VO is als goed beoordeeld.

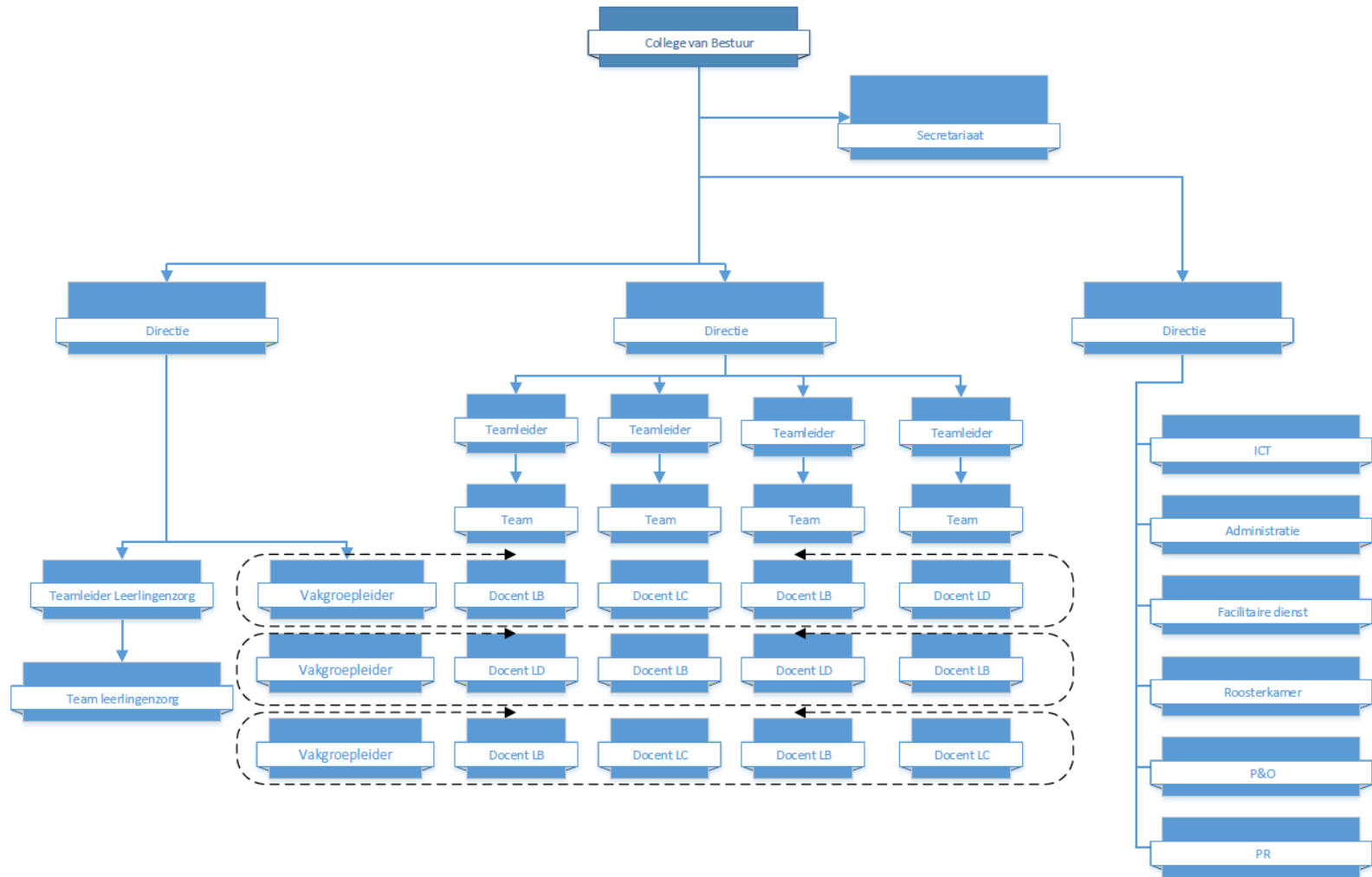
2.3 Teams, vakgroepen en afdelingen

Negen teamleiders geven leiding aan de vijf teams binnen de school, waarvan een team zich richt op leerlingenzorg. De andere teamleiders zijn de direct leidinggevenden van de docenten. In dit verantwoordingsjaar zijn er twee nieuwe teamleiders benoemd, waardoor ontstane vacatures zijn ingevuld. Er is in 2018, evenals in voorgaande jaren, aandacht geweest voor professionalisering van de teamleiders, de vakgroepleiders en de afdelingshoofden.

Alle docenten maken deel uit van een vakgroep. Onder aansturing van de vakgroepleider geven ze vorm aan de inhoud van het vak en de doorlopende leerlijnen. Door aandacht voor de positie van de vakgroepen ontstaat er een positieve spanning tussen de teams en de vakgroepen, die elk hun doelen willen verwezenlijken in het belang van de leerlingen. Dit levert afspraken op die recht doen aan zowel het team als de vakgroep.

De ondersteunende diensten zijn ondergebracht in de volgende afdelingen: facilitaire zaken, financiële- en leerlingenadministratie, ICT, logistiek, personeel & organisatie, PR en secretariaat (zie organogram op de volgende pagina).

Organogram Gomarus scholengemeenschap

2.4 Klachten

De gezamenlijke reformatorische scholen hebben een 'Klachtencommissie reformatorisch onderwijs'. Dit is een onafhankelijke commissie van deskundigen. In 2018 zijn bij deze commissie geen klachten gemeld met betrekking tot de Gomarus.

2.5 De pedagogisch-didactische visie

Onderdeel van het Strategisch beleidsplan 2015-2019 is de pedagogisch-didactische visie. Dit document is tot stand gekomen met inbreng vanuit de verschillende geledingen binnen de school. Het is de 'richtlijn' voor het onderwijs op de Gomarus. Het wordt ook gebruikt bij de selectie van een nieuwe onderwijsmethode of bij het ontwikkelen van een lessenserie. Deze visie geeft een goed beeld van het onderwijs dat we voorstaan. Voor de inhoud ervan verwijzen we naar het Strategisch beleidsplan 2015-2019.

3. Onderwijs

3.1 Onderwijs

Het onderwijs heeft ook in 2018 zijn voortgang mogen hebben. Het is een druk jaar geweest met de komst van de Gomarusvestiging in Zaltbommel. Naast de huisvestingsvragen waren er ook onderwijskundige vragen die om een passend antwoord vroegen. Vele malen hebben we als 'onderwijsgroep' bij elkaar gezeten om ervoor te zorgen dat we onderwijskundig in Zaltbommel een goede start zouden kunnen maken – een klus die voor ons nieuw was. Toch mogen we zeggen, als we terugkijken, dat we erin geslaagd zijn een prachtige start te maken in Zaltbommel: een nieuwe school zonder noemenswaardige onderwijskundige startproblemen! De impact van de school in Zaltbommel heeft in Gorinchem ook sporen getrokken: een kleinere onderbouw over de hele breedte van de school, met daarbij een aantal tweede en derde klassen die (bijna) gehalveerd zijn. Ook het samenstellen van de nieuwe brugklassen is een zoektocht geweest. Het heeft ertoe geleid dat op beide locaties 'dakpanklassen' zijn gevormd. De stelregel daarbij is dat de lessen worden gegeven op het hoogste niveau – een forse verandering.

De Gomarus scholengemeenschap blijft qua leerlingenaantal ongeveer gelijk. Dat is eigenlijk wel bijzonder in een tijd waarin scholen voor VO soms een krimp van twintig procent in vier jaren laten zien, ook in onze regio. Deze stabiele leerlingenpopulatie, gecombineerd met een goede onderwijskwaliteit, geeft rust. We zijn dan ook in staat geweest om de dingen te doen die we moeten doen: dat is onderwijs geven genormeerd aan Gods Woord. Hoewel het niet altijd gemakkelijk is en de bodem rotsachtig is, mogen we toch zien op de grote Landman Die 'in' staat voor de vrucht. Wij kunnen niet altijd weten wat dat Woord van God doet, wat het achterlaat, maar De Heere zorgt voor Zijn eigen eer. Hij wordt verheerlijkt in Zijn eigen werk. En als wij daar dan een onbetekenend schakeltje in mogen zijn, dan mag dankbaarheid ons hart vervullen.

Opbrengsten

De opbrengsten op de Gomarus over het jaar 2018 zijn goed. Natuurlijk ligt het ene jaar een zorgpuntje hier, het andere jaar een zorgpuntje daar, maar de grafiek hieronder laat een uitstekend resultaat zien. Daar komt bij dat *Elsevier* in hun jaarlijks kwaliteitsonderzoek van het onderwijs onze school voor twee afdelingen uitroept tot 'superschool': een mooi resultaat!

Onderwijsresultaten 2018

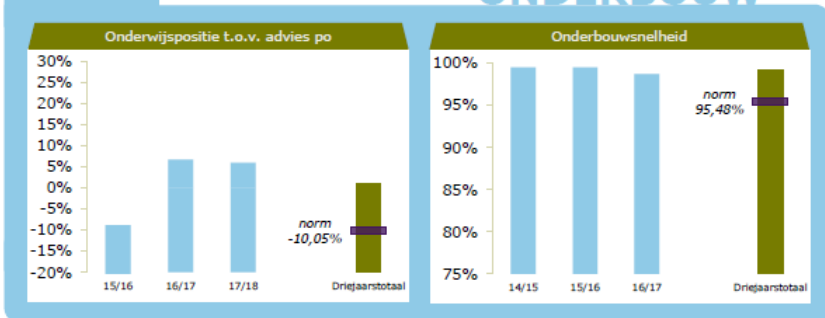
Gomarus Scholengemeenschap

4205 NK Gorinchem

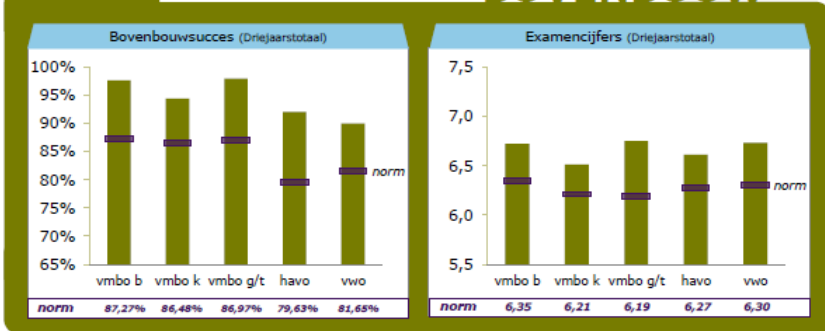
00WH-0

Stg. voor CVO op Ref. grondsl. te Gorinchem

ONDERBOUW

BOVENBOUW

Berekend oordeel: VMBO B voldoende, VMBO K voldoende, VMBO G/T voldoende, HAVO voldoende, VWO voldoende

Onderwijsresultaten 2018

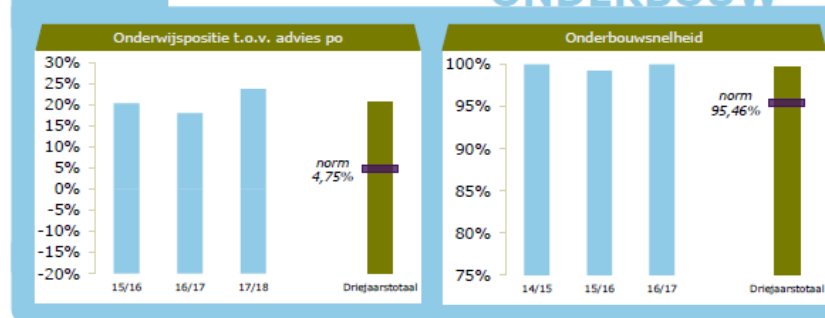
Gomarus scholengemeenschap

4205 BV Gorinchem

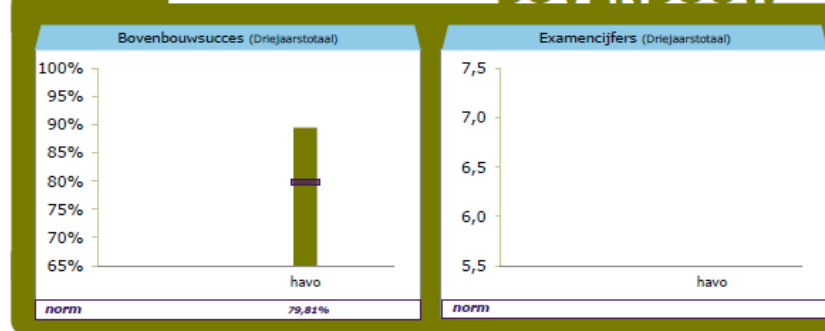
00WH-1

Stg. voor CVO op Ref. grondsl. te Gorinchem

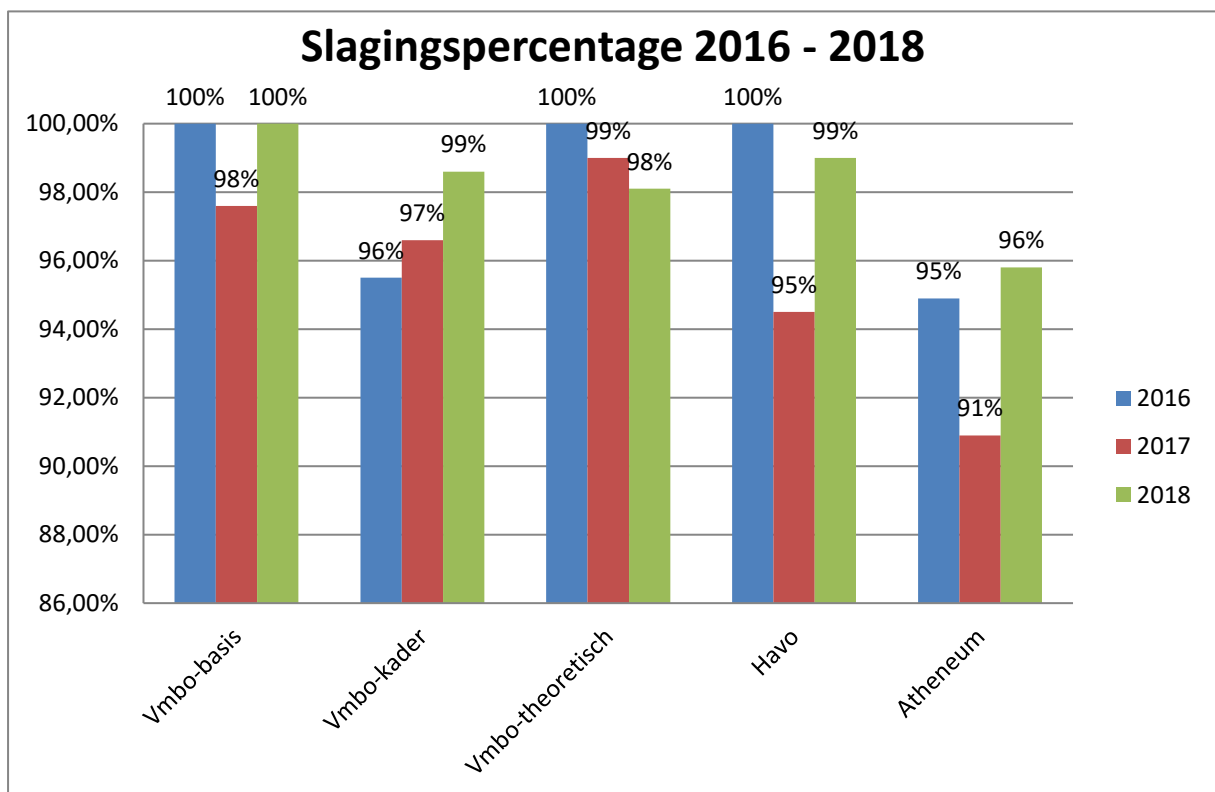
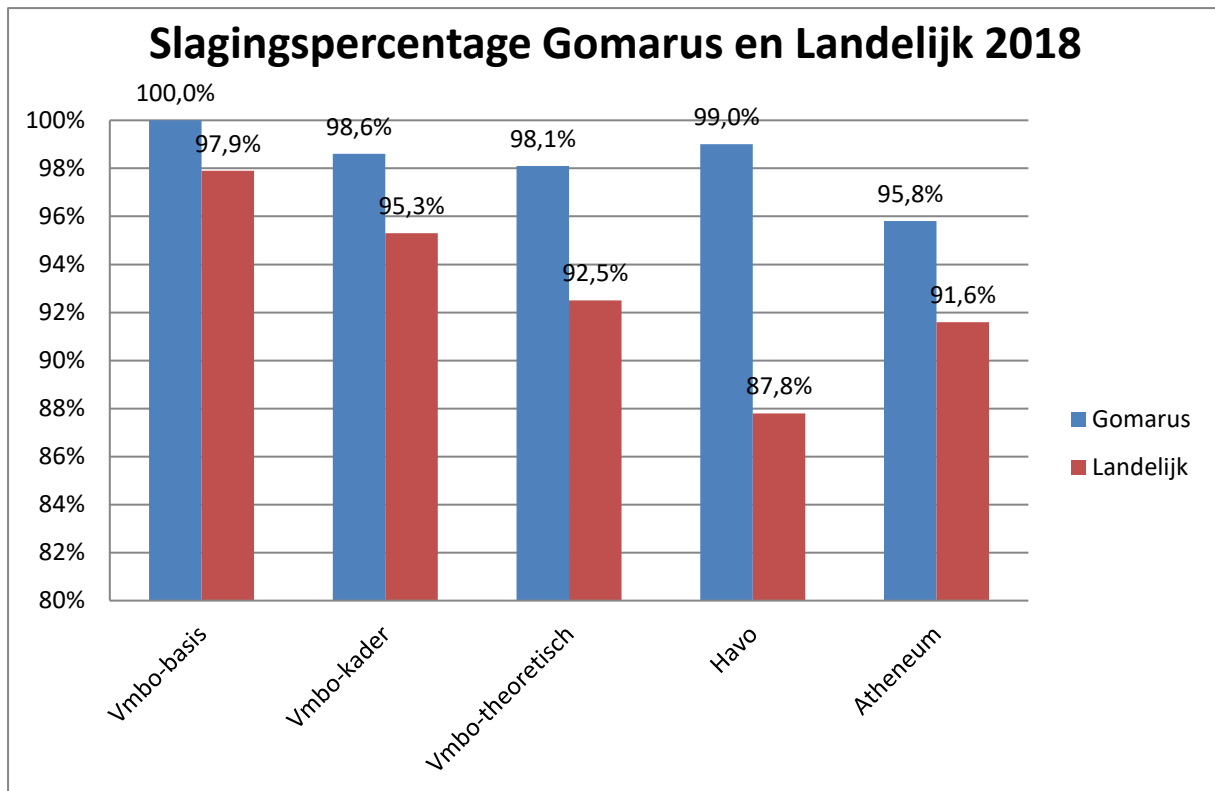
ONDERBOUW

BOVENBOUW

Berekend oordeel: HAVO voldoende

3.2 Vmbo basis en kader

Het team vmbo basis/kader heeft zich het afgelopen jaar vooral gericht op de komst van de nieuwe school in Zaltbommel. Voor de bovenbouw van het vmbo waren de veranderingen gering, maar voor de onderbouw des te ingrijpender. Het aantal klassen in de onderbouw in Gorinchem is ongeveer gehalveerd. Voor Zaltbommel was het nodig om de 'Beroepenschool' neer te zetten, zodat zowel in

Gorinchem als Zaltbommel leerlingen een vergelijkbare opleiding krijgen. Dat betekende iets voor de lokalen, de inrichting van de lokalen en de bemensing. Terugkijkend kunnen we concluderen dat we daar, mede door de inzet van de collega's van het beroepsgerichte vak, goed in geslaagd zijn.

Daarnaast was het ook een jaar waarin we als gevolg van ziekte van één van de teamleiders en het vertrek van een andere collega-teamleider alle zeilen moesten bijzetten om de continuïteit van het onderwijs te waarborgen. De druk op met name het middenmanagement van het team is door deze perikelen groot geweest.

Gelukkig hebben deze zorgen zich niet gemanifesteerd in mindere examenresultaten. Het slagingspercentage voor vmbo basis lag op 100% en voor kader op 98,6%. Daar zijn we blij mee! Het was overigens ook een jaar waarin voor het eerst de examens van het nieuwe beroepsgerichte examenprogramma zijn afgenomen. Dat gaf wel enige spanning. In dat licht, kijkend naar de uitslag, hebben we alle reden tot dankbaarheid.

3.3 Mavo

Algemeen

In 2018 zijn er diverse speerpunten geweest waarmee het mavoteam zich heeft beziggehouden. In de eerste plaats is opnieuw nagedacht over de eigen verantwoordelijkheid van leerlingen. Denk hierbij aan het inleveren van werkstukken en het nakomen van afspraken. Dit is een weerbarstige materie, die blijvende aandacht nodig heeft. Daarnaast is er aandacht geweest voor het bevorderen van het leesonderwijs. Ook wij merken dat er door leerlingen minder wordt gelezen dan in het verleden. Dit heeft zijn weerslag op het geheel van het onderwijs. In 2018 is afgesproken dat alle leerlingen in klas 1 en 2 iedere dag een leesboek bij zich hebben. Wanneer er in de les tijd over is, gaan de leerlingen lezen.

Belangrijk is om te blijven leren van elkaar. In 2018 is binnen het team regelmatig gesproken over ICT en onze visie hierop. Op de teamdag in oktober zijn er diverse workshops verzorgd rondom ICT, waar teamleden van tevoren op in konden schrijven. De ervaringen zijn positief. Ook in de brugklas zijn er diverse lessen verzorgd waarin ICT aan de orde is gekomen. De verschillende ICT-coaches die werkzaam zijn binnen de school hebben deze lessen verzorgd.

In het afgelopen jaar is er ook verder gewerkt aan het projectonderwijs in mavo 2. De reacties van leerlingen en ouders/verzorgers (hierna: ouders) zijn positief. Uiteraard ervaren wij ook knelpunten en is voortdurende evaluatie van belang.

Vorming

De persoonlijke vorming van leerlingen, waarbij een leerling leert om als christen te leven in de maatschappij, staat centraal. Tijdens de lessen Toerusting en Vorming worden door de mentor actuele maatschappelijke vraagstukken besproken. Naast mediagebruik en seksualiteit (lesmethode 'Be-loved') is er aandacht voor Bijbelstudie, groepsvorming en pesten: belangrijke onderwerpen die bijdragen aan een goede voorbereiding op het staan in de samenleving.

Doorstroom

Ook de doorstroom naar havo was in 2018 opnieuw een aandachtspunt. Vanuit mavo 4 naar havo 4 was er een doorstroompercentage van 7,5%, een lager percentage dan in voorgaande jaren. Wij zien dat leerlingen momenteel meer kiezen voor een beroepsopleiding op het mbo. Gezien de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt is dit geen onlogische keuze. In mavo 3 en 4 (Gorinchem) hebben de leerlingen de mogelijkheid om onderwijs te volgen in de zogeheten 'sterklas'. In deze klassen is onder andere aandacht voor een goede doorstroom naar havo 4. De ervaringen in de achterliggende jaren zijn goed te noemen. Ook streven wij naar een slagingspercentage van minimaal 95%. In het schooljaar 2017-2018 is 98% van de examenkandidaten mavo geslaagd.

3.4 Havo/vwo-onderbouw

Afscheid

In 2018 namen we afscheid van een deel van de leerlingen en collega's van de dependance in Gorinchem. Dat gebeurt natuurlijk ieder jaar. Maar dit jaar ging het om grote aantallen. Een deel van het team, zowel docenten als leerlingen, vertrok in augustus 2018 met gepaste spoed naar Zaltbommel. Daar krijgen de leerlingen vanaf nu onderwijs dichterbij huis. Dat is winst! Tot het moment van afscheid is er, zoals we gewend zijn, goed en hard gewerkt op de dependance. Af en toe spraken we met elkaar over het naderende vertrek, maar verder waren we in staat om met collega's en leerlingen de lessen te geven. Belangrijk thema voor de collega's was 'feedback' geven: hoe houd je elkaar scherp en hoe doe je dat op een opbouwende wijze? Dat was de vraag en we hebben er antwoorden op gevonden. We gebruiken dit richting onze leerlingen. Verder wilden we meer aandacht voor ICT. Een aantal keer is hier door een collega expliciet aandacht aan besteed. Docenten moeten zichzelf op dit vlak verder ontwikkelen om de leerlingen te kunnen dienen. Om dat mogelijk te maken, zijn er ook nieuwe faciliteiten gekomen. Helaas zien we het nog niet terug in de waardering door leerlingen, want daarvoor zijn er nog geen 'meetmomenten' geweest, maar collega's zien nu wel meer mogelijkheden en zijn er blij mee. Gedurende het jaar waren er een aantal momenten waarop we met elkaar in gesprek gingen over het onderwijs. Dat inspireert en zet aan het denken. Op die manier geven we gestalte aan kwalitatief goed onderwijs in Gorinchem en Zaltbommel.

'Nieuwe' start

Op de dependance in Gorinchem hebben we na de vakantie een 'nieuwe' start gemaakt. Tenminste, zo voelt het. Want de realiteit is dat we nog niet in de geplande nieuwbouw zijn gestart. Een deel van het team is weg en dat merk je goed. Zo is het bijvoorbeeld veel stiller geworden op de dependance. Verder zijn we met minder collega's en minder leerlingen. Daardoor kunnen we bijna alle lessen geven aan de Lange Slagenstraat. Het gebouw aan de Neercasselstraat gebruiken we weinig meer. Dat kan ook niet meer, want daar is inmiddels de Internationale SchakelKlas (ISK) ingetrokken; dat verloopt goed.

We werken dit jaar aan de vier R's: rust, reinheid, regelmaat en relatie. Rust willen we hebben in het gebouw. Reinheid gaat om het met elkaar schoonhouden van de school; dat lukt steeds beter. Regelmaat willen we terugzien in regels; 'we zijn voorspelbaar'. Relatie opbouwen en onderhouden met onze leerlingen: we willen het hart raken en oog hebben voor de mens achter de leerling; dat is een kunst op zich. Maar dan gaat het om de echte invulling van een 'school met meerwaarde'! In afhankelijkheid van de Heere willen we zo betrokken zijn op het leven van de leerlingen – voor het leven hier en het leven van D.V. de toekomstige eeuw!

3.5 Havo/vwo-bovenbouw

Voor bbhv is 2018 een jaar van continuïteit geweest. Het team is al jarenlang stabiel. Dat betekent dat we over het algemeen genomen met een ervaren groep 'professionals' samenwerken, die hoog zijn opgeleid en zelfstandig hun vak geven. Het is de kunst om tijdens teamvergaderingen te zoeken naar verbinding en samenwerking. Die verbinding vinden we allereerst in het uitgangspunt van de school: Gods Woord. Tijdens lesbezoek blijkt dat er serieus werk van de dagopeningen wordt gemaakt en dat het de regel is dat de docent met de klas het gesprek aangaat over het gelezen Bijbelgedeelte.

Die verbinding vinden we ook in het gezamenlijk lesgeven aan en begeleiden van een groep leerlingen richting vervolgonderwijs en richting volwassenheid. Gezamenlijk constateerden we tijdens een laatste teamvergadering voor de zomervakantie dat we probleemgedrag en blokvorming van een individuele leerling of negatief groepsgegedrag niet moeten en willen accepteren. Er is daarom nadrukkelijk aandacht om dit op tijd te signaleren en proactief en handelend op te treden om dit tegen te gaan. En dit werkt!

Verder zoeken we die verbinding binnen het team in gezamenlijke nascholing. We zijn dit jaar gestart met mini-PLG's (zie uitleg in paragraaf 5.1), waarbij docenten op voorkeur van onderwerp konden intekenen. Het gaat om concrete thema's als eigenaarschap en eigen verantwoordelijkheid van de leerling, toetsbeleid, christelijk leraarschap en actualiteit in de les. Dit loopt door tot eind cursusjaar 2018-2019.

We zijn blij en dankbaar met de behaalde resultaten bij de examens: voor havo slaagde 98,1% en voor vwo 95,9%. Daarnaast kregen we een vermelding in Elsevierbeoordeling van 2018 voor de havo-afdeling als 'superschool' en als beste school van Zuid-Holland. Uiteraard doen we het niet voor scoringslijstjes, wel voor onze leerlingen, maar zo'n vermelding doet wel goed. Naast dank aan God willen we onze dank uitspreken richting alle collega's die hier een bijdrage aan hebben geleverd.

3.6 Zaltbommel

In augustus zijn we gestart met zes 1^e klassen en zeven 2^e klassen en drie 3^e klassen, in totaal 350 leerlingen. We hebben met elkaar een mooie start gemaakt in een nieuw gebouw. Na enkele opstartperikelen hebben we snel onze draai gevonden.

Het onderwijsaanbod in Zaltbommel is breed, van vwo tot de basisberoepsgerichte leerweg met lwoo. Het personeel dat naar Zaltbommel is gekomen, heeft in het verleden ook binnen deze breedte in Gorinchem gewerkt. Dan is het fijn om te merken dat de collega's hun verantwoordelijkheid nemen en ieder zijn kennis en ervaring inzet om er een mooie school, met goed onderwijs, van te maken.

3.7 Vakgroepen

De vakgroepen op onze school zijn verantwoordelijk voor de leskwaliteit in de vakken. Daarbij wordt bijvoorbeeld gelet op de identiteit in de vakken, de resultaten die worden geboekt en de doorgaande leerlijn tussen de verschillende jaarlagen. De docenten bespreken met elkaar in de vakgroepen hoe ze de kwaliteit van de lessen bewaken en verbeteren. Dit gebeurt soms door lesbezoek bij elkaar, het bekijken en bespreken van video-opnames van de lessen, of door de resultaten van de verschillende klassen en collega's met elkaar te bespreken. Zo houdt ieder de eigen werkwijze tegen het licht en waar mogelijk en nodig worden verbeteringen toegepast.

De examenresultaten zijn voor veel vakken bovengemiddeld goed. Ter illustratie: de vakken wiskunde (vmbo-b/k, mavo, havo), biologie (vmbo-k), aardrijkskunde (mavo, vwo), Duits (mavo, vwo), Frans (havo), geschiedenis (havo, vwo), Nederlands (havo), economie (vmbo-b, havo, vwo) en natuurkunde (havo) scoorden in 2018 (bijna) het hoogste van Nederland. Daar zijn we blij mee. Het niveau van Engels is op de reformatorische VO-scholen gemiddeld genomen nog steeds aan de lage kant. Hoewel de absolute scores verbeteren, blijft de achterstand op andere scholen even groot, omdat de kwaliteit van het Engels in Nederland toeneemt. Inmiddels hebben we met de basisscholen van Andel, Geldermalsen en Leerdam een samenwerking tot stand gebracht om de resultaten voor Engels te verbeteren. We hopen hiermee het instroomniveau te bevorderen. Als het succes oplevert, zou het mooi zijn als andere basisscholen ook gaan aanhaken.

Een belangrijk thema dat dit jaar ook is opgepakt, is 'geloof en wetenschap'. Hoe kunnen we onze leerlingen toerusten om in het vervolgonderwijs en de maatschappij de achterliggende opvattingen en stromingen te doorzien? En hoe blijven ze staande in een seculiere, wetenschappelijke omgeving? Dit zijn belangrijke vragen waarin we voor onszelf een taak zien.

De doordenking van ICT-gebruik in de lessen gaat onverminderd door. Waar ICT ondersteunend is in de les, maken we er dankbaar gebruik van; we willen wel dat de docent leidend is in de lessen.

3.8 Internationalisering

In 2018 zijn op het gebied van internationalisering de volgende activiteiten ondernomen:

Internationale stage

23 leerlingen uit mavo 3 zijn op stage geweest in het buitenland: zestien leerlingen in Engeland en zeven leerlingen in Duitsland. Zij hebben in tweetallen bij verschillende bedrijven en instellingen gewerkt. Leerlingen hebben veel geleerd van taal en cultuur; voor het komende jaar wordt geprobeerd om de keuze van het bedrijf nog beter te laten aansluiten bij de interesses van de leerlingen.

Uitwisseling Duitsland

Er is contact gelegd met de Christliche Schule Hochrhein in het Duitse Waldshut. Met de directeur van deze school zijn we momenteel bezig het uitwisselingsprogramma vorm te geven. In 2019 hoopt de eerste groep van onze leerlingen op bezoek te gaan in het zuiden van Duitsland en in 2020 komt de eerste lichte Duitse leerlingen naar de Gomarus.

Bezoeken conferenties

Twaalf leerlingen uit de bovenbouw h/v zijn op bezoek geweest bij de Student Leadership Conference in Hongarije. Deze conferentie wordt georganiseerd door het ACSI. De ACSI (Association of Christian Schools International) is een organisatie van scholen die de Bijbel als Gods Woord erkennen. De geloofsbeleving en gebruiken (tradities) kunnen behoorlijk verschillen van wat we als reformatische scholen in Nederland gewend zijn. Leerlingen hebben veel geleerd over Bijbels leiderschap en de verantwoordelijkheid die zij hebben als christenjongeren. De lezingen en zeker de gesprekken met leeftijdsgenoten uit heel Europa zijn als zeer inspirerend ervaren.

Internationalisation@Home

In navolging van de rapporten van de VO-Raad en EP-Nuffic richten we ons wat internationalisering betreft vooral op de 'kleine' projecten die dichtbij huis kunnen worden gedaan. Het gaat niet om grote reizen, maar vooral om bewustwording, het opdoen van culturele kennis etc. Zo is er bijvoorbeeld in samenwerking met Woord & Daad een 'Nacht zonder dak' georganiseerd en hebben leerlingen uit 3 mavo contact met een school in Slovenië.

Platform Coördinatoren Internationalisering (PCI)

Onze school neemt deel aan het PCI-netwerk, een van de netwerken van de samenwerkende reformatische scholen. Binnen dit netwerk zijn de zeven VO-scholen voor reformatisch onderwijs actief, samen met de CSG Prins Maurits en het Ichthus College. Binnen dit netwerk wordt gewerkt aan een overkoepelende visie en worden allerlei ideeën en mogelijkheden gedeeld en besproken.

4. Leerlingenzorg

Het is onze missie om leerlingen goed onderwijs te geven en hen daarbij te ondersteunen voor zover dat de draagkracht van de school en de betrokken medewerkers niet te boven gaat. Daarvoor hebben we een breed spectrum aan voorzieningen. Ondanks de ondersteuning vanuit het team van de leerlingenzorg vraagt dit 'Passend Onderwijs' veel van de professionaliteit van docenten. Het evenwicht hierin is steeds onderwerp van gesprek.

4.1 Passend Onderwijs

De goede kwaliteit van de leerlingenzorg op de Gomarus heeft een aantrekkelijke werking. De leerlingen komen soms van ver, bijvoorbeeld uit Alblasterdam of Houten. De school heeft zorgplicht voor elke aangemelde leerling die past bij de identiteit van de school. Dat vraagt meer en meer van de medewerkers van de leerlingenzorg en van de reguliere docenten. Een goede toewijzing van ondersteuning is hierbij heel belangrijk. Daarvoor hebben we voor schooljaar 2018-2019 52 intakegesprekken gevoerd, waarbij ouders, leerkracht of begeleider van de school van herkomst en eventueel externe hulpverleners met de deskundigen van de Gomarus rond de tafel zaten om te

kijken of de 'vraag' van de leerling aansluit op het 'aanbod' van de school. Dit gebeurde tot volle tevredenheid van ouders.

4.2 Zorgstructuur

Er is sprake van consolidatie van de structuur van de leerlingenzorg. Dat is ook wel gewenst, gezien de grote groei van de achterliggende jaren en de toegenomen leerlingenproblematiek. De mentoren, het Intern Zorgoverleg (IZO) en het Zorgadviesteam (ZAT) vervullen een belangrijke rol in het adviseren en uitvoeren van ondersteuning aan leerlingen. Voor specialistische ondersteuning heeft de school jeugdpsychologen en een schoolmaatschappelijk werker in dienst. Daarnaast maken we, indien nodig, gebruik van externe begeleiders. De samenwerking met GGZ-Eleos, die praktijk houdt binnen de school en participeert in het ZAT, heeft toegevoegde waarde voor de leerlingen en de school. De contacten met de jeugdteams/sociale teams van de diverse gemeenten zorgen voor een nieuwe dynamiek.

Hieronder staat een tabel met daarin de aantallen leerlingen die op welke wijze dan ook ondersteuning vanuit de leerlingenzorg genoten. De teldatum is resp. 1 oktober 2017 en 1 oktober 2018 (Bron: Schoolondersteuningsprofiel 2018-2022).

	2016-2017	2017-2018
<i>Totaal aantal lln.</i>	1773	1797
Aantal lln. dat wordt begeleid vanuit het IZO (intern zorgoverleg)	156	175
Aantal lln. dat besproken wordt tijdens ZAT-vergaderingen (zorgadviesteam)	14	27
Aantal lln. met ondersteuning cluster 1	1	1
Aantal lln. met ondersteuning cluster 2	1	4
Aantal lln. met ondersteuning cluster 3	8	12
Aantal lln. lwoo	126	139
Aantal lln. met ondersteuning satellietklas (arrangement A-C)	67	69 *
Aantal lln. met ondersteuning trajectklas (arrangement D)	8	12
Aantal lln. met dyslexieverklaring	97	79 **
Aantal lln. dat training sociale vaardigheden volgt	24	20
Aantal lln. dat motorische remedial teaching volgt	0 ***	10
Aantal lln. dat faalangstreductietraining volgt	35	35
Aantal lln. dat deelneemt aan de huiswerkservice	23	16 ****
Aantal lln. met leerwerktraject	5	6

*: voor 2016-2017= inclusief cluster 3-leerlingen; voor 2017-2018= exclusief cluster 3-leerlingen, want die worden begeleid vanuit het Medisch Passend Onderwijs (= cluster 1, cluster 2 en cluster 3).

** : in de loop van het schooljaar komen er nog leerlingen bij die een dyslexieverklaring krijgen.

***: motorische remedial teaching werd in 2016-2017 niet aangeboden.

****: hangt samen met feit dat er de eerste maanden van 2017-2018 minder bemensing was voor begeleiding i.v.m. zwangerschapsverlof en dat richting het einde van het schooljaar meer leerlingen ondersteuning bij huiswerk nodig hebben.

5. Personeelszaken

5.1 Algemeen

Het jaar 2018 heeft voor een groot gedeelte in het teken gestaan van de start van een nevenvestiging in Zaltbommel. Dat betekent niet alleen dat er bouwkundig veel werk moet worden verzet, maar dat ook de personele bezetting van beide locaties moet worden geregeld. De komst van Zaltbommel zorgt ervoor dat er meer klassen en dus meer docenten nodig zijn. Terugkijkend kunnen we vaststellen dat de personele bezetting van beide locaties op tijd geregeld is. Met verwondering zien we terug op het feit dat de meeste vacatures tijdig konden worden ingevuld. Door de komst van onze nevenvestiging in Zaltbommel zijn ook de teams veranderd. Vanuit elk team en elke vakgroep zijn er

docenten naar Zaltbommel gegaan. Onder leiding van de beide teamleiders wordt er hard gewerkt aan de bouw van een nieuw team, ook in Gorinchem.

Maar... 'tijdens de verbouwing bleef de winkel gewoon open!' Er is hard gewerkt en hard gestudeerd. Er waren weer veel collega's die een (eerste) bevoegdheid hebben gehaald. Ook waren er die een hogere bevoegdheid behaalden. Sinds 2016 is de systematiek van het registreren van bevoegdheid grondig gewijzigd. We rapporteren niet meer in algemene zin, maar heel concreet welk percentage van de lessen bevoegd of onbevoegd wordt gegeven. Dit is dezelfde systematiek als die de overheid gebruikt in haar rapportages. Zie onderstaand overzicht.

	Oktober 2017				Oktober 2018			
	A	B	C	D	A	B	C	D
	bevoegd	onbevoegd	benoembaar	studie	bevoegd	onbevoegd	benoembaar	studie
godsdienst	78%	1%	22%	21%	81%	1%	18%	6%
maatschappijleer	29%	5%	66%	66%	60%	0%	40%	29%
Nederlands	81%	0%	19%	17%	93%	0%	7%	5%
Frans	58%	0%	42%	42%	34%	0%	66%	66%
Duits	74%	5%	22%	22%	84%	0%	16%	11%
Engels	76%	0%	24%	21%	65%	0%	35%	28%
aardrijkskunde	100%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%
geschiedenis	100%	0%	0%	0%	78%	0%	22%	22%
ANW	100%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%
biologie	77%	0%	23%	23%	74%	0%	26%	26%
wiskunde	56%	3%	41%	39%	61%	7%	32%	28%
natuur-scheikunde	66%	22%	11%	7%	62%	17%	22%	21%
informatica	88%	13%	0%	0%	88%	0%	13%	0%
economie	84%	14%	2%	0%	76%	14%	10%	10%
m&o	85%	15%	0%	0%	100%	0%	0%	0%
ckv	78%	0%	22%	22%	87%	0%	13%	13%
tekenen	89%	0%	11%	11%	100%	0%	0%	0%
muziek	100%	0%	0%	0%	96%	0%	4%	0%
bewegingsonderwijs	100%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%
techniek	100%	0%	0%	0%	100%	0%	0%	0%
BWI	54%	0%	46%	46%	51%	0%	49%	49%
Z&W	70%	0%	30%	30%	61%	0%	39%	39%
E&O	69%	0%	31%	31%	75%	0%	25%	25%
totaal	76%	3%	21%	20%	76%	3%	21%	18%

Toelichting:

Kolom A: het percentage lessen dat bevoegd gegeven wordt.

Kolom B: het percentage lessen dat onbevoegd gegeven wordt.

Kolom C: het percentage lessen dat gegeven wordt door een docent die voldoet aan de criteria en een studie volgt om bevoegd te worden, maar nog geen bevoegdheid heeft (zie toelichting hieronder).

Kolom D: het percentage lessen waarbij gestudeerd wordt voor een bevoegdheid.

Rekenmethode: $A+B+C=100\%$ (door afrondingen kan dit iets afwijken).

Een startende docent mag twee jaar (met maximaal twee jaar verlenging) onbevoegd lesgeven (en is dus benoembaar). Wij stellen als school wel de voorwaarde dat er in die periode een studie wordt gevolgd, om bevoegd docent te worden voor het betreffende vak. Uit de tabel blijkt dat vrijwel alle onbevoegde docenten met een dergelijke studie bezig zijn. Een percentage van 100% bevoegde docenten is vrijwel onhaalbaar. Er zijn altijd wel vacatures waar geen bevoegde docent voor te vinden is en waarvoor een startende docent wordt aangenomen, die dan uiteraard moet gaan

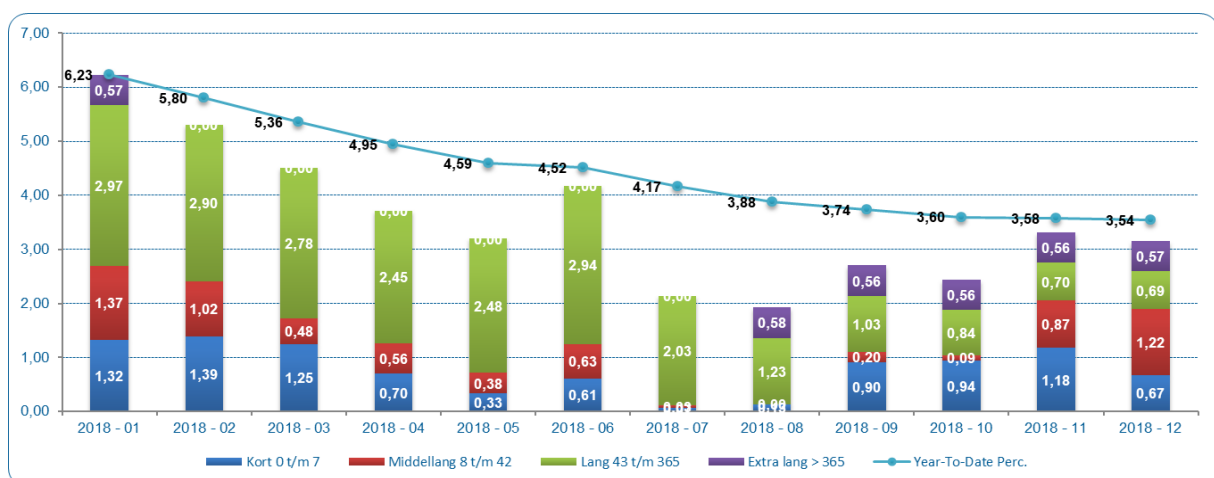
studeren. Als we deze criteria van de overheid volgen, wordt maar 3% van de lessen gegeven door docenten die na de toegestane periode nog onbevoegd zijn.

Naast het studeren voor een bevoegdheid, werken we aan een continue proces van deskundigheidsbevordering. Deze deskundigheidsbevordering kan zowel individueel als in teamverband plaatsvinden. Ook in 2018 hebben we weer gebruikgemaakt van de zogenaamde Professionele Leergemeenschappen (PLG). De kern van een PLG is het samen werken aan een professionele cultuur, door ook van elkaar te leren – op alle niveaus! De inhoud en de onderwerpen waren verschillend, maar de doelstelling was hetzelfde. We kijken met voldoening terug op deze PLG's. We gaan hier overigens ook mee door. Daarnaast hebben we 29 en 30 oktober een studietweedaagse georganiseerd voor alle medewerkers rondom het thema 'moderne media en het onderwijs'. Dit was het vervolg op de gedachtevorming binnen de school rond het gebruik van ICT in de lessen.

Het lerarentekort binnen het VO staat nog steeds hoog op de agenda. Samen met de andere reformatorische VO-scholen is er een project gestart om meer mensen te interesseren voor een baan in het onderwijs. Dit kan bijvoorbeeld door het 'zijnstroomtraject'. Er zijn en worden gezamenlijke activiteiten ontwikkeld en uitgevoerd.

5.2 Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim lag over het jaar 2017 lager dan het landelijk gemiddelde en kwam uit op 4,74%. Landelijk was het percentage 5,3% (bron: CBS). Over 2018 komen we uit op een percentage van 3,54%. Dat is een substantiële verbetering. De landelijke cijfers zijn nog niet bekend. Wekelijks wordt het verzuim bekeken en maandelijks wordt het gerapporteerd. Bij frequent verzuim wordt een afspraak met de bedrijfsarts gemaakt.

5.3 Ontslagbeleid

Ook op onze school vinden er gedurende het schooljaar de nodige personele mutaties plaats. Er zijn altijd collega's die om hun moverende redenen besluiten het contract met de Gomarus te beëindigen. Over het algemeen doet men dat niet eerder dan dat men zelf een andere betrekking heeft gevonden. Het komt ook voor dat een tijdelijk dienstverband niet wordt verlengd, of dat een vast dienstverband wordt opgezegd. Om in een vroegtijdig stadium hierop te kunnen participeren maken we gebruik van een jaarlijkse gesprekscyclus. Indien ondanks dit er toch een moment komt van afscheid nemen, dan proberen we hier altijd zeer zorgvuldig mee om te gaan. Zo wordt er altijd gekeken of er de mogelijkheid is dat de medewerker op korte termijn in staat is elders aan het werk te komen. In voorkomende gevallen wordt overwogen een loopbaanbegeleiding aan te bieden om van werk naar werk te begeleiden. Op deze wijze proberen we te voorkomen, voor zover het mogelijk en reëel is, dat medewerkers (langdurig) in een uitkeringssituatie terecht komen.

6. Kwaliteitszorg

‘Als je leerlingen (in je lokaal) hebt, dan ben je er ook voor de leerlingen!’

Deze uitspraak van een collega-docent van een andere school trof me. Het onderwerp van het gesprek was ‘kwalitatief goede invulling van de lestijd’. Deze docent gaf aan dat alle lestijd voor het leren van de leerlingen moet worden gebruikt. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat de docent niet eens een praatje moet of mag maken met leerlingen. Dat kan juist heel nuttig zijn, omdat docenten ook graag een goede relatie met de leerlingen willen opbouwen/onderhouden – al lukt dat natuurlijk niet altijd en met iedere leerling... Maar als het goed is, maakt de docent altijd tijd vrij om vragen van leerlingen te beantwoorden tijdens de les. Dit zijn aspecten van kwaliteit die lastig te meten of in cijfers te vangen zijn. Maar het zijn wel aspecten die worden ervaren (of juist niet). En daarom is het goed dat ook op dit soort zaken wordt gelet, bijvoorbeeld tijdens een lesbezoek. En daarom is het ook goed dat leerlingen en ouders worden bevraagd over de lessen en de gang van zaken op school. In 2018 hebben veel leerlingen en ouders aan een tevredenheidsonderzoek meegewerkt. Over de resultaten daarvan is met leerlingen en ouders gecommuniceerd via de website van de school en via nieuwsbrieven.

Natuurlijk heeft de ‘Maastrichtse examenkwestie’ ook onze aandacht getrokken. Het was voor ons aanleiding om nog eens scherp te kijken naar de gang van zaken rond schoolexamens en eindexamens. Uitkomst van dat eigen onderzoek was, samenvattend, dat we op details een paar verbeterpunten zien en die ook gaan oppakken. Tegelijk zijn we tot de conclusie gekomen dat over het algemeen genomen de gang van zaken rond (school)examens bij ons op school correct is – maar ook voor dit onderwerp is blijvende alertheid geboden.

7. Bedrijfsvoering

7.1 Facilitaire zaken en huisvesting

7.1.1 Zaltbommel

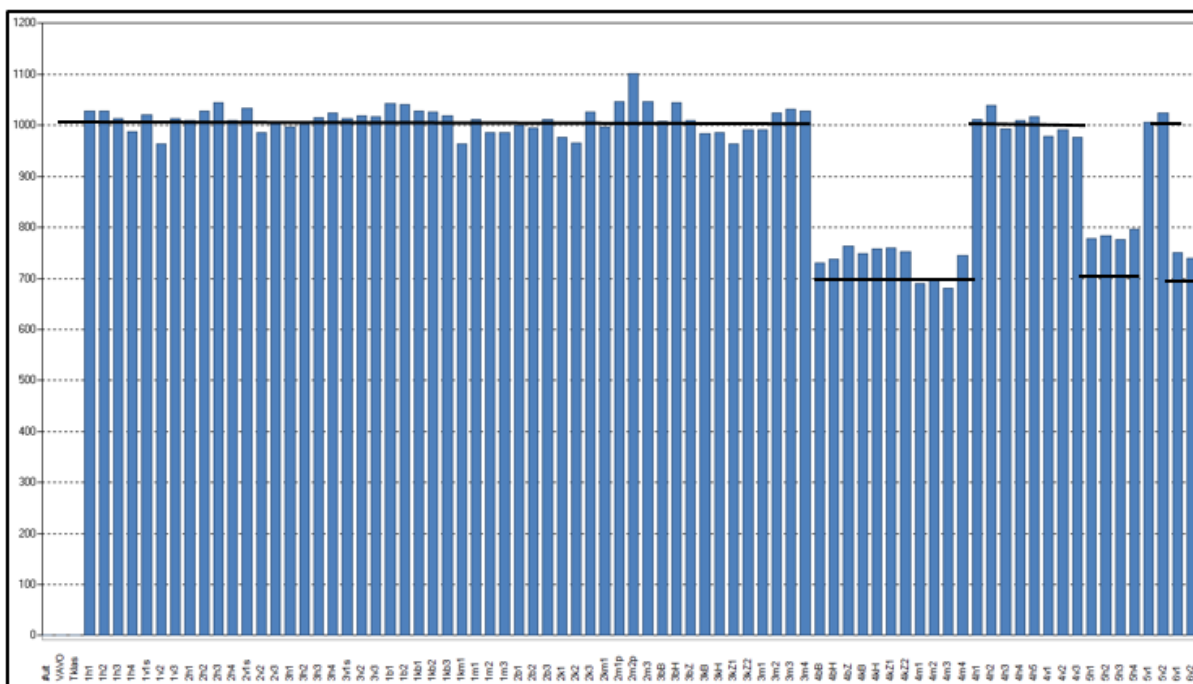
Eind oktober 2017 zijn we gestart met de bouw van onze nieuwe vestiging in Zaltbommel. Eind juli 2018 was de bouwkundige oplevering, waarna de inrichting kon beginnen. Mede door de inzet van veel collega’s konden we op 28 augustus de eerste leerlingen begroeten en konden de lessen beginnen. Op 10 september werd de school officieel geopend door minister A. Slob. We kunnen terugzien op een voorspoedig gelopen bouwperiode. De financiële afhandeling wordt bij het hoofdstuk Financiën (hoofdstuk 8) beschreven. Zaltbommel is een BENG: Bijna Energie Neutraal Gebouw. Door moderne verwarmingstechnieken, zonnepanelen en een goede isolatie zal het (externe) energieverbruik heel laag zijn. De uiteindelijk berekende EPC-waarde is 0,0056! De vereiste EPC-waarde volgens bouwbesluit (2015) voor schoolgebouwen bedraagt 0,7. Bij een EPC van 0 is sprake van een totaal energieneutraal gebouw.

7.1.2 Gorinchem

In 2018 zijn alle voorbereidingen afgerond voor de verbouw en uitbreiding van ons pand aan de Hoefslag. De financiering is rond en de aanbesteding heeft plaatsgevonden. De bouwkundig aannemer is (net als in Zaltbommel) Burgland Bouw uit Dodewaard. De installateurs zijn Klimatechservice Holland en Elektroservice Holland uit Hardinxveld-Giessendam. Adviesbureau ICS heeft de aanbesteding begeleid. Januari 2019 is gestart met de sloop van het trappenhuis en aangrenzende ruimten aan de voorzijde van het schoolgebouw. De voorlopige oplevering is gepland voor eind juli 2019. We hopen dan vanaf schooljaar 2019-2020 de dependance te kunnen afstoten. Daarmee is de huisvesting voor de komende perioden gerealiseerd. In 2018 is het hoofdgebouw voor een gedeelte voorzien van zonnepanelen. Na de realisatie van de uitbreiding zal dit verder worden voltooid.

7.2 Onderwijstijd

De lessentabel, die jaarlijks wordt vastgesteld, is zo samengesteld dat we ruim voldoende onderwijstijd inplannen, zelfs meer dan strikt noodzakelijk is. Dit doen we om lesuitval vanwege ziekte en andere omstandigheden te kunnen opvangen. We hanteren daarbij de normen zoals die door de onderwijsinspectie worden gehanteerd. Het doel is dat leerlingen tijdens hun schoolloopbaan voldoende les krijgen, conform de eerder genoemde norm. Dit betekent dat, als we bij een of meerdere klassen in een jaar onder de norm zitten, dit tekort wordt gecompenseerd in de jaren ervoor of erna. Per saldo voldoen we aan de wettelijke normen voor de onderwijstijd (zie onderstaande grafiek).

7.3 ICT

In 2018 hebben we extra aandacht besteed aan het wifi-netwerk. Met het oude draadloze netwerk hadden we wel overal in de school bereik, maar dit netwerk was niet geschikt voor intensief gebruik. Er is nu een nieuw draadloos netwerk aangelegd (Aruba-netwerk). Het is nu geen enkel probleem om binnen elk lokaal met 32 leerlingen tegelijkertijd gebruik te maken van het netwerk en dus ook van internet.

Ook in de nieuwe vestiging in Zaltbommel is extra aandacht besteed aan het netwerk. Belangrijk daarbij was de verbinding tussen Zaltbommel en Gorinchem. Hier is een stabiele en schaalbare verbinding gerealiseerd. De nieuwe vestiging is, net als de vestiging in Gorinchem, voorzien van een Aruba-netwerk. De personeelsleden die in Zaltbommel aan de slag zijn gegaan, hebben allemaal een nieuwe laptop gekregen. De overige personeelsleden krijgen in 2019 een nieuwe laptop. Dit betreft de periodieke vervanging.

In 2018 hebben we het ICT-beleidsplan herzien. Er ligt nu een document 'Gomarus visie, kader en doelen rondom ICT'. Het grote verschil met het vorige ICT-beleidsplan is dat de subdoelen nu in de team- en vakwerkplannen zijn/worden opgenomen, waardoor ICT meer een integraal onderdeel wordt van het totale onderwijs. De ondersteunende ICT-afdeling en het onderwijs kunnen op deze manier samen zoeken naar de juiste balans.

Privacy

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Om die reden hebben we in 2018 veel procedures, waarbij privacy een rol speelt, aangepast aan de nu

geldende wet- en regelgeving. Komende jaren zitten we echter niet stil en zullen we nog een aantal zaken optimaliseren. We volgen hierin de richtlijnen vanuit de VO-raad en Kennisnet. Over het algemeen genomen, gaat het personeel zorgvuldig om met de gegevens van de leerlingen. Met alle digitale communicatie is een fout echter snel gemaakt. Afgelopen jaar hebben we driemaal een datalek gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Dit aantal willen we graag omlaag brengen. We zullen dit het komende jaar extra onder de aandacht brengen van het personeel.

8. Financiële stand van zaken

Algemeen

Voor het jaar 2018 was in de begroting gerekend met een tekort €50.000. In werkelijkheid zijn we uitgekomen op een tekort van €390.000, een verschil van €340.000. Dit verschil is voornamelijk ontstaan doordat in de begroting was opgenomen dat de Stichting Vermogensbeheer een gift zou schenken van €400.000. Daar de verbouw aan de Hoefslag in Gorinchem is uitgesteld, is besloten om deze gift in 2018 niet toe te kennen. Gedurende het jaar zijn de ontwikkelingen van het bouwproces ook financieel op de voet gevolgd. Zij lieten een positieve ontwikkeling zien. Gedurende het jaar zijn pogingen ondernomen om de ANBI-status te verkrijgen. In november heeft de inspecteur deze met terugwerkende kracht voor geheel 2018 toegekend.

8.1 Toelichting op de resultaten ten opzichte van de begroting

Zoals gewoonlijk zijn er veel gebeurtenissen die van invloed zijn op het uiteindelijke resultaat. Het voert te ver om ze allemaal te noemen. Daarom beperken we ons hier tot de grootste verschillen. In hoofdstuk 'D Jaarrekening', onder model 'MB', staat een uitgebreidere toelichting.

- a) Van de overheid zijn een aantal extra vergoedingen ontvangen: compensatie voor inflatie, subsidies en een bijdrage voor incidentele beloningen. In totaal is dat een bedrag van €115.000.
- b) De vergoeding voor Passend Onderwijs is €65.000 hoger dan begroot.
- c) De bijdrage van de Stichting Vermogensbeheer van €400.000 is opgeschort.
- d) De formatie over het jaar was 1,9 fte hoger dan begroot, waardoor de salariskosten €90.000 hoger uitkomen.
- e) Doordat in augustus een aantal beginnende docenten werden benoemd, was er een voordeel op het gemiddeld salaris van circa €50.000.
- f) De school is eigenrisicodrager voor de WGA en voor 25% van de WW voor ex-medewerkers. In verband hiermee moest een extra bedrag van €125.000 aan de voorziening worden toegevoegd. Punt c heeft een incidenteel karakter; de punten d en e een meer blijvend karakter; de punten a, b en f zijn een mix tussen die twee.

8.2 Subsidies

Ook het afgelopen jaar zijn weer diverse subsidies ontvangen. Dit laat een nogal wisselend beeld zien over de jaren heen. Een aantal subsidies die we in het verleden kregen, zijn beëindigd. Hierbij valt te denken aan de subsidies voor de Professionele Leergemeenschappen (PLG's) en de 'Erasmus+-subsidie' ter versterking van de internationalisering. Een lopende subsidie die voor onze school van belang is, is de zogenaamde lerarenbeurs. Hierdoor is het mogelijk om (beginnende) docenten studie-uren toe te kennen in hun normjaartaak. De hoogte van de subsidie is vaak afhankelijk van het aantal (beginnende) docenten dat een eerste of tweede studie begint. In het afgelopen jaar ontvingen we opnieuw subsidie om de doorstroom van leerlingen vanuit de mavo naar de havo en/of het mbo te verbeteren. Dit geld wordt ingezet voor extra huiswerkbegeleiding en het inzetten van buddy's, waarbij leerlingen op een individuele wijze worden geholpen om dat stapje extra te zetten dat nodig is om de doorstroming naar het vervolgonderwijs te verbeteren. Er is een subsidie ontvangen voor een zijinstromer¹⁾. Er is subsidie aangevraagd en ontvangen voor een betere doorstroming van het PO naar het VO. Hierbij richten we ons met name op het vak Engels. We zijn een samenwerking aangegaan met drie basisscholen. Wij ondersteunen hen met deze subsidiegelden, zodat Engels meer en beter aandacht krijgt¹⁾. Er is subsidie ontvangen voor 'sterk techniekonderwijs'. Ook de komende jaren zullen we hiervoor gelden ontvangen. Deze bedragen

vallen echter pas vrij op het moment dat de kosten hiervoor komen. Dat is in 2018 nog niet gebeurd. Er wordt gedacht aan betere uitrusting op de werkvloer en aan uitbreiding van docenten/instructeurs. Er wordt in regionaal verband samengewerkt om tot gezamenlijke plannen te komen¹⁾.

¹⁾ Deze subsidies worden bij binnenkomst verwerkt als 'vooruit ontvangen subsidies OCW/EZ' (2.4.10.2). Zijn er kosten die betrekking hebben op deze onderwerpen, dan vallen deze bedragen vrij onder 'overige subsidies OCW/EZ' (3.1.2.x).

8.3 Nieuwbouw Zaltbommel

De nieuwbouw in Zaltbommel is afgerond. Er zijn nog enkele punten die moeten worden afgewerkt, maar als we naar het grote geheel kijken is er sprake van een succesvol project. De totale investering was begroot op €7,6 miljoen. Uiteindelijk blijkt het €6.6 miljoen te zijn geworden. Het verschil wordt veroorzaakt door een fors lagere inschrijving van het bouwbedrijf en doordat het niet nodig was de posten onvoorzien aan te spreken. Zoals bekend is in de gemeente Zaltbommel het principe van 'doordecentralisatie van het onderwijs' toegepast. Onderdeel van bovenstaande investering was het bouwen van een 'Bijna Energie Neutraal Gebouw'. De gemeente Zaltbommel heeft hier tweederdede gedeelte aan bijgedragen. De geldlening voor de financiering is reeds in 2017 afgesloten, daar dit gunstiger was voor de hoogte van de rente. De vergoeding van de gemeente Zaltbommel zal starten in januari 2019. Dit betekent dat het jaar 2018 door ons moet worden voorgefinancierd. Om hier goed zicht op te krijgen, is het volgende overzicht gemaakt. Wat hieraan wel gelinkt moet worden, is dat het energieverbruik substantieel lager zal zijn dan in een vergelijkbare situatie waarbij niet in 'BENG' zou zijn geïnvesteerd.

	Kosten	Kosten	Vergoeding			Kosten	Kosten	Vergoeding	
Jaar	Geldlening	Afschrijving	Gemeente	Verschil	Jaar	Geldlening	Afschrijving	Gemeente	Verschil
2017	-86.333	0	0	-86.333	2038	-86.341	-164.597	237.126	-13.812
2018	-146.571	-68.582	0	-215.153	2039	-82.658	-164.597	237.126	-10.129
2019	-144.092	-164.597	237.126	-71.562	2040	-78.901	-164.597	237.126	-6.371
2020	-141.563	-164.597	237.126	-69.034	2041	-75.069	-164.597	237.126	-2.539
2021	-138.984	-164.597	237.126	-66.455	2042	-71.160	-164.597	237.126	1.370
2022	-136.354	-164.597	237.126	-63.824	2043	-67.173	-164.597	237.126	5.357
2023	-133.671	-164.597	237.126	-61.141	2044	-63.106	-164.597	237.126	9.424
2024	-130.934	-164.597	237.126	-58.404	2045	-58.958	-164.597	237.126	13.572
2025	-128.142	-164.597	237.126	-55.613	2046	-54.727	-164.597	237.126	17.803
2026	-125.295	-164.597	237.126	-52.765	2047	-50.411	-164.597	237.126	22.118
2027	-122.391	-164.597	237.126	-49.861	2048	-46.009	-164.597	237.126	26.520
2028	-119.428	-164.597	237.126	-46.899	2049	-41.519	-164.597	237.126	31.011
2029	-116.406	-164.597	237.126	-43.877	2050	-36.939	-164.597	237.126	35.590
2030	-113.324	-164.597	237.126	-40.795	2051	-32.268	-164.597	237.126	40.262
2031	-110.181	-164.597	237.126	-37.651	2052	-27.503	-164.597	237.126	45.027
2032	-106.974	-164.597	237.126	-34.444	2053	-22.643	-164.597	237.126	49.887
2033	-103.703	-164.597	237.126	-31.174	2054	-17.685	-164.597	237.126	54.844
2034	-100.367	-164.597	237.126	-27.837	2055	-12.629	-164.597	237.126	59.901
2035	-96.964	-164.597	237.126	-24.435	2056	-7.471	-164.597	237.126	65.059
2036	-93.493	-164.597	237.126	-20.964	2057	-2.210	-164.597	237.126	70.319
2037	-89.953	-164.597	237.126	-17.423	2058	0	-96.015	237.126	141.111

Er is richting de achterban een giftenactie gehouden. Er zijn veel giften ontvangen, van particulieren, van bedrijven en van kerkenraden: in totaal €8.660. Daarnaast is een bedrag ontvangen van €24.615 van de 'Steunstichting voor Christelijk Onderwijs' voor de aanschaf van het orgel en de piano in Zaltbommel.

8.4 Verbouw aan de Hoefslag in Gorinchem

Met de uitbreiding aan de Hoefslag is een begin gemaakt. De verwachting is dat het met ingang van het nieuwe schooljaar in gebruik kan worden genomen. Er is gekeken naar andere zaken die gelijk meegenomen kunnen/moeten worden. Hieronder volgt een samenvatting van de plannen.

- a. De uitbreiding betreft in totaal een oppervlakte van circa 1350 m². De totale geschatte kosten hiervoor zijn €3.600.000. De bijdrage van de gemeente hiervoor is €2.000.000. De afschrijftermijn van onze eigen bijdrage is bepaald op dertig jaar. Het feit waarom de gemeente niet het volledige gedeelte betaalt, heeft enkele oorzaken:
 - a. De werkelijke bouwkosten liggen hoger dan de vergoedingsnormen van de VNG.
 - b. We bouwen een aantal m² in verband met het lesgeven voor het mbo.
 - c. We bouwen een aantal m² in verband met Passend Onderwijs. Daar wordt op dit moment door de gemeente geen vergoeding voor gegeven. Wel bestaat de kans dat dit achteraf alsnog zal gebeuren.
- b. In de aanbouw, die dateert van het jaar 2000, is de luchtbehandeling niet optimaal. Dit zal tegelijkertijd worden aangepast. We verwachten dat dit €70.000 gaat kosten. Ook dit zal in vijftien jaar worden afgeschreven.
- c. Parallel aan de verbouwing zal ook het plein een grondige opknappbeurt krijgen. De kosten hiervoor zijn voorzien in de MOP en bedragen naar schatting €400.000.
- d. Tegelijkertijd is het de bedoeling dat alle kapstokken worden vervangen door lockers. De kosten hiervoor worden begroot op €220.000. Hiervoor geldt een afschrijftermijn van vijftien jaar.
- e. Voor de uitbreiding zal gedeeltelijk nieuwe inventaris moeten worden aangeschaft. Deze uitgave wordt geschat op €160.000.
- f. Uit eerdere jaren is nog een bedrag van €63.000 beschikbaar vanuit 'eerste inrichting' van de gemeente Gorinchem. Dit bedrag wordt in mindering gebracht op de investering van de inventaris.
- g. Tegelijkertijd met de verbouwing in Gorinchem of kort daarna zullen diverse onderhoudswerkzaamheden worden uitgevoerd. Te denken valt hierbij aan schilderwerk, vervanging van vloeren enz. De onderhoudsvoorziening zal de komende jaren dan ook een behoorlijke daling laten zien.
- h. Al jarenlang bestaat de wens om de mediatheek een meer centrale plaats binnen de school te geven. De kosten van de verplaatsing zijn in het bedrag onder a) meegenomen.
- i. De huur van de gemeente Gorinchem voor de dependance is voor het schooljaar 2018-2019 nog meegenomen, daarna niet meer.
- j. Ditzelfde geldt voor de portakabins die in 2016 zijn geplaatst.

Hieronder is een korte samenvatting weergegeven van de voorgenomen uitgaven:

	<u>Investering</u>	<u>Afschrijf- termijn (jr)</u>	<u>Jaarlijkse afschrijving</u>	<u>MOP</u>	<u>Overige</u>
a) Kosten van de uitbreiding 1)	€ 1.600.000	30	€ 53.333	€ 0	Bijdrage Gem. Gorinchem €2.000.000
b) Luchtbehandeling	€ 0	0	€ 0	€ 12.000	Investering is opgenomen onder a)
c) Aanpassing van het plein	€ 0	0	€ 0	€ 400.000	
d) Plaatsen van Lockers	€ 220.000	15	€ 14.667	€ 0	Inventaris Gorinchem
e) Overige inventariskosten	€ 160.000	15	€ 10.667	€ 0	Met name inrichting lokalen
f) Beschikbaar vanuit 1e inrichting	-€ 63.000	15	-€ 4.200	€ 0	
Totaal	€ 1.917.000		€ 74.467		

1) Dit is alleen onze eigen bijdrage.

8.5 Overige ontwikkelingen

Mbo

Vanaf het schooljaar 2016-2017 wordt er op onze school, onder de vlag van het Hoornbeek College, ook mbo gegeven. Waar nodig worden onze docenten hiervoor ingezet. De kosten van deze

docenten worden één op één doorberekend aan het Hoornbeek College. In tegenstelling tot het VO is het voor het mbo niet de taak van de gemeente om voor onderwijshuisvesting te zorgen, maar is het de verantwoordelijkheid van de school zelf. Hiervoor ontvangt ze 'huisvestingsmiddelen'. Wij krijgen van het Hoornbeek College een vast bedrag per mbo-leerling voor de materiële instandhouding, waarvan een gedeelte is bestemd voor huisvesting.

Funciemix

Om het imago van het leraarschap te verbeteren en de relatieve achterstand ten opzichte van het bedrijfsleven te verkleinen, is in 2008 door de overheid een meerjarig initiatief ontplooid om een groot aantal docenten een hogere functie te geven. Er zijn streefcijfers opgesteld waaraan een school moet voldoen. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen scholen in de Randstad en scholen daarbuiten. Daar onze school nog juist binnen de Randstadregio ligt, zijn de doelen hoger dan voor scholen buiten deze regio. Hiervoor wordt ook meer geld ontvangen. In 2014 is een tool ter beschikking gekomen, waarmee de scholen kunnen berekenen in hoeverre de ontvangen en toegezegde gelden voldoende zijn om de doelen te behalen. Onze school komt uit op een haalbaarheidspercentage van circa 61%. Dat wil zeggen dat de toegezegde middelen slechts 61% van de uitgaven zullen dekken. Vandaar dat volgens de regels een aanpassing van de doelstelling heeft plaatsgevonden naar 61%. Tot en met 2014 ontvingen we meer geld voor de funciemix dan er uitgaven waren. Dit overschot werd verantwoord onder de post kortlopende schulden. Jaarlijks wordt bekeken wat de uitgaven zijn voor de funciemix. Eenzelfde bedrag valt vervolgens vrij vanuit deze schuld en wordt verantwoord als baten. Vanaf 2015 zijn de uitgaven hoger dan de inkomsten, zodat het saldo in de loop van de jaren weer wordt afgebouwd. Wel moet hierbij worden opgemerkt dat Zaltbommel niet in de Randstadregio valt. Het gevolg daarvan is dat vanaf januari 2019 de inkomsten op lange termijn circa €75.000 lager zullen uitvallen, waardoor de voorziening sneller zal zijn uitgeput.

Prestatiebox

De 'prestatiebox' is een initiatief van de overheid om de kwaliteit van het onderwijs zichtbaar te verhogen. Daarvoor bestaat vanaf 2012 de regeling 'Actieplannen beter presteren en Leraar 2020 – een krachtig beroep!'. Deze regeling wordt ook wel genoemd 'Regeling Prestatiebox Voortgezet Onderwijs'. Hiervoor zijn extra gelden beschikbaar gesteld. Echter, tegelijkertijd legt de overheid vast wat zij daarvoor terug wil zien. Deze doelen zijn getoetst aan ons Strategisch beleidsplan. Hieruit blijkt dat deze parallel lopen aan elkaar, zodat nauwelijks aanpassing van het reeds uitgestippelde beleid nodig is.

Hieronder volgen de gebieden waar onze school extra aandacht aan besteedt.

- Leerlingen behalen goede prestaties op de kernvakken én worden breed gevormd:
 - hier wordt met name op Engels ingezet. Leerlingen komen gemiddeld twee niveaus (CVS) lager dan het landelijk gemiddelde vanuit de basisschool binnen. Er wordt extra aandacht aan gegeven door het aantal lessen uit te breiden. Daarnaast namen we deel aan een lectoraat Engels. Dit lectoraat is inmiddels opgevolgd door een Kenniskring.
- Opbrengstgericht werken. De plannen hierbij zijn:
 - structureel de opbrengsten blijven volgen;
 - extra examentrainingen (laten) geven;
 - extra lessen geven;
 - invoeren van nieuwe genormeerde toetsen;
 - cursussen/opleiden docenten;
 - schoolleiders professionaliseren.
- Omgaan met verschillen:
 - invoeren van plusklassen;
 - toekennen taakuren voor LD-docent in verband met differentiatie.
- Ambitieuze leercultuur:
 - nieuwe maatwerktrajecten starten;

- opvolgen van de pilot projectklas in mavo 2;
- vwo+-programma (vwo-top) (verder) uitrollen, ook naar de bovenbouw;
- meerbegaafdheidsprofiel voor onze school aanvragen.
- Goed HRM-beleid:
 - bestaande personeelsdossiers reorganiseren en digitaliseren;
 - uitbreiden opvolgingsproces van functioneringsgesprekken;
 - vergroting van de zelfreflectie: niet sparen, maar sparren;
 - stimuleren van het volgen van deskundigheidsbevordering, o.a. door het volgen van de PLG's;
 - stimuleren om meerdere en/of hogere bevoegdheden te halen;
 - verbeteren tevredenheid van beginnende docenten.

8.6 De financiële positie

De financiële kengetallen (ratio's) zijn bedoeld als indicator voor hoe de school ervoor staat en om eenvoudig te kunnen vergelijken met andere scholen. In het sectorgemiddelde is geen rekening gehouden met doordecentralisatie. Vergelijking van onze kengetallen met landelijke cijfers is in een aantal gevallen dan ook minder relevant.

Financiële kengetallen

	<u>Signalerings</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2017 sector</u>
	<u>grens</u>			<u>gemiddelde</u>
Solvabiliteit 1	-	14%	17%	48%
Solvabiliteit 2	< 30%	31%	32%	63%
Liquiditeit	< 0,75	2,0	5,2	1,8
Rentabiliteit	3 jaar < 0%	-2,4%	3,0%	0,9%
Weerstandsvermogen		12,2%	15,4%	23%
Kapitalisatiefactor	> 35%	48%	86%	34%
Financieringsfunctie	-	14%	11%	
Transactieliquiditeit	-	16%	15%	
Financiële buffer	-	19%	61%	

Solvabiliteit 1

Het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal.

Solvabiliteit 2

Het eigen vermogen en de voorzieningen als percentage van het balanstotaal.

Liquiditeit

De vlottende activa in verhouding tot de kortlopende schulden.

Rentabiliteit

De verhouding tussen het resultaat en de totale inkomsten.

Weerstandsvermogen

Het eigen vermogen in verhouding tot de totale inkomsten.

Kapitalisatiefactor

Totaal kapitaal (excl. gebouwen en terreinen) in verhouding tot de totale inkomsten.

Financieringsfunctie

Investering (aanschafwaarde) in de overige materiële vaste activa à 50% in verhouding tot de totale inkomsten.

Transactieliquiditeit

Kortlopende schulden in verhouding tot de totale inkomsten.

Financiële buffer

Kapitalisatiefactor -/- financieringsfunctie -/- transactieliquiditeit.

Solvabiliteit

Daar het balanstotaal is toegenomen met het gebouw in Zaltbommel, is deze ratio niet meer vergelijkbaar met het landelijk cijfer.

Liquiditeit

Door dit cijfer wordt getoond in hoeverre een organisatie aan zijn korte termijn verplichtingen kan voldoen. Daar wij vroegtijdig een lening hebben afgesloten, was dit kengetal in 2017 veel hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit jaar geeft weer een realistischer beeld te zien.

Rentabiliteit

In dit cijfer wordt de winstgevendheid uitgedrukt. De overheid ziet hier graag een marge van 0-5% en wordt ongerust als het kengetal meer dan drie jaar negatief is. Het hangt echter sterk af van de uitgangspositie om vast te stellen wat het streefpercentage moet zijn. Het jaar 2018 is door de eenmalige kosten en de voorfinanciering in verband met Zaltbommel niet echt vergelijkbaar met de rest van het land.

Weerstandsvermogen

Een belangrijk kengetal betreft het weerstandsvermogen. Dit is het vermogen dat beschikbaar moet zijn om de risico's die de school loopt op te kunnen vangen. Daar het resultaat van het afgelopen jaar negatief was, daalt ook het weerstandsvermogen. Op basis van de totale risico's zou het vermogen circa 1,1 miljoen euro moeten zijn. Dit komt neer op een weerstandsvermogen van circa 6,8%. Momenteel ligt het boven de 12%. Gezien de lopende huisvestingsvraagstukken en (toekomstige) onzekerheden is dit ook wel nodig.

Kapitalisatiefactor, financieringsfunctie, transactieliquiditeit en bufferfunctie

Dit zijn een aantal factoren die door de inspectie worden beoordeeld. De kapitalisatiefactor en de bufferfunctie zijn de belangrijkste. De andere twee zijn afgeleiden en zijn nodig om de bufferfunctie te kunnen berekenen. Ook hier verstoren de lening en de doordecentralisatie in Zaltbommel het beeld.

Analyse van de kasstromen

In 2018 zijn de liquiditeiten weer afgenomen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de investeringen in het gebouw in Zaltbommel, waarvoor in 2017 reeds een lening was afgesloten.

Treasury management

In 2016 is de nieuwe 'Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 6 juni 2016, nr. WJZ/800938 (6670), houdende regels voor onderwijsinstellingen omtrent het uitzetten van gelden, het aangaan van leningen en het aangaan van verbintenissen voor financiële derivaten (Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016)' uitgekomen. Het treasurystatuut van de Gomarus is in het najaar van 2016 hierop aangepast. In de dagelijkse praktijk wordt hier uitvoering aan gegeven door de overtollige gelden te plaatsen op 'risicomijdende' (spaar)rekeningen. Ook de onder 8.3 genoemde lening is afgesloten in lijn met dit statuut. Overigens is voor deze lening een garantie afgegeven door de gemeente Zaltbommel.

8.7 Bestemming resultaat

Het resultaat over 2018 is onttrokken aan de algemene reserve. Deze reserve is vooral bedoeld om een voldoende groot weerstandsvermogen achter de hand te hebben en eventuele eigen bijdragen voor de bouwactiviteiten te kunnen betalen.

9. School en omgeving

De school staat niet op een eiland: zij heeft te maken met de eigen achterban, maar staat ook midden in de maatschappij. De leerlingen komen van basisscholen, gaan naar vervolgonderwijs of vinden een plaats op de arbeidsmarkt. De school werkt samen met andere scholen binnen de regio om ervoor te zorgen dat er onderwijs beschikbaar is dat aansluit bij het vervolgonderwijs en de wensen van het bedrijfsleven. Ook heeft de school te maken met wet- en regelgeving. Kortom, de school vervult haar rol midden in de maatschappij.

9.1 Bestuurdersoverleg reformatorisch voortgezet onderwijs

Op bestuursniveau (Colleges van Bestuur) vindt regelmatig overleg plaats tussen alle reformatorische VO-scholen in Nederland. Relatief gezien vormen de reformatorische scholen een kleine groep. Van de ruim vierhonderd VO-besturen zijn er zeven reformatorisch, met in totaal 25 vestigingen en ruim 22.000 leerlingen. Het bundelen van de krachten om de gezamenlijke belangen te behartigen, is een noodzaak. Daarnaast leert men van elkaar door onder andere collegiale visitaties en ontwikkelt men samen nieuwe lesmethoden. Gezamenlijk wordt ook gekeken naar de ontwikkelingen op de langere termijn binnen het onderwijs, om zo in te kunnen spelen op kansen en bedreigingen. Strategische thema's en verwachte wijzigingen in wet- en regelgeving worden besproken, al dan niet met deskundigen van buitenaf. Gelieerd aan het bestuurdersoverleg zijn een aantal netwerkgroepen voor verschillende thema's actief.

Sinds een aantal jaar is het Schoolleidersplatform (SLP), onder voorzitterschap van het Gomarus-directielid A.W.A. ter Harmsel, actief. Hierin zijn directeuren van de reformatorische VO-scholen vertegenwoordigd. Zij wisselen ervaringen uit met betrekking tot de voortgang van het onderwijs en de implementatie en ontwikkeling van lesmethoden.

9.2 RPO (Regionaal Plan Onderwijsvoorzieningen)

In oktober 2016 is een RPO ingediend door de gezamenlijke regio's Gorinchem en Betuwe, om zo de stichting van een nevenvestiging van de Gomarus in Zaltbommel mogelijk te maken. Dit RPO is voorjaar 2017 goedgekeurd. In 2018 zijn er geen 'RPO-activiteiten' ontplooid.

9.3 GBO (Gorinchems besturenoverleg)

De besturen van de verschillende VO-scholen in Gorinchem en omgeving behartigen gezamenlijk de belangen voor het onderwijs en voeren met de gemeente het gesprek over goed onderwijs. Daarbij wordt onder andere gekeken in hoeverre gebruikgemaakt kan worden van gezamenlijke voorzieningen, zoals gymzalen en sportterreinen. Een prominent onderwerp is de beschikbare en benodigde huisvesting. Daarnaast is de aansluiting van de VO-scholen op arbeidsmarkt en vervolgonderwijs een belangrijk thema. In dit overleg participeren de bestuurders van de VO-scholen in Gorinchem.

9.4 Samenwerking leerlingenzorg

Op het gebied van de leerlingenzorg wordt zowel landelijk als regionaal samengewerkt. We maken deel uit van het landelijk reformatorisch samenwerkingsverband. Zeker gezien de ontwikkelingen rondom Passend Onderwijs, waarbij scholen een zorgplicht hebben voor alle leerlingen die binnen hun toelatingsbeleid passen, is regionale afstemming noodzakelijk. Door diverse wetwijzigingen is de samenwerking met de gemeenten ook toegenomen, omdat een groot deel van de jeugdzorg op het bord van de gemeente is gekomen. Door het bundelen van de krachten en de expertise zijn we als samenwerkingsverband en de daarin participerende scholen in staat om bijna inclusief onderwijs te geven. De afstemming van leerlingenzorg tussen de samenwerkingsverbanden en de gemeenten wordt besproken in de REA (Regionaal Educatieve Agenda).

9.5 VO-raad

De VO-raad is de brancheorganisatie voor het voortgezet onderwijs waarvan nagenoeg alle VO-scholen lid zijn, ook de reformatorische. Eén van de primaire doelen die deze raad zichzelf heeft

gesteld, is verbetering van het imago van het onderwijs, zowel binnen de politiek als onder de bevolking. Ook wat betreft de kwaliteitsagenda en de cao speelt de VO-raad een belangrijke rol in het overleg met de overheid en de vertegenwoordigers van de werknemers. De ervaringen met de dienstverlening van de VO-raad zijn positief. De VO-raad maakt ook namens de branche afspraken met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De besturen van reformatorische VO-scholen hebben de onderlinge afspraak om actief te participeren binnen de VO-raad om zo, waar nodig, invloed op het beleid te kunnen uitoefenen. Vanuit de Gomarus is directielid J. de Deugd lid van de themacommissie Bedrijfsvoering. Bestuurder Chr.J. Flikweert was in 2018 lid van de themacommissie Professionele Schoolorganisatie. In de ledenvergadering van november 2018 is hij benoemd tot lid van de Ledenadviesraad (LAR).

9.6 VGS (Vereniging voor gereformeerd schoolonderwijs)

De besturen van de reformatorische scholen voor basis- en voortgezet onderwijs zijn aangesloten bij de VGS. De VGS behartigt de belangen van deze scholen bij de overheid. Er is echter een verschuiving te zien van belangenbehartiging door de besturenorganisaties naar behartiging door de VO-raad. Niettemin is het van essentieel belang dat er qua identiteit een duidelijk geluid van de gezamenlijke besturen wordt gehoord. Door de Gomarus wordt beperkt gebruikgemaakt van de dienstverlening die de VGS ons biedt. Ook voor raden van toezicht neemt de VGS een dienstverlenende rol op zich.

9.7 Gemeenten Gorinchem en Zaltbommel

Met de gemeenten Gorinchem en Zaltbommel vindt op een aantal terreinen overleg plaats. Dit gebeurt binnen de LEA (Lokaal Educatieve Agenda). Daarnaast is er bilateraal overleg tussen de genoemde gemeenten en de Gomarus, met name wat betreft huisvesting. In 2018 is met het college in Gorinchem een overeenkomst getekend voor een gedeeltelijke vergoeding van de uitbreiding van de vestiging aan de Hoefslag. Als deze uitbreiding is gerealiseerd, kan de dependance worden afgestoten.

9.8 Relatie met stakeholders

Primaire belanghebbenden van de Gomarus zijn de ouders. De Gomarus heeft een schoolvereniging van ouders en andere betrokkenen met ongeveer zeshonderd leden. Deze worden via de verenigingsstructuur betrokken bij het schoolgebeuren. Tevens is er een scala aan ouderavonden en thema-avonden voor en met ouders. Ruim tachtig kerkenraden in het voedingsgebied van de Gomarus worden jaarlijks uitgenodigd voor een bezinningsavond met betrekking tot een onderwijs- en identiteitsgerelateerd thema. Daarnaast worden vertegenwoordigers vanuit het bedrijfsleven betrokken bij beroepsoriëntatie en voorlichting aan leerlingen. In het kader van stagebedrijven zijn er veel bilaterale contacten tussen de school en het bedrijfsleven, waarbij rekening wordt gehouden met wensen vanuit het bedrijfsleven. Ook met het lokale bestuur en de maatschappelijke instellingen is er periodiek overleg en afstemming.

10. Medezeggenschapsraad

In dit verslag wordt door de Medezeggenschapsraad (MR) teruggekeken naar het schooljaar 2017-2018. Alleen de hoofdpunten zullen hier een plaats krijgen; voor een meer gedetailleerd overzicht wordt verwezen naar de notulen van de MR die via het portal en de website zijn in te zien.

Bemensing

Gedurende het schooljaar 2017-2018 zijn er geen wijzigingen geweest in de personeelsgeleding en de oudergeleding van de MR. Aan het einde van het schooljaar hebben we afscheid genomen van Lara Baars; zij is geslaagd voor het vmbo en heeft de Gomarus verlaten. Tijdens de verkiezing die is uitgeschreven onder de leerlingen is Anne-Sophie Kok gekozen en zij heeft met ingang van schooljaar 2018-2019 haar plaats ingenomen binnen de MR. De MR bestaat nu uit de volgende leden:

Personeel:

- Dhr. J.D.A. de Braal (voorzitter)
- Dhr. C.H. Brand
- Dhr. G.B. Ligthart
- Dhr. W.A. de Kok
- Dhr. W. de Vos
- Mw. P. Bijl (secretaris)

Ouders:

- Mw. J. van Ledden-van Riemsdijk
- Dhr. H.J. Lijftogt
- Dhr. W.J. Simonse

Leerlingen:

- Joost van Barneveld
- Johran Maasland
- Anne-Sophie Kok

Tijdens de vergaderingen worden de notulen gemaakt door mw. E.J. Moerkerken-Stolk.

Vergaderingen

De MR hield vijf vergaderingen waarbij alle geledingen waren uitgenodigd. Eén van deze vergaderingen hebben we buiten de school gehouden en hierbij was ook een afvaardiging van de RvT aanwezig. Met elkaar hebben we nagedacht over de ontwikkeling van het nieuwe Strategisch beleidsplan; we hebben een aantal onderwerpen aangedragen die daar naar onze mening een plaats in moeten krijgen. De personeelsgeleding van de MR (PMR) vergaderde zeven keer in aanwezigheid van de voorzitter van het College van Bestuur (CvB), dhr. Chr.J. Flikweert. Waar dat nodig en wenselijk werd geacht, schoven de directieleden J. de Deugd, C. van Rijswijk en A.W.A. ter Harmsel aan. De MR ervaart tijdens de vergaderingen een goede sfeer, maar ook de ruimte om het CvB kritisch te bevragen op voorgenomen beleid en de resultaten daarvan.

Onderwerpen

De agenda van de MR wordt altijd voor een flink deel bepaald door onderwerpen die door de wet zijn voorgeschreven als onderwerpen die in de MR aan de orde moeten komen. Te denken valt aan formatieplan, begroting, lessentabel en jaarplanning. Daarnaast wordt voorgenomen beleid altijd vooraf door de MR van een advies voorzien, zodat er ook in het afgelopen cursusjaar weer ruim voldoende interessante gespreksonderwerpen op de agenda van de MR stonden. Ook in het afgelopen jaar namen de realisatie van de nevenvestiging in Zaltbommel en de verbouwing van het bestaande gebouw in Gorinchem een belangrijke plaats in op de agenda. De MR is zich ervan bewust dat dit proces alle geledingen van de school raakt en probeert daarom zo goed mogelijk een bijdrage hieraan te leveren. Aan het begin van het schooljaar 2018-2019 is de vestiging in Zaltbommel geopend. De evaluatie van de samenwerking tussen de betrokken partijen en de MR moet nog worden gedaan, maar we kunnen terugzien op een project dat goed is verlopen.

Slot

Hoewel er soms stevige gesprekken worden gevoerd, is er één ding dat de MR en de school verbindt: we hebben als gezamenlijk doel het welzijn van de leerlingen, de collega's en de school (in deze volgorde) op het oog, waarbij een goede onderwijskwaliteit heel hoog op de agenda staat. Ook voor het komende schooljaar hopen we weer op een goede samenwerking met het CvB, als vertegenwoordiger van 'de school'. Ook hopen we namens onze achterbannen een evenwichtige stem te vertolken tijdens de besprekingen in de MR.

J.D.A. de Braal, voorzitter

P. Bijl, secretaris

E-mail: medezeggenschapsraad@gomarus.nl

Contactpersoon oudergeleding:

J. van Ledden-van Riemsdijk, tel. 06-18617377, e-mail: jvanledden@hotmail.com

Contactpersoon leerlingengeleding:

Johran Maasland, e-mail: johranmaasland@gomarus.nl

B Continuïteitsparagraaf

1. Algemeen

Proces van begroten

Om de continuïteit op de langere termijn te borgen, zijn we al vele jaren gewend een begroting en een meerjarenraming op te stellen. Dit betreft altijd het komende jaar tot in detail (begroting) en de volgende vier jaren op hoofdlijnen (raming). Om tot deze begroting/meerjarenraming te komen, wordt altijd eerst gekeken naar de leerlingenprognose voor de komende jaren. Deze leerlingenprognose wordt gebruikt om zowel de verwachte inkomsten als de benodigde formatie te berekenen. Deze formatie bepaalt uiteindelijk de hoogte van de salariskosten, die vaak 80% van de totale uitgaven zijn. Ten slotte worden ook de overige inkomsten en uitgaven berekend. Dit gebeurt op basis van het afgelopen jaar, het lopende jaar, aangevuld met bekende wijzigingen in de toekomst. In de toelichting die wordt geschreven bij het begrotingsdocument wordt aangegeven wat de uitgangspunten en de randvoorwaarden zijn, die hebben geleid tot de desbetreffende begroting.

Begroting/meerjarenraming 2019 – 2023

Evenals voor het jaar 2018 wordt ook voor het jaar 2019 een tekort verwacht. In de verdere toekomst zullen de tekorten weer afnemen.

Deze lagere resultaten zijn toe te schrijven aan de nieuwe huisvestingssituatie. De voorfinanciering, de hogere afschrijvingskosten en de rentelast zijn hiervan de grootste oorzaken. Ook het wegvallen van de dependance, waarvoor we huur betaalden en verder nauwelijks huisvestingskosten hadden, speelt hier een rol. Dat de begroting weer stijgende resultaten laat zien, komt door een hoger aantal leerlingen en door het verder aflopen van de verevening voor Passend Onderwijs, waardoor de zorginkomsten verder toenemen. Anderzijds zien we dat de kosten voor Passend Onderwijs de laatste jaren ook fors zijn gestegen. In de meerjarenraming is rekening gehouden met de zogenaamde 'vereenvoudiging van de bekostiging', waardoor we op de langere termijn minder inkomsten zullen ontvangen.

In het algemeen kan worden gesteld dat de meerjarenraming opgesteld wordt zonder rekening te houden met de inflatie. Allereerst zien we al een aantal jaren dat de inflatie vrij laag is; anderzijds is de verwachting dat de inflatie aan de kostenkant zal worden gecompenseerd door een inflatiecorrectie aan de inkomstenkant. Al moet wel worden bedacht dat dit geen automatisme meer is.

Voor een meer gedetailleerde uitwerking van de begroting/meerjarenraming verwijzen wij naar ons document 'Begroting 2019; Meerjarenraming 2020-2023'.

De begroting/meerjarenraming cijfers

A1 Kengetallen						
Kengetal (stand 31/12)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Personele bezetting in FTE						
- Management/directie *	5,7	5,7	5,7	5,7	5,7	5,7
- Onderwijzend personeel	145,3	146,0	146,6	147,7	149,6	150,2
- Overige medewerkers	26,3	24,9	24,9	24,9	24,9	24,9
Totaal	177,3	176,6	177,2	178,3	180,2	180,8
Leerlingenaantal	1792	1803	1847	1869	1909	1928
* Dit is inclusief het CvB (1,0 fte) en het secretariaat (1,9 fte)						

Om te komen tot de prognose van de leerlingen wordt gebruikgemaakt van de bekende populatie op de basisscholen waarvan wij historisch gezien de meeste leerlingen betrekken. Op basis van de instroom van de laatste drie jaren berekenen we wat ons aandeel van die leerlingen zal zijn. De personele bezetting van management, directie en overige medewerkers is op korte termijn niet afhankelijk van het leerlingenaantal – in tegenstelling tot het onderwijzend personeel. Hoewel uiteraard niet één op één, toch is de relatie tussen het leerlingenaantal en het aantal docenten vrij hoog. Daarnaast wordt gekeken of er binnen de organisatie uren nodig zijn voor bepaalde projecten of dat er projecten beëindigd kunnen worden, zodat de uren weer vrijvallen. Door de nevenvestiging in Zaltbommel ontstond er een zeker inefficiëntie in de klassen-/cluster grootte.

A2 Balans 2018 - 2023							
1	Activa	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
	<u>Vaste activa</u>						
1.1	Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	0
1.2	Materiële vaste activa	9.284.893	10.804.453	10.415.437	10.113.168	9.905.661	9.625.232
1.3	Financiële vaste activa	0	0	0	0	0	0
	Totaal vaste activa	9.284.893	10.804.453	10.415.437	10.113.168	9.905.661	9.625.232
	<u>Vlottende activa</u>						
1.4	Vorraden	0	0	0	0	0	0
1.5	Vorderingen	237.411	128.411	128.411	128.411	128.411	128.411
1.6	Effecten	0	0	0	0	0	0
1.7	Liquide middelen	4.696.249	2.077.689	1.970.705	2.223.974	2.083.481	2.136.910
	Totaal vlottende activa	4.933.660	2.206.100	2.099.116	2.352.385	2.211.892	2.265.321
	Totaal activa	14.218.553	13.010.553	12.514.553	12.465.553	12.117.553	11.890.553
2	Passiva						
		31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
2.1	Eigen vermogen	1.971.704	1.621.704	1.386.704	1.317.704	1.163.704	1.122.704
2.2	Voorzieningen	2.459.496	2.018.496	1.973.496	2.250.496	2.338.496	2.446.496
2.3	Langlopende schulden	7.277.487	7.152.487	7.025.487	6.895.487	6.762.487	6.627.487
2.4	Kortlopende schulden	2.509.866	2.217.866	2.128.866	2.001.866	1.852.866	1.693.866
	Totaal passiva	14.218.553	13.010.553	12.514.553	12.465.553	12.117.553	11.890.553

Toelichting bij post: Materiële vaste activa

De prognose hiervan is gebaseerd op de investeringsbegroting zoals die is vastgesteld in de begroting/meerjarenraming. De verhoging in 2019 komt door de investering in de uitbreiding aan de Hoefslag, inclusief de benodigde inrichting. Ook zal er een uitbreiding plaatsvinden van het aantal zonnepanelen op het gebouw in Gorinchem.

Toelichting bij post: Vorderingen

Deze stijgt eenmalig in 2018 vanwege het bedrag dat we in 2019 van de gemeente Zaltbommel zullen krijgen voor de zogenaamde eerste inrichting.

Toelichting bij post: Liquide middelen

Deze was in 2017 hoger vanwege de lening, maar is in het jaar 2018 weer afgenomen door de investeringen in Zaltbommel. De daling zal zich voortzetten in 2019 wegens de investeringen aan de Hoefslag.

Toelichting bij post: Eigen vermogen

De exploitatieresultaten worden in de betreffende jaren toegevoegd of onttrokken aan de algemene reserve. Het eigen vermogen is inmiddels groter dan het gewenste weerstandsvermogen van €1.100.000. Hierbij moet het volgende in ogenschouw worden genomen:

- a) De verbouwing aan de Hoefslag is nog niet afgerond. Dit brengt een aantal risico's met zich mee, die vanwege hun korte termijn niet in de risico-inventarisatie zijn opgenomen.
- b) Het nieuwe bekostigingsstelsel dat wordt ingevoerd, zal zo goed als zeker nadelig voor ons uitvallen. De beoogde invoeringsdatum is 1 januari 2021. Er wordt gesproken over een overgangstermijn van vier jaar.
- c) Over enkele jaren zal de voorziening voor de functiemix zijn uitgeput, waardoor het jaarlijks tekort weer ten laste van de exploitatie zal komen.
- d) De meerjarenraming eindigt met jaren met hoge leerlingenaantallen. Dit zal in de jaren daarna mogelijk weer afnemen, waardoor het exploitatieresultaat bij onveranderd beleid onder druk komt te staan.

Toelichting bij post: Voorzieningen

Hier is te zien de onttrekking van de middelen uit de onderhoudsvoorziening als gevolg van de onderhoudswerkzaamheden die tegelijk met, of kort na de verbouwing aan de Hoefslag zullen plaatsvinden. Zie ook [8.4](#).

Toelichting bij post: Langlopende schulden

Dit betreft de lening met de BNG. Deze lening wordt over een periode van veertig jaar annuïtair afgelost. Zie ook [8.3](#).

Toelichting bij post: Kortlopende schulden

Deze zal de komende jaren lager worden doordat per saldo meer geld uit het fonds voor de functiemix zal worden betaald dan dat er binnenkomt. Zie ook [8.5](#).

A2 Staat van baten en lasten 2018-2023

Baten		2018	2019	2020	2021	2022	2023
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
3.1	Rijksbijdragen	15.239.877	15.619.000	15.886.400	16.279.400	16.451.400	16.777.000
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	10.350	288.000	282.200	279.200	279.200	279.000
3.3	College-, cursus-, les- en examengelden						
3.4	Baten in opdracht van derden						
3.5	Overige baten	884.948	830.000	877.400	877.400	877.400	877.000
	Totaal baten	16.135.175	16.737.000	17.046.000	17.436.000	17.608.000	17.933.000
Lasten		2018	2019	2020	2021	2022	2023
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
4.1	Personeelslasten	13.410.210	13.847.000	14.032.000	14.226.000	14.457.000	14.644.000
4.2	Afschrijvingen	749.928	966.000	1.054.000	1.067.000	1.076.000	1.084.000
4.3	Huisvestingslasten	897.055	951.000	854.000	854.000	854.000	854.000
4.4	Overige lasten	1.324.821	1.182.000	1.202.000	1.222.000	1.242.000	1.262.000
	Totaal lasten	16.382.014	16.946.000	17.142.000	17.369.000	17.629.000	17.844.000
	Saldo baten en lasten	-246.839	-209.000	-96.000	67.000	-21.000	89.000
HR	Gerealiseerde herwaardering						
5	Financiële baten en lasten	-140.675	-141.000	-139.000	-136.000	-133.000	-130.000
6	Belastingen						
7	Resultaat deelnemingen						
8	Aandeel derden in resultaat						
9	Buitengewoon resultaat						
	Totaal resultaat	-387.514	-350.000	-235.000	-69.000	-154.000	-41.000

Toelichting bij post: Rijksbijdragen

De Rijksbijdragen zijn berekend met behulp van de leerlingenprognose. Daarnaast is rekening gehouden met de bekende gegevens van subsidies en dergelijke.

Toelichting bij post: Overige overheidsbijdragen en -subsidies

Vanaf 2019 ontvangen we van de gemeente Zaltbommel de bedragen voor de huisvesting in Zaltbommel.

Toelichting bij post: Overige baten

In 2018 is er de vrijval geweest van enkele subsidies. Bij het opstellen van de begroting was er geen zicht op het verdere verloop van de kosten en dus ook niet op de vrijval van deze subsidies. Daarom is ervoor gekozen ze niet in de begroting op te nemen (budgettair neutraal). In het jaar 2020 verwachten we een verdere stijging van de vergoeding van het Hoornbeeck College. Daarna zullen deze vergoedingen zich stabiliseren.

Toelichting bij post: Personeelslasten

Deze post wordt berekend op basis van het formatieplan en de lopende cao. Vervolgens wordt in elk jaar de periodiek van augustus toegevoegd. Daarnaast wordt gekeken naar de meer incidentele vormen van belonen als overuren, kosten van de functiemix, toe- of afname van taakuren enz., om zo tot een totaalbedrag van de salariskosten te komen.

Toelichting bij post: Afschrijvingen

Deze wordt berekend op basis van de investeringsbegroting. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door de nieuwbouw en inrichting in Zaltbommel en de eigen bijdrage voor de verbouwing aan de Hoefslag. Daarnaast zien we een toename van de investeringen in ICT-middelen en de toenemende vraag naar digitale leermiddelen.

Toelichting bij post: Huisvestingslasten

Vanwege de nieuwbouw en verbouw liggen deze in 2018 en 2019 hoger dan in de andere jaren. Daarna zullen ze weer stabiliseren, zij het op een hoger niveau dan voorheen. Dit is een gevolg van de gewijzigde huisvestingssituatie.

Toelichting bij post: Overige lasten

In 2018 waren de overige lasten hoger dan de andere jaren. Dit werd voornamelijk veroorzaakt door eenmalige kosten in verband met Zaltbommel.

Toelichting bij post: Financiële baten en lasten

Hier zien we voornamelijk de kosten van de geldlening. De rentekosten worden door de jaren heen lager vanwege het annuïtaire karakter van deze lening. Ook zijn er, zij het geringe, rente-inkomsten van de bedragen die bij de bank zijn weggezet.

2. Overige rapportages

Aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem

Algemeen

Na de invoering van het bestuur en toezichtmodel is binnen de school meer aandacht gekomen voor de risicobeheersing. Dit is ook logisch als we bedenken dat de Raad van Toezicht verder afstaat van de dagelijkse gang van zaken en grotendeels afhankelijk is van de rapportage vanuit de school.

In 2015 is een nieuw Strategisch beleidsplan opgesteld. Dit beleidsplan geeft aan wat we binnen een tijdsbestek van vier tot zes jaar willen bereiken. Dit beleidsplan is ook de basis voor de rapportages aan de Raad van Toezicht. In de maanden oktober en februari wordt uitgebreid stilgestaan bij de ontwikkelingen binnen de school. In de maand oktober wordt met name gekeken naar de onderwijskundige kant, in het voorjaar wordt verslag gedaan over de ontwikkelingen wat betreft 'Personeel en Organisatie'. Daarnaast wordt in de maand december de begroting/meerjarenraming vastgesteld en in de maand april/mei het financiële jaarverslag. Per kwartaal wordt gerapporteerd over de financiële ontwikkelingen binnen de school en per maand is er een beperkte rapportage over de ontwikkeling van de formatie en de liquiditeit. Deze rapportages en de besprekingen hierover, zowel binnen de directie en CvB als met de RvT, vormen de basis om het beleid waar nodig bij te stellen.

Risicoanalyse

De risico's zijn vastgelegd in onze risicoanalyse. De mogelijke gevolgen zijn in kaart gebracht. Elk risico heeft een 'eigenaar' gekregen en waar mogelijk zijn beheersmaatregelen toegevoegd. Ook het

belang en de ernst van de consequenties zijn vastgesteld, waaronder de financiële impact. Uit de analyse blijkt dat het totaal van de risico's kan oplopen tot een bedrag van circa €1.100.000. Deze risicoanalyse wordt jaarlijks, tegelijk met de begroting, behandeld door de Raad van Toezicht, nadat deze eerst in de directievergadering is besproken en door het CvB is vastgesteld.

Interne beheersing

De interne risicobeheersing- en controlesystemen worden regelmatig geëvalueerd. We beseffen dat de interne beheersing geen absolute zekerheid biedt. Wel is het zo dat er tot op heden geen indicaties zijn dat de opzet van deze systemen niet adequaat zou zijn. Dit punt verdient blijvende aandacht, waarbij we ook de komende jaren de opzet en de werking van de interne risicobeheersing- en controlesystemen continu blijven beoordelen en waar mogelijk verbeteren. Al naar gelang de noodzaak zal hierbij ook gebruikgemaakt worden van externen.

Jaarlijks inventariseren we de autorisaties, de beveiliging en het omgaan met privacygevoelige data. Indien nodig worden er aanpassingen doorgevoerd. In 2017 heeft een hbo-student een afstudeeropdracht gedaan rondom de nieuwe privacywetgeving. Er zijn aanbevelingen gedaan over wat wij op dit gebied nog kunnen verbeteren. Dit heeft ons geholpen om te voldoen aan de nieuwe wetgeving, die formeel in mei 2018 is ingegaan.

Als laatste kunnen hier nog worden genoemd de rapportages vanuit kwaliteitszorg. Enkele jaren terug is er een kwaliteitsdashboard ontwikkeld. Hiermee worden de onderwijsresultaten door zowel teamleiders als directie op de voet gevolgd.

Belangrijkste risico's en onzekerheden

Uit de risicoanalyse blijkt dat er drie risico's worden aangemerkt, waarbij zowel de kans dat het zich voordoet en het belang voor onze school 'groot' kunnen worden genoemd.

- Het eerste risico benoemt het gevaar van onvoldoende gekwalificeerd personeel dat past bij de identiteit van onze school. Zie ook [5.1](#) van dit verslag.
- Een tweede risico zien we in signalen die binnenkomen dat ouders uit de reformatorische gezindte minder dan in het verleden 'automatisch' kiezen voor reformatorisch voortgezet onderwijs.
- Het derde risico betreft de resultaten van het vak Engels. Deze zijn al vele jaren een punt van zorg. Binnen de school is hier blijvend aandacht voor. Inmiddels zijn vele acties opgestart. Zij worden gemonitord door de directeur onderwijs (vakgroepen & leerlingenzorg) op de voortgang en de effecten hiervan. Voor havo en vwo zijn de resultaten ondertussen op niveau. Voor mavo en vmbo zijn de gewenste resultaten nog niet bereikt.

Een aantal (tijdelijke) operationele risico's worden gevormd door de verbouwing aan de Hoefslag. Dit betreft met name het prijsrisico, reden waarom we met een stringente budgetbewaking werken, waarbij met name meer/minder werk op de voet wordt gevolgd.

C Verslag Raad van Toezicht

Jaarverslag 2018 Raad van Toezicht Gomarus scholengemeenschap

Inleiding

In 2009 is voor de Gomarus scholengemeenschap te Gorinchem op basis van de 'Code Goed Onderwijsbestuur VO' voor het onderwijs het Raad van Toezicht (RvT)-model ingevoerd. De school wordt bestuurd door een eenhoofdig College van Bestuur (CvB). De RvT houdt toezicht op het bestuur. Deze constructie is vastgelegd in de statuten van de Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatorische grondslag te Gorinchem (hierna: de Stichting), het Reglement Bestuur van de Stichting en het Reglement Toezicht van de Stichting.

In artikel 26 van het Reglement Toezicht van de Stichting is bepaald dat de RvT een jaarlijkse verantwoording aflegt door middel van een schriftelijk verslag, dat toegevoegd wordt aan het jaarverslag van de Stichting. In dit verslag dient de RvT te vermelden:

- a. de samenstelling van de RvT en de wijzigingen daarin, met namen, titels, leeftijd, beroep en voor de onderwijsinstelling van belang zijnde nevenfuncties van de leden;
- b. de positie die de leden van de RvT innemen op het rooster van aftreden (eerste benoeming, herbenoeming en datum van aftreden);
- c. de beoordeling van de doelrealisatie en van de invulling van de maatschappelijke taakstelling;
- d. de door de RvT verrichte werkzaamheden;
- e. kernpunten van de aan de orde gekomen zijnde onderwerpen;
- f. de kwaliteit en de deskundigheidsbevordering van de RvT;
- g. zijn honorering.

Met dit verslag geeft de RvT uitvoering aan deze verplichting. In dit verslag wordt de volgorde uit artikel 26 van het Reglement Toezicht gevolgd.

De taken van de RvT kunnen worden samengevat in een drietal hoofdfuncties:

1. toezichthouder op het CvB;
2. klankbord voor het CvB;
3. werkgever van het CvB.

Deze taken komen in dit verslag elk afzonderlijk aan de orde.

Naast de verplichte onderdelen van het jaarverslag wordt in dit verslag ook verantwoording afgelegd van de wijze waarop het intern toezicht in 2018 inhoudelijk heeft gefunctioneerd. Dit laatste element is aan het jaarverslag toegevoegd op advies van de Inspectie voor het Onderwijs, waarmee een afvaardiging van de RvT in 2012 en 2015 een gesprek heeft gevoerd.

Alvorens verder te gaan met de vaste onderdelen van het jaarverslag, past het ons als RvT de Heere hartelijk dank te zeggen voor Zijn trouwe zorg over ons en over de Gomarus Scholengemeenschap in het afgelopen jaar. Ook in 2018 heeft de Heere ons veel onverdiende zegeningen geschonken. Het onderwijs mocht goede voortgang hebben, de nevenvestiging in Zaltbommel mocht in gebruik worden genomen, er kon een begin worden gemaakt met de uitbreiding van het hoofdgebouw in Gorinchem, de eindexamenresultaten waren wederom zeer positief en zo zijn er nog veel meer zaken te noemen waarvoor wij de Heere mogen erkennen. Hij geve ons Zelf een dankbaar hart voor al deze weldaden.

Hoewel dit jaarverslag niet de plaats is om hier uitvoerig op in te gaan, moet ook worden vermeld dat er in de kring van betrokkenen bij de school in het verslagjaar verdrietige gebeurtenissen hebben plaatsgevonden. Er zijn (oud-)medewerkers van de school overleden en ook in gezinnen waartoe

leerlingen behoren, zijn dierbaren hen door de dood ontvallen. We wensen de nabestaanden van harte de ware troost toe, die de Heere alleen kan schenken.

I. Verantwoording activiteiten Raad van Toezicht in 2018 aan de hand van het Reglement Toezicht

A. De samenstelling van de RvT en de wijzigingen daarin, met namen, titels, leeftijd, beroep en voor de onderwijsinstelling van belang zijnde nevenfuncties van de leden.

De heer ing. J.C. van Dam was aan het eind van het schooljaar 2017-2018 aftredend en niet herkiesbaar. De heer Van Dam had als gevolg van een tussentijds ontstane vacature sinds 2010 zitting in de RvT. Hij was in de RvT belast met de portefeuille onderwijs. Tevens was hij vicevoorzitter van de RvT. De heer Van Dam beschikte over veel deskundigheid en expertise op het gebied van het onderwijs. Ook vanaf deze plaats wil de RvT hem hartelijk bedanken voor zijn evenwichtige en deskundige inbreng.

In de vacature die is ontstaan door het aftreden van de heer Van Dam is benoemd de heer Y. Paans te Oud-Beijerland. De heer Paans is 61 jaar oud. Hij is lid van de Gereformeerde Gemeente in Oud-Beijerland. In het dagelijks leven is hij directeur-bestuurder van de Vereniging voor Christelijk Onderwijs op Reformatorische Grondslag in de Hoeksche Waard, een vereniging van besturen van basisscholen. Als vicevoorzitter van de RvT is benoemd de heer P. van Hartingsveldt.

Op 31 december 2018 was de samenstelling van de RvT als volgt:

Voorzitter: T.A. Stoop MBA.

Leeftijd: 50 jaar.

Beroep: (voorzitter van de) raad van bestuur van Cedrah, een reformatorische instelling voor wonen, zorg en diensten in de provincies Zeeland en Zuid-Holland.

Nevenfuncties:

1. voorzitter van de raad van toezicht van het landelijk samenwerkingsverband passend onderwijs voor reformatorisch primair onderwijs (Berséba) (bezoldigd);
2. voorzitter van de raad van participanten van het Ikazia Ziekenhuis (onbezoldigd);
3. lid partijadviesraad SGP (onbezoldigd).

Lid van de commissie werkgeverschap CvB.

Kerkgenootschap: Gereformeerde Gemeenten.

Vicevoorzitter: P. van Hartingsveldt.

Leeftijd: 69 jaar.

Beroep: gepensioneerd sectordirecteur/voorzitter directieteam Hoornbeek College te Amersfoort.

Nevenfuncties: geen.

Portefeuille: huisvesting/facilitair/vastgoed.

Kerkgenootschap: Gereformeerde Gemeenten.

Secretaris: mr. P. Hugense.

Leeftijd: 63 jaar.

Beroep: juridisch adviseur gemeente Molenwaard.

Nevenfuncties:

1. voorzitter klachtencommissie Lelie zorggroep (bezoldigd);
2. voorzitter bestuur Plaatselijke Kiesvereniging SGP Graafstroom (onbezoldigd);
3. bestuurslid Gemeentelijke Kiesvereniging SGP Molenwaard (onbezoldigd);
4. voorzitter klachtencommissie medewerkers Sirjon (bezoldigd);
5. lid bouwcommissie kerk Gereformeerde Gemeente Sliedrecht (onbezoldigd).

Portefeuille: juridisch specialisatie onderwijs/arbeid.

Kerkgenootschap: Gereformeerde Gemeenten.

Overige leden:

J.S. Breedveld.

Leeftijd: 55 jaar.

Beroep: ondernemer.

Nevenfuncties:

1. voorzitter kerkvoogdij Hersteld Hervormde Gemeente Barendrecht (onbezoldigd);
2. bestuurslid Plaatselijke Kiesvereniging SGP Barendrecht (onbezoldigd);
3. lid steunfractie SGP Barendrecht (onbezoldigd);
4. bestuurslid/secretaris van VBO Fresh World (onbezoldigd).

Portefeuille: ondernemerschap i.r.t. onderwijs + lid van de financiële commissie RvT.

Kerkgenootschap: Hersteld Hervormde Kerk.

J.J.P. Eijkenaar Msc RA RC.

Leeftijd: 49 jaar.

Beroep: concerncontroller en lid van het directieteam van Aafje Thuiszorg Huizen Zorghotels.

Nevenfuncties:

1. penningmeester buurtvereniging van Heul tot Krom (onbezoldigd);
2. penningmeester College van Kerkrentmeesters Hervormde Gemeente Groot-Amers (onbezoldigd);
3. eigenaar Qsave (stamrecht BV, onbezoldigd).

Portefeuille: financieel/economisch/financiering onderwijs + lid van de financiële commissie RvT.

Kerkgenootschap: Protestantse Kerk in Nederland.

E.J. Nieuwenhuis.

Leeftijd: 41 jaar.

Beroep: burgemeester gemeente Waddinxveen.

Nevenfunctie: bestuurslid Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten (onbezoldigd).

Portefeuille: organisatie/medewerkers + lid van de commissie werkgeverschap CvB.

Kerkgenootschap: Gereformeerde Gemeenten.

Y. Paans

Leeftijd: 61 jaar

Beroep: directeur-bestuurder van de Vereniging voor Christelijk Onderwijs op Reformatische Grondslag in de Hoeksche Waard.

Nevenfuncties: -

Portefeuille: onderwijs.

Kerkgenootschap: Gereformeerde Gemeenten.

B. De positie die de leden van de RvT innemen op het rooster van aftreden (eerste benoeming, herbenoeming en datum van aftreden).

Op grond van artikel 9 van de statuten van de Stichting treedt een lid van de RvT volgens rooster, doch uiterlijk vier jaar na zijn benoeming, af. In principe kan een lid maximaal acht jaar aaneengesloten zitting hebben in de RvT. Indien een lid niet meer herbenoembaar is, kan op grond van de statuten toch eenmalig een nieuwe benoeming plaatsvinden, indien naar het oordeel van de RvT bijzondere omstandigheden dit rechtvaardigen, zulks na voorafgaand overleg met het bestuur van de Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatische grondslag te Gorinchem (hierna: Verenigingsbestuur, VB).

Mede in verband met een aantal grote projecten die de afgelopen jaren in gang zijn gezet, zoals de realisering van een nevenvestiging in Zaltbommel en de realisering van vervangende nieuwbouw voor de dependance in Gorinchem, is in 2015 in overleg met het VB besloten een rooster van aftreden op te stellen waarin elk jaar slechts één RvT-lid aftreedt. Het rooster van aftreden ziet er als volgt uit:

J.S. Breedveld: aftredend in D.V. 2019, herbenoembaar tot 2023.
J.J.P. Eijkenaar Msc RA RC: aftredend in 2021, herbenoembaar tot 2025.
P. van Hartingsveldt: aftredend in 2019, herbenoembaar tot 2021.
Mr. P. Hugense: aftredend in 2019, niet herbenoembaar.
E.J. Nieuwenhuis: aftredend in 2020, herbenoembaar tot 2024.
Y. Paans: aftredend in 2022, herbenoembaar tot 2026.
T.A. Stoop: aftredend in 2020, niet herbenoembaar.

C. De beoordeling van de doelrealisatie en van de invulling van de maatschappelijke taakstelling.

Het doel van het door de RvT uit te oefenen toezicht is vastgelegd in artikel 3 van het Reglement Toezicht. Dit artikel luidt als volgt:

Artikel 3 Doel van het toezicht

1. Doel van het toezicht is te toetsen of en daardoor te bevorderen dat het CvB het doel van de onderwijsinstelling effectief en efficiënt realiseert.
2. Het toezicht richt zich eveneens op het realiseren van maatschappelijke doelen, die door de onderwijsinstelling zijn vastgesteld dan wel door de overheid in wet- en regelgeving zijn vastgelegd en voorgeschreven, voor zover deze niet in strijd zijn met de grondslag van de Stichting en voor zover deze door de Stichting zijn geaccepteerd. Tevens is het CvB gehouden zich aan de door de Stichting geaccepteerde branchecodes te houden.
3. Het toezicht richt zich op het realiseren van doelen op strategisch en beleidsmatig niveau, ten aanzien van het onderwijs, de onderwijsinstelling en de leiding (management), met aandacht voor de identiteit, het bestuur, de kwaliteitsaspecten van het onderwijs en de school, de tevredenheid van de leden van de Vereniging en de ouders/verzorgers van de leerlingen, de personeelstevredenheid, de zorg voor de leerlingen, de financiering en het financiële beheer.

In het verslagjaar heeft de RvT aan deze aspecten in zijn vergaderingen regelmatig aandacht besteed. Door het toebedelen van portefeuilles aan de leden van de Raad, wordt beoogd de doelrealisatie zo optimaal mogelijk te verwezenlijken. De volgende profielen/portefeuilles zijn in de RvT vertegenwoordigd: ondernemer in relatie tot onderwijs, onderwijssector/onderwijs vakinhoudelijk/onderwijskwaliteit, organisatie/medewerkers, financieel/economisch/financiering onderwijs, juridisch specialisatie onderwijs/arbeid en huisvesting/facilitair/vastgoed. De agenda van de RvT-vergaderingen is zo ingericht, dat al deze onderwerpen daarin aan de orde komen. Op de agenda wordt aangegeven wat de taak van de RvT is m.b.t. het desbetreffende onderwerp. Een onderwerp kan geagendeerd zijn om de RvT te informeren, in het kader van de toezichthoudende taak van de RvT, ter goedkeuring door de RvT of ter vaststelling.

Het doel van het toezicht door de RvT, zoals dat is omschreven in artikel 3 van het Reglement Toezicht, vindt in de praktijk op verschillende manieren plaats. Belangrijk toetsingskader is het Strategische beleidsplan (SBP). De RvT wordt door het CvB op de hoogte gehouden van de realisatie van de doelen uit het SBP door de onderwijskundige tussenrapportage en de tussenrapportage op het gebied van personeel en organisatie. De onderwijskundige tussenrapportage wordt, vergezeld van de voorlopige opbrengstenkaart over het afgelopen schooljaar, aan de RvT aangeboden in de eerste vergadering na het begin van het nieuwe schooljaar. De tussenrapportage op basis van het Strategisch beleidsplan op het gebied van personeel en organisatie in het afgelopen kalenderjaar wordt besproken in één van de eerste vergaderingen in het nieuwe kalenderjaar. In het kader van de doelrealisatie worden ook de (voorlopige) opbrengstenkaarten van het afgelopen schooljaar besproken, evenals ouder-, medewerkers- en leerlingentevredenheidsonderzoeken. Uiteraard worden ook de eindexamenresultaten van de school besproken en vergeleken met de examenresultaten van andere instellingen voor (reformatisch) voortgezet onderwijs. Ook het toezicht op het realiseren van de maatschappelijke doelen die eveneens zijn opgenomen in het Strategisch beleidsplan, vindt plaats aan de hand van de bespreking van de tussenrapportages.

Klankbordfunctie Raad van Toezicht

Naast zijn functies als toezichthouder en werkgever van het CvB, heeft de RvT ook een klankbordfunctie voor het CvB. Voorbeeld hiervan in het verslagjaar is de betrokkenheid van de portefeuillehouder huisvesting bij de bouw van de nevenvestiging in Zaltbommel en de voorbereiding van de uitbreiding van het gebouw in Gorinchem.

D. De door de RvT verrichtte werkzaamheden.

In het verslagjaar heeft de RvT zes keer regulier vergaderd. De datum voor de jaarlijkse themavergadering van de RvT met het VB, het CvB en de directie is doorgeschoven naar het voorjaar van 2019, vanwege de vele drukke werkzaamheden van met name het CvB en de directie, onder meer in verband met de opening van de nevenvestiging in Zaltbommel.

Identiteit van de school

De RvT kent een drietal reguliere contactmomenten met het VB. Het gaat hier om het gesprek tussen de voorzitters van RvT en VB dat eenmaal per jaar plaatsvindt, de jaarlijkse themabijeenkomst van RvT en VB met CvB en directie en een gesprek tussen een delegatie van de RvT en het VB naar aanleiding van het jaarverslag van de RvT. Dit laatste gesprek heeft plaatsgevonden op 8 maart 2018. In dit overleg is door het VB naar aanleiding van het jaarverslag gevraagd om een meer inhoudelijke beoordeling bij de omschrijving van het doel van het toezicht. Hetzelfde is gevraagd voor de omschrijving van de werkgeversrol van de RvT voor de bestuurder. Tenslotte werd gevraagd om de dankbaarheid jegens de Heere voor hetgeen Hij ons in het verslagjaar heeft geschonken, duidelijker tot uitdrukking te laten komen in het jaarverslag.

Tijdens de contactmomenten tussen VB en RvT is het toezicht op de identiteit een vast onderdeel van het gesprek. Op deze wijze kan de RvT gestalte geven aan het toezicht op de identiteit van de school. De rollen van het VB en de RvT m.b.t. de identiteit van de school zijn verschillend. De inhoud van deze verschillen en de wijze waarop VB en RvT in de praktijk inhoud geven aan hun betrokkenheid bij de identiteit van de school zijn vastgelegd in de gezamenlijke notitie 'Invulling verantwoordelijkheid RvT m.b.t. toezicht houden op identiteit'.

In het verslagjaar bracht het CvB rapport uit aan de RvT met betrekking tot de identiteit over het schooljaar 2017-2018. In dit rapport brengt het CvB verslag uit over de opvolging van de adviezen van het VB aan het CvB m.b.t. de identiteit. Deze rapportage wordt na bespreking met het VB aan de RvT ter goedkeuring voorgelegd. Vast onderdeel van dit rapport zijn de rapportages over het gevoerde benoemings- en toelatingsbeleid. Verder wordt in het rapport over het schooljaar 2017-2018 onder meer aandacht besteed aan de bijeenkomst met kerkenraden op 27 juni 2018, over het thema: 'God, Adam en wij. De consequenties van evolutionistisch denken in Bijbels licht'. In deze bijeenkomst werd m.b.t. dit onderwerp vooral aandacht besteed aan de vraag welke rol een reformatische school kan spelen in de confrontatie met deze ideeën. Als antwoord op deze vraag werd o.m. gewezen op de identiteit van de docent. Het verdient aanbeveling hieraan bij sollicitatiegesprekken uitdrukkelijk aandacht te besteden.

Verder wordt in de rapportage van het CvB aandacht besteed aan onderwerpen die in de plenaire vergaderingen van het VB in de verslagperiode aan de orde zijn geweest. Aandacht wordt o.a. besteed aan toerusting van leerlingen, waardoor schoolverlaters geholpen worden om het christelijke gedachtegoed goed te verwoorden en uit te dragen. Ook is stilgestaan bij de vraag of het gewenst is om bij het nieuwe Identiteitsprofiel, dat door de VGS is opgesteld, een Gomarusspecifiek addendum te voegen. De conclusie is dat het geen aanbeveling verdient hiertoe over te gaan. Verder wordt in de rapportage stilgestaan bij de noodzaak om als reformatisch (voortgezet) onderwijs de krachten te bundelen en actief te participeren in niet-christelijke organisaties, zoals de VO-raad. Regelgeving binnen de school is een ander onderwerp waaraan in de rapportage van het CvB aandacht wordt besteed. Verder is in de VB-vergaderingen waaruit wordt gerapporteerd, gesproken over het manifest reformatisch onderwijs en over de visitaties van het VB aan de school, waarbij in het verslagjaar lessen zijn bijgewoond door een delegatie van het VB in de vakken geschiedenis,

Nederlands en tekenen/CKV. Ook heeft de VB-delegatie in het kader van de visitatie gesprekken gevoerd met een vertegenwoordiging van het onderwijsondersteunend personeel (ICT) en met leerlingen. Bij de bespreking van dit rapport door de RvT is o.m. gevraagd naar de boekbespreking in de vergaderingen van het VB, die in de verslagperiode betrekking had op de positie van het reformatorisch onderwijs in Nederland. Verder werden vragen gesteld over het toelatingsbeleid t.a.v. leerlingen die de Joodse religie aanhangen. Ook heeft de RvT het CvB m.b.t. het benoemingsbeleid geadviseerd standaard met elke vertrekkende collega een exitgesprek te houden.

Daarnaast heeft het CvB een rapportage opgesteld naar aanleiding van de identiteitgerelateerde punten uit de functioneringsevaluaties en het verslag van een bespreking met teamleiders aan de hand van een aantal stellingen over de identiteit van de school. In deze rapportage wordt onder meer ingegaan op de noodzaak om in sommige gevallen (jonge) docenten er op aan te spreken dat het aanbeveling verdient niet al te familiair met de leerlingen om te gaan. Ook wordt ingegaan op het gebruik van moderne media en social media in en buiten de klas. Verder wordt aandacht besteed aan de wens om qua aankleding en inrichting van de schoolgebouwen duidelijk te maken dat het om een christelijke school gaat. Ten slotte wordt in dit rapport ingegaan op de vraag die bij de bespreking met de teamleiders aan de orde is gekomen, hoe kan worden omgegaan met personeelsleden die qua identiteit 'verschuiven'.

De RvT heeft met belangstelling kennis genomen van het verslag van de visitaties die door het VB in het voorjaar van 2018 zijn gehouden met verschillende vakgroepen en de daaraan verbonden conclusies en aanbevelingen.

Visitatiebezoek

Op 9 oktober 2018 heeft een delegatie van drie RvT-leden een visitatiebezoek aan de school afgelegd. Er werden drie lessen bijgewoond in diverse vakken en in verschillende klassen. Verder heeft de delegatie gesprekken gevoerd met de directie, OOP'ers, team- en vakgroepleiders, leerlingen en docenten. Uit de lesbezoeken en de gesprekken met diverse geledingen binnen de school is een aantal aandachtspunten van de RvT voor de bestuurder gedestilleerd. Deze aandachtspunten hebben onder meer betrekking op:

- de waardering die er is bij de docenten voor de professionele ruimte en het werken in de professionele leergemeenschappen (PLG's);
- de blijvende aandacht die nodig is voor de vorming van de leerlingen vanuit Gods Woord in de context van de voortdurend veranderende situatie in maatschappij, gezin en kerk;
- functie van het Strategisch beleidsplan;
- de voortdurende aandacht die nodig is voor de resultaten voor het vak Engels;
- de professionalisering van docenten voor onderwijs specifiek aan jongens;
- blijvende aandacht voor goede communicatie;
- blijvende aandacht voor de werkdruk;
- betere communicatie naar de leerlingen over het begrip 'veilige school' en aandacht voor eenzame leerlingen;
- waar liggen de grenzen van Passend Onderwijs: lukt het om alle docenten te professionaliseren en wat zijn de gevolgen voor de groepsdynamiek?

De delegatie heeft in de eerstvolgende RvT-vergadering een positief verslag uitgebracht over het visitatiebezoek. Hierbij werd opgemerkt dat de delegatie bij het klassenbezoek is gebleken dat het voor de docenten niet altijd duidelijk is wat het verschil is tussen de visitaties door het VB en het RvT. In de communicatie dient daar voortdurend aandacht aan te worden besteed.

Eigen werkzaamheden van de Raad van Toezicht

In elke vergadering van de Raad wordt aandacht besteed aan de eigen werkzaamheden van de RvT, zoals dat in artikel 16 van het Reglement Toezicht is voorgeschreven. Uiteraard kwamen in het

verslagjaar in de vergaderingen de onderwerpen aan de orde die op grond van de statuten van de Stichting en het Reglement Toezicht jaarlijks besproken dienen te worden.

Evaluatie eigen functioneren

In verband met de visitatie door de VGS, die op 19 juni 2018 heeft plaatsgevonden, heeft de RvT rond de jaarwisseling 2017-2018 een beperkte zelfevaluatie gehouden. Hieruit bleek dat de RvT-leden van mening zijn dat binnen de RvT op een professionele manier wordt gewerkt, terwijl er ook sprake is van een goede sfeer. De RvT dient zijn rol voortdurend scherp te houden. Enerzijds moet de RvT betrokken zijn bij de school, zodat de leden voldoende op de hoogte zijn van de gang van zaken. Anderzijds moeten de leden een professionele afstand bewaren tot het CvB. Afsproken is als vervolg op de zelfevaluatie als RvT een 'heisessie' te beleggen o.l.v. een extern deskundige om het eigen functioneren verder te evalueren. Deze heisessie zal D.V. plaatsvinden begin februari 2019. Uit de zelfevaluatie kwam verder naar voren dat het beleid m.b.t. de opleiding en training van toezichthouders duidelijker geformuleerd moet worden. Verder werd vastgesteld dat de RvT alert moet blijven op het stellen van vragen op metaniveau. De RvT moet zich niet verliezen in details. Verder wil de RvT betrokken worden bij het overleg met de stakeholders in het kader van het opstellen van het nieuwe Strategisch beleidsplan voor de komende jaren. Ook heeft de RvT behoefte aan een meer uitgebreide bespreking van de essentiële punten uit de risicoanalyse. Tot nog toe werd de bespreking van deze analyse gekoppeld aan de behandeling van de begroting. De risicoanalyse is echter breder dan de financiële gevolgen van de beschreven risico's en bovendien kwam een diepgaande bespreking van de risicoanalyse nogal eens in het gedrang als gevolg van tijdsdruk.

In het jaarverslag over 2017 is aangegeven dat de RvT na een aanvankelijke weigering, had besloten alsnog te participeren in het door de VGS opgestelde collegiale visitatietraject voor de reformatische scholen voor voortgezet onderwijs. Deze visitatie heeft plaatsgevonden in juni 2018. De VGS heeft een visitatiekader opgesteld, waarin 11 principes van goed bestuur zijn vastgelegd. Rond deze 11 principes heeft de RvT een korte zelfevaluatie geschreven en deze onderbouwd met diverse documenten. De VGS heeft een visitatiecommissie ingesteld die met een afvaardiging van de RvT in gesprek is gegaan over de zelfevaluatie. Deze commissie bestond uit twee vaste visitatoren en daarnaast uit twee deelnemers van andere deelnemende raden van toezicht. De visitatiecommissie heeft een aantal algemene waarnemingen gegeven en aansluitend waarnemingen als aanvulling of correctie op de zelfevaluatie. Naast de afvaardiging van de RvT heeft de visitatiecommissie ook gesproken met het CvB en met een vertegenwoordiging van de directie, teamleiders en Medezeggenschapsraad. In haar algemene waarnemingen constateerde de commissie dat er sprake is van een uitstekende zelforganisatie van de Raad van Toezicht. Het verantwoordingspatroon van het College van Bestuur aan de RvT is goed gestructureerd en gedocumenteerd. De panels waarmee de commissie gesprekken heeft gevoerd, straalden rust uit. De visitatiecommissie leidde daaruit af dat er sprake is van vertrouwen in de eigen organisatie.

De RvT heeft een lerende houding. Alle organen vertonen zelf een rolzuiver gedrag en zien de andere organen dat eveneens doen. Qua samenstelling is er een goede mix van ervaring en nieuwkomers in de RvT. Met betrekking tot de zelfevaluatie beval de visitatiecommissie onder meer aan om in de nabije toekomst een toezichtkader op te stellen. Verder constateerde de commissie dat de RvT het gesprek met de stakeholders vrijwel geheel overlaat aan het CvB. De commissie merkte op dat de RvT daarin ook een eigen verantwoordelijkheid heeft. De precieze relatie met het Verenigingsbestuur verdient voortdurende alertheid, aldus de commissie. Verder adviseerde de commissie de RvT te oefenen in het stellen van de juiste vragen op het niveau van het bestuurlijk handelen. Het opstellen van een toezichtkader met daarin een uitgesproken visie op de eigen rol en het bestuurlijk handelen is daarin ondersteunend, aldus de visitatiecommissie. Het is de bedoeling van de RvT om in de hiervoor genoemde heisessie een toezichtkader op te stellen. Verder gaf de commissie de RvT mee om als raad zelf voldoende zicht te houden op de relatie met de belangrijkste stakeholders. Ten slotte was de commissie van mening dat in verband met de relatieve onbekendheid van de RvT binnen de schoolgemeenschap 'bij de niveaus onder de directie', iets meer actieve communicatie

vanuit de raad bij zou kunnen dragen aan onderkenning binnen de school van de toegevoegde waarde van de RvT.

De conclusies en adviezen uit de visitatierapportage zullen verder worden besproken door de RvT onder leiding van een onafhankelijk deskundige tijdens de bovengenoemde heisessie.

Participatie RvT in organisaties buiten de school

De RvT is lid van de Vereniging van Toezichthouders in Onderwijsinstellingen (VTOI). De bijeenkomsten van deze organisatie worden zoveel mogelijk bezocht. Ook neemt de RvT deel aan het Platform raden van toezicht VO van de VGS.

Contacten met de Medezeggenschapsraad

Minimaal 1 maal per jaar woont een delegatie van de RvT een reguliere vergadering van de MR bij. Hierover wordt in de eerstvolgende RvT-vergadering verslag uitgebracht. Deze rapportages zijn altijd positief over de sfeer in en de kwaliteit van de MR-vergaderingen. Daarnaast heeft een delegatie van de RvT in mei 2018 een 'heisessie' van de MR bijgewoond, die was gewijd aan de inbreng van de MR voor het Strategisch Beleidsplan 2019-2023. De delegatie was onder de indruk van de inbreng van de MR voor het nieuwe SBP.

Bespreken onderwerpen voor (middel)lange termijn

Naar aanleiding van de evaluatie van het eigen functioneren is in 2013 vastgesteld dat in de RvT-vergaderingen, naast de reguliere onderwerpen, ook aandacht moet zijn voor onderwerpen die betrekking hebben op de (middel)lange termijn. Besloten is toen tweemaal per jaar te spreken over een dergelijk onderwerp. In de in januari gehouden vergadering van de RvT is gediscussieerd over de maatschappelijke opdracht van de school in de regio. De RvT was van mening dat de school inderdaad een maatschappelijke opdracht heeft in de regio. Daardoor kunnen bijv. andersdenkenden in aanraking worden gebracht met het reformatisch gedachtegoed. De confrontatie van leerlingen met de leefwereld van andersdenkenden vereist wel een goede begeleiding en afhechting door de school. Verder werd opgemerkt dat onze leerlingen wellicht iets kunnen betekenen voor bijv. de steeds groter wordende groep eenzame ouderen. Ook werd de opening van de nevenvestiging in Zaltbommel als een nieuwe kans gezien voor de maatschappelijke opdracht van de school. De wijk, waarin de nieuwe school gevestigd is, is nog volop in ontwikkeling. In de maartvergadering heeft de RvT, aan de hand van een presentatie van de beleidsmedewerker onderwijs en kwaliteit, gesproken over de verhouding tussen kwaliteitszorg en toezicht houden op kwaliteit. Uit de discussie over dit onderwerp kwam naar voren dat de RvT op verzoek deelrapportages kan ontvangen van bepaalde resultaten. Het kwaliteitszorgsysteem is op een zodanige manier vormgegeven dat hieruit vrij snel rapportages kunnen worden gedestilleerd. Overigens wordt de RvT ook structureel op de hoogte gehouden van de kwaliteit van het onderwijs door middel van de onderwijskundige tussenrapportage over het Strategisch beleidsplan.

E. Kernpunten van de aan de orde gekomen zijnde onderwerpen.

Om een indruk te geven van een aantal onderwerpen die besproken zijn in de RvT-vergaderingen, wordt hieronder een kleine bloemlezing gegeven van een aantal in het oog springende aandachtspunten.

Nevenvestiging Zaltbommel

Na een lange periode van voorbereiding mocht de bouw van de nevenvestiging zeer voorspoedig verlopen. De nevenvestiging is feitelijk in gebruik genomen met ingang van het schooljaar 2018-2019. De formele opening vond plaats op 10 september 2018 door minister Slob van Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media. De nevenvestiging voorziet duidelijk in een behoefte. De lessen mogen in goede orde verlopen. Ook het financieel overzicht van de bouwkosten ziet er positief uit.

Huisvesting Gorinchem

De werkzaamheden voor de uitbreiding van het hoofdgebouw zijn inmiddels gestart. Het project is enigszins vertraagd ten opzichte van de planning. Het aanbestedingsbedrag is helaas hoger uitgevallen dan de raming die een halfjaar eerder had plaatsgevonden. Dat is overigens een beeld dat bij vrijwel alle aanbestedingen van bouwwerken te zien is. De kosten van materialen stijgen erg snel. De bestuurder heeft desondanks besloten het project door te zetten. De hogere kosten kunnen grotendeels gecompenseerd worden door lagere kosten voor de inventaris en het positieve resultaat van de bouw van de nevenvestiging in Zaltbommel. De verwachte opleverdatum van de uitbreiding van het hoofdgebouw is omstreeks de zomervakantie van 2019 of kort daarna. Zoals de planning er nu uitziet, zal de uitbreiding direct na de herfstvakantie van 2019 in gebruik worden genomen. Dit is bijna een halfjaar later dan aanvankelijk gepland. Dit levert voor wat betreft de huisvesting van de leerlingen echter geen problemen op, omdat de gemeente Gorinchem ermee instemt dat de dependance wordt gebruikt tot op het moment dat de leerlingen in de nieuwbouw kunnen worden ondergebracht.

Examenuitslagen

De examenuitslagen in het verslagjaar gaven opnieuw reden tot dankbaarheid. Op basis van deze uitslagen mag worden vastgesteld dat de school erin geslaagd is het kwalitatief hoge niveau van het onderwijs vast te houden. De aandacht die wordt besteed aan leerlingen die dreigen achter te blijven, mocht ook het afgelopen schooljaar goede vruchten afwerpen. Het zal wel de nodige inspanning van alle betrokkenen vragen om deze trend vast te houden.

F. De kwaliteit en de deskundigheidsbevordering van de RvT.

De Raad heeft besloten in eerste instantie gebruik te maken van het scholingsaanbod van de Vereniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs (VGS) en de Vereniging van Toezichthouders in Onderwijsinstellingen (VTOI), van welke organisatie de RvT-leden lid zijn. Verschillende leden hebben in het verslagjaar bijeenkomsten voor deskundigheidsbevordering en scholing van beide genoemde organisaties bijgewoond. Aan nieuwe RvT-leden wordt begeleiding geboden in de vorm van gesprekken met diverse betrokkenen bij de Gomarus en een cursus van de VTOI voor nieuwe leden in de raad van toezicht.

G. De honorering van de Raad van Toezicht.

De RvT heeft in het verslagjaar besloten een koppeling aan te brengen tussen het honorarium van de RvT-leden en het WNT-maximum voor de bestuurder, zodat het honorarium van de RvT niet elk jaar opnieuw onderwerp van gesprek behoeft te zijn. Het honorarium voor RvT-leden is met ingang van het verslagjaar vastgesteld op 25% van de maximumvergoeding voor toezichthouders. Dit is 2,5% van de WNT-norm voor de bestuurder. Voor 2018 kwam dit neer op een bedrag van € 3.650,-. Het honorarium van de voorzitter is vastgesteld op 25% van de maximumvergoeding voor RvT-voorzitters. Dit is 3,75% van de WNT-norm voor de bestuurder. Dit was in 2018 een bedrag van € 5.475,-.

II. Functioneren intern toezicht verslagjaar 2018

1. Procedure goedkeuring jaarverslag.

Op grond van de statuten (art. 13 lid 9) van de Stichting verantwoordt de RvT de uitoefening van zijn bevoegdheden en de daartoe uitgevoerde functies en taken jaarlijks in een jaarrapportage aan het bestuur van de Vereniging. Dit verslag van de RvT wordt toegevoegd aan het jaarverslag van de Stichting. Het jaarverslag van de RvT wordt door het VB besproken met een afvaardiging van de RvT. Hoewel hier geen sprake is van een formele goedkeuringsprocedure, functioneert dit in de praktijk wel als zodanig.

2. Inhoud verantwoording intern toezicht in het jaarverslag.

Wettelijke taken

Goedkeuring begroting, jaarrekening, bestuursverslag en strategisch meerjarenplan

In zijn vergadering van 9 mei 2018 heeft de RvT het Algemeen jaarverslag 2017, de jaarrekening en het jaarverslag over 2017 goedgekeurd. In zijn vergadering van 14 december 2018 heeft de RvT de begroting voor 2019 goedgekeurd. Het Strategisch Beleidsplan voor de jaren 2015 tot 2019 is door de RvT goedgekeurd in zijn vergadering van 6 oktober 2015. Een nieuw Strategisch beleidsplan voor de jaren 2020 en volgende is in voorbereiding.

Onafhankelijkheid leden RvT

De onafhankelijkheid van de leden van het intern toezicht (de RvT) is gewaarborgd in de statuten van de Stichting. Artikel 8 lid 1 bepaalt dat elk RvT-lid onafhankelijk is en functioneert zonder mandaat of ruggespraak. Deze onafhankelijkheid wordt geborgd door het tweede lid van dit artikel, dat bepaalt welke functies onverenigbaar zijn met het lidmaatschap van de RvT. Het derde lid van artikel 8 van de statuten van de Stichting bepaalt ten slotte dat RvT-leden en hun echtgenoten geen enkel rechtstreeks of zijdelings persoonlijk voordeel mogen genieten uit leveringen aan of overeenkomsten met de Stichting.

Taakuitoefening intern toezicht

Hierop is uitvoerig ingegaan onder het kopje 'Eigen werkzaamheden van de RvT'.

Overleg met bestuur over strategie en risico's

Jaarlijks wordt door het CvB in de eerste RvT-vergadering van het kalenderjaar een tussenrapportage uitgebracht over de onderdelen uit het strategisch beleidsplan die betrekking hebben op personele en organisatorische onderwerpen. In de eerste vergadering van het nieuwe schooljaar wordt een tussenrapportage uitgebracht over de onderwijskundige onderwerpen. De bespreking van deze tussenrapportages vindt plaats in het kader van de toezichthoudende taak van de RvT. Jaarlijks wordt door het CvB een risicoanalyse opgesteld van de activiteiten van de Stichting. Deze wordt aan de RvT voorgelegd en naar aanleiding van de opmerkingen van het toezicht zo nodig aangepast en aangepast.

Overleg met bestuur over interne beheersings- en controlesystemen

In elke RvT-vergadering waarin ook het CvB aanwezig is, wordt aandacht besteed aan zowel de onderwijsinhoudelijke als financiële stand van zaken met betrekking tot de scholengemeenschap. Hierbij komen de diverse parameters aan de orde in het kader van beheersing en controle van de verschillende processen in de instelling.

Overleg met externe accountant

In de statuten van de Stichting is vastgelegd dat de RvT de Stichting voorziet van kwalitatief goed intern toezicht o.a. door middel van het benoemen van en het verstrekken van opdracht aan de registeraccountant van de Stichting en het zo nodig intrekken van de opdracht. Voor de controle over het verslagjaar 2018 was benoemd Van Ree Accountants.

Tot nu toe besprak de RvT elk jaar in aanwezigheid van het CvB met de externe accountant het jaarverslag en de jaarrekening betreffende het voorafgaande jaar. In het verslagjaar is besloten dat, om dubbelingen te voorkomen, dit gesprek met de accountant in het vervolg gevoerd zal worden door de financiële commissie van de RvT. Verder heeft de RvT op grond van het Reglement Toezicht het recht de accountant voor zijn oordeel en advies in te schakelen.

Beoordeling functioneren bestuur

De werkgeverscommissie van de RvT voert jaarlijks een functioneringsgesprek met het CvB op basis van een met het CvB afgesproken beoordelingskader. Voorafgaand aan dit gesprek wordt feedback op het functioneren van de bestuurder gevraagd aan vertegenwoordigers van de volgende geledingen: VB, directie, teamleiders, sectieleiders, MR en secretariaat. Na afloop van de

beoordelingsperiode komt de RvT tot een oordeel aan de hand van dit beoordelingskader. Aspecten die hierbij de aandacht krijgen zijn het handelen van het CvB vanuit de grondslag en doelstelling van de stichting, de realisatie van de strategische doelstellingen, de onderwijskwaliteit, de onderwijsopbrengsten en zorg, goed werkgeverschap en professionalisering, interne sturing en beheersing, stakeholdermanagement en financiën en financieel beleid. Concreet wordt gekeken naar de professionaliteit van het functioneren van de bestuurder, de bewaking en ontwikkeling van de identiteit, de vervulling van het werkgeverschap door de bestuurder, de relatie van de bestuurder met de RvT, de onderwijsresultaten enz. De Raad van Toezicht heeft het functioneren van de bestuurder als 'goed' beoordeeld.

Normen voor goed bestuur

Bestuur en toezicht van de Stichting zijn opgericht op basis van de Good Governance code voor het onderwijs. De regels van de Good Governance code zijn verwerkt in de statuten van de Stichting en in het daarop gebaseerde Reglement Toezicht en Reglement Bestuur van de Stichting. Voor het toezicht wordt eveneens gebruikgemaakt van de *Toolkit Toezicht in het publieke veld* van het Nationaal Register. Voor de zelfevaluatie van de RvT wordt gebruikgemaakt van een checklist die gebaseerd is op deze toolkit.

Het toezien op de rechtmatige verwerving en rechtmatige en doelmatige besteding van middelen

In de statuten van de Stichting is vastgelegd dat de vaststelling door het CvB van de begroting en de jaarrekening van de Stichting aan de voorafgaande goedkeuring door de RvT zijn onderworpen. De jaarrekening over het afgelopen kalenderjaar wordt onderzocht door de door de RvT aangewezen registeraccountant. De registeraccountant brengt zijn verslag uit aan de RvT en bespreekt dat verslag in een vergadering van de Raad. In het verslagjaar is besloten dat, om dubbelingen te voorkomen, dit gesprek met de accountant in het vervolg gevoerd zal worden door de financiële commissie van de RvT

Op basis hiervan vormt de RvT zich een oordeel over de rechtmatigheid van de verwerving en de rechtmatigheid en de doelmatigheid van de besteding van middelen van de Stichting. De RvT constateert dat in het verslagjaar de verwerving van de middelen van de Stichting op een rechtmatige wijze heeft plaatsgevonden en dat eveneens sprake is geweest van een rechtmatige en doelmatige besteding van middelen.

III. Nevenfuncties College van Bestuur

Op grond van de aanbeveling in de 'Code Goed Onderwijsbestuur VO' worden in dit jaarverslag de al dan niet betaalde nevenfuncties van de bestuurder vermeld. Het betreft de volgende nevenfuncties:

1. Sinds 2002 bestuur kiesvereniging SGP Veenendaal, voorzitter (onbezoldigd).
2. Sinds 2005 Raad van Advies Stichting Ontmoeting, lid (onbezoldigd). Deze functie is in de loop van 2018 beëindigd.
3. Sinds 2004 Raad van Advies Kliksafe, voorzitter (bezoldigd). Deze functie is in de loop van 2018 beëindigd.
4. Sinds 2009 Commissie van beroep VBSO m.b.t. geschillen personeelszaken (onbezoldigd).
5. Sinds 2003 eigenaar Spero bv te Veenendaal.

Gorinchem, januari 2019

De Raad van Toezicht van de Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatische grondslag te Gorinchem,

De voorzitter,

De secretaris,

T.A. Stoop MBA

Mr. P. Hugense

D Jaarrekening

Grondslagen voor de jaarrekening

Bij het opstellen van de jaarrekening is de 'Richtlijn Jaarverslaggeving Onderwijs' toegepast. De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van de verkrijgingsprijs. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij hierna een andere waarderingsgrondslag wordt vermeld.

Stelselwijziging

Er heeft in 2018 geen stelselwijziging plaatsgevonden; wel heeft een herschikking van het grootboek plaatsgevonden.

Resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden, aan het verslagjaar toe te rekenen lasten. De kosten worden bepaald met inachtneming van de hierna vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. (Voorzienbare) verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en overigens wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen. De baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben, tenzij anders wordt vermeld.

Baten

De baten bestaan uit opbrengsten die het resultaat zijn van de uitvoering van de normale activiteiten van de stichting. Zij worden toegekend aan het verslagjaar.

Personeelskosten

De personeelskosten zijn het resultaat van de uitvoering van de normale activiteiten van de stichting.

Pensioenverplichtingen

Er is sprake van een toegezegde pensioenregeling. Hierbij is een pensioen toegezegd aan personeel op pensioengerechtigde leeftijd, afhankelijk van leeftijd, salaris en dienstjaren. Voor de pensioenregeling worden op verplichte basis premies betaald aan het pensioenfonds. Behalve de premiebetaling zijn er geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze regeling. Er is geen verplichting in geval van een tekort bij het pensioenfonds tot het voldoen van aanvullende bijdragen anders dan toekomstige premies. De premies worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn gerelateerd aan de aanschafwaarde van de desbetreffende immateriële en materiële vaste activa (zie ook onder materiële vaste activa).

Huisvestingslasten

Dit betreft alle lasten in relatie tot de onderwijshuisvesting.

Overige lasten

De overige lasten hebben betrekking op de administratieve uitgaven, de uitgaven voor de diverse leermiddelen en andere kosten die niet vallen onder een van de bovenstaande categorieën.

Activa

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen historische verkrijgingsprijs, inclusief btw onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen. De verkrijgingsprijs van deze activa wordt lineair afgeschreven over de geschatte economische levensduur, die als volgt is:

- a) Gebouwen: veertig jaar.
- b) Nieuw school- en kantoormeubilair: vijftien jaar.
- c) Gebruikt school- en kantoormeubilair: tien jaar.
- d) Schoolboeken (tekstboeken): vier jaar.
- e) Schoolboeken (werkboeken): één jaar.
- f) Installaties: vijf / tien / vijftien jaar.
- g) Audio- en videoapparatuur: vijf jaar.
- h) ICT-middelen: vier jaar.
- i) Verbouwingen: over het algemeen tien jaar, uitzonderingen zijn mogelijk, afhankelijk van situatie.

De activeringsgrens voor inventaris en apparatuur bedraagt €1.000 per eenheid, met uitzondering van computers en de inrichting van de lokalen. Deze laatste worden per lokaal geactiveerd.

Vlottende vorderingen

Vorderingen op debiteuren en overige vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde minus de benodigde voorziening voor oninbaarheid.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gevormd door de kas- en banksaldi en zijn ter vrije beschikking, tenzij anders is aangegeven.

Passiva

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde, die naar verwachting noodzakelijk is om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Vlottende schulden

De kortlopende schulden worden bij eerste opname opgenomen tegen de reële waarde.

Financiële baten en lasten

Renteopbrengsten en rentekosten worden tijdsevenredig in de winst- en verliesrekening verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost, indien hun bedrag bepaalbaar is en hun ontvangst waarschijnlijk.

MAB Model A Balans			
1	Activa	31-12-2018	31-12-2017
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
	<u>Vaste activa</u>		
1.1	Immateriële vaste activa	0	0
1.2	Materiële vaste activa	9.284.893	2.346.985
1.3	Financiële vaste activa	<u>0</u>	<u>0</u>
	Totaal vaste activa	9.284.893	2.346.985
	<u>Vlottende activa</u>		
1.4	Vorraden	0	0
1.5	Vorderingen	237.411	175.646
1.6	Effecten	0	0
1.7	Liquide middelen	<u>4.696.249</u>	<u>11.608.748</u>
	Totaal vlottende activa	4.933.660	11.784.394
	<u>Totaal activa</u>	<u>14.218.553</u>	<u>14.131.379</u>
2	Passiva	31-12-2018	31-12-2017
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
2.1	Eigen vermogen	1.971.704	2.359.218
2.2	Voorzieningen	2.459.496	2.126.977
2.3	Langlopende schulden	7.277.487	7.400.000
2.4	Kortlopende schulden	<u>2.509.866</u>	<u>2.245.184</u>
	<u>Totaal passiva</u>	<u>14.218.553</u>	<u>14.131.379</u>

MB Model B Staat van baten en lasten				
Baten				
		2018	Begroot 2018	2017
		EUR	EUR	EUR
3.1	Rijksbijdragen	15.239.877	15.069.000	14.579.423
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	10.350	13.000	11.155
3.3	College-, cursus-, les- en examengelden			
3.4	Baten in opdracht van derden			
3.5	Overige baten	<u>884.948</u>	<u>1.234.000</u>	<u>722.298</u>
	Totaal baten	16.135.175	16.316.000	15.312.876
Lasten				
		2018	Begroot 2018	2017
		EUR	EUR	EUR
4.1	Personeelslasten	13.410.210	13.257.000	12.291.118
4.2	Afschrijvingen	749.928	782.000	617.359
4.3	Huisvestingslasten	897.055	928.000	828.240
4.4	Overige lasten	<u>1.324.821</u>	<u>1.257.000</u>	<u>1.040.408</u>
	Totaal lasten	16.382.014	16.224.000	14.777.125
	Saldo baten en lasten	-246.839	92.000	535.751
HR	Gerealiseerde herwaardering			
5	Financiële baten en lasten	-140.675	-142.000	-72.448
6	Belastingen			
7	Resultaat deelnemingen			
8	Aandeel derden in resultaat			
9	Buitengewoon resultaat			
	Totaal resultaat	-387.514	-50.000	463.303
		0		

Hieronder wordt per post een toelichting gegeven over de verschillen van 2018 ten opzichte van de begroting. De verschillen ten opzichte van 2017 komen verderop in dit verslag aan de orde.

3.1 Toelichting bij post: Rijksbijdragen

- a) De overheid heeft een hogere bijdrage van €47.000 gegeven in verband met de mogelijkheid van incidentele beloningen.

- b) Vanuit de functiemix is een lager bedrag van €20.000 vrijgevallen. Zie ook de toelichting bij **4.1** en bij **8.5**.
- c) Een bedrag van €35.000 is beschikbaar gekomen ter compensatie van de inflatie.
- d) Vanuit de subsidie om de doorstroom van het PO naar het VO te bevorderen is een bedrag van €51.000 vrijgevallen. Zie ook de toelichting bij **4.4** en bij **8.2**. Daarnaast een hoger bedrag van €30.000 voor studerende docenten. Zie ook de toelichting bij **4.1**.
- e) Voor Passend Onderwijs is €50.000 meer ontvangen dan begroot. Hiervan had €30.000 betrekking op 2017.

3.2 Toelichting bij post: Overige overheidsbijdragen en -subsidies

Dit betreft de vergoeding die de gemeente verstrekt bij uitbreiding van het leerlingenaantal voor de 'eerste inrichting'. Het bedrag dat hier vrijvalt, correspondeert met het bedrag aan afschrijving op deze inrichting.

3.5 Toelichting bij post: Overige baten

De toegezegde bijdrage van de Stichting Vermogensbeheer, groot €400.000, is in 2018 niet geëffectueerd daar de verbouwing aan de Hoefslag is uitgesteld. Verder zijn er meer bijdragen en overige subsidies ontvangen, in totaal voor €50.000.

4.1 Toelichting bij post: Personeelslasten

- a) De werktijdfactor is gemiddeld 1,9 fte hoger uitgevallen dan begroot. Dit was voornamelijk voor leerlingenzorg (een extra t-klas), extra conciërge (o.a. in verband met nieuwbouw/verbouw) en extra studie-uren voor docenten (zie ook de toelichting bij **3.1**). De extra kosten zijn in totaal €90.000.
- b) Door het benoemen van een aantal beginnende docenten hadden we een loonkostenvoordeel van €50.000.
- c) De kosten van de functiemix zijn €20.000 lager dan begroot. Zie ook de toelichting bij **3.1** en bij **8.5**.
- d) De pensioenkosten en de sociale verzekeringspremies zijn €40.000 lager.
- e) De school is eigenrisicodrager voor de WGA en voor 25% van de WW voor ex-medewerkers. Eind van het jaar hebben we een extra voorziening op moeten zetten van €125.000.
- f) De kosten voor de invaluren (ster-uren) was €15.000 hoger.
- g) Er zijn meer incentives toegekend, waardoor de kosten €15.000 hoger waren.

4.2 Toelichting bij post: Afschrijvingen

De afschrijving voor het gebouw en voor de inventaris in Zaltbommel is circa €30.000 lager dan begroot. Ook de afschrijving op de ICT-middelen is lager, zowel door lagere aanschafkosten als door het gebruik van 2^e hands tablets/laptops. De afschrijving op de boeken daarentegen was hoger (meer digitale content).

4.3 Toelichting bij post: Huisvestingslasten

De totale huisvestingslasten liggen onder het niveau van de begroting. Onderling zijn er wel enkele verschillen:

- a) Er was minder onderhoud nodig dan begroot.
- b) Het voordeel van de zonnepanelen was kleiner dan begroot, omdat de in bedrijfstelling later heeft plaatsgevonden dan oorspronkelijk was gepland. De subsidie die we ontvangen, is geboekt onder 'overige baten'.
- c) De schoonmaakkosten zijn hoger uitgevallen, o.a. door eenmalige aanschafkosten van diverse materialen in Zaltbommel.

- d) We hadden begroot dat de lokale belastingen in Zaltbommel voor onze rekening zouden zijn. Voor 2018 heeft de gemeente deze echter voor haar rekening genomen.
- e) In de begroting hadden we onder overige huisvestingslasten kosten opgenomen voor de nieuwe vestiging en de verbouwing. Uiteindelijk zijn die meegevallen of vielen de kosten onder een andere categorie.
- f) Er is een extra dotatie gedaan in de onderhoudsvoorziening in verband met de forse prijsstijging in de 'bouwwereld'.

4.4 Toelichting bij post: Overige lasten

- a) De kosten voor de opening van Zaltbommel (€60.000) waren in de begroting in het project (investering) opgenomen. Het is echter meer op zijn plaats om ze in de kosten te verwerken.
- b) De kosten voor het 'doorstroomprogramma PO-VO' bedroegen €51.000. Zie ook de toelichting bij **3.1** en bij **8.2**.
- c) De kosten voor het doorstroomprogramma vanuit de mavo waren €30.000 lager dan begroot.
- d) De ICT-kosten zijn bijna €25.000 lager dan begroot.

5 Toelichting bij post: Financiële baten en lasten

De ontvangen rente is iets lager dan begroot. De steeds verder dalende rentepercentages zijn hier de oorzaak van.

MC Model C Kasstroomoverzicht

	31-12-2018	31-12-2017
	EUR	EUR
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo baten en lasten	-246.839	535.751
Aanpassing voor:		
Afschrijvingen	749.928	617.359
Mutaties voorzieningen	332.519	-246.570
Verandering in vlottende middelen:		
Voorraden (-/-)		
Vorderingen (-/-)	61.765	6.056
Schulden	264.682	243.517
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties	1.038.525	1.144.001
Ontvangen interest	5.895	13.885
Betaalde interest (-/-)	-146.570	-86.333
Buitengewoon resultaat	-140.675	-72.448
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	897.850	1.071.553
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiële vaste activa (-/-)	-7.687.836	-1.701.130
Desinvesteringen in materiële vaste activa	0	0
Inv. in deelnemingen en/of samenwerkingsverb. (-/-)		
Mutaties leningen (-/-)	-122.513	7.400.000
Overige inv. in financiële vaste activa (-/-)		
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	-7.810.349	5.698.870
Overige balansmutaties		
Mutatie liquide middelen	-6.912.499	6.770.423

Toelichting

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen bestaan uit liquide middelen. Ontvangsten uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Voor de verklaring van de onderscheidene posten, zie de betreffende balansrekeningen met de bijbehorende toelichting.

Overige Toelichtingen

VA Vaste activa										
1.2	Materiële vaste activa									
		Aanschaf prijs	Afschrijving cumulatief	Boekwaarde	Investering	Des investering	Afschrijving	Aanschaf prijs	Afschrijving cumulatief	Boekwaarde
		1-1-2018	1-1-2018	1-1-2018				31-12-2018	31-12-2018	31-12-2018
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
1.2.1	Gebouwen en terreinen	942.543		942.543	5.641.322		68.582	6.583.865	68.582	6.515.283
1.2.2	Inventaris en apparatuur	1.738.108	854.408	883.700	1.141.378		291.786	2.879.486	1.146.194	1.733.292
1.2.3	Andere vaste bedrijfsmiddelen	961.897	472.978	488.919	524.202		389.560	1.486.099	862.538	623.561
1.2.4	Vaste activa in uitvoering	<u>31.823</u>	<u>0</u>	<u>31.823</u>	<u>380.934</u>		<u>0</u>	<u>412.757</u>	<u>0</u>	<u>412.757</u>
	Materiële vaste activa	3.674.371	1.327.386	2.346.985	7.687.836		749.928	11.362.207	2.077.314	9.284.893

1.2.1 Toelichting bij post: Gebouwen en terreinen

Dit betreft de nieuwbouw in Zaltbommel.

1.2.2 Toelichting bij post: Inventaris en apparatuur

Dit betreft de schoolinventaris en de ICT-apparatuur. De toename komt voornamelijk door de investeringen in Zaltbommel en de zonnepanelen in Gorinchem.

1.2.3 Toelichting bij post: Andere vaste bedrijfsmiddelen

Dit betreft de boeken uit het boekenfonds. De tekstboeken worden over een periode van vier jaar afgeschreven. De werkboeken hebben een afschrijftermijn van één jaar. In 2018 zijn een groter aantal methodes vervangen dan gebruikelijk. Deels is dit eigen keuze, deels heeft dit te maken met de planning van de methodes die in 'eigen beheer' worden ontwikkeld door Driestar educatief.

1.2.4 Toelichting bij post: Vaste activa in uitvoering

Dit betreft de reeds betaalde bedragen voor de uitbreiding aan de Hoefslag. De afschrijving zal beginnen in augustus 2019. Zie ook [8.4](#).

VV Vorderingen			
1.5	Vorderingen		
		31-12-2018	31-12-2017
		EUR	EUR
1.5.1	Debiteuren	55.233	109.334
1.5.2	OCW/EZ	0	0
1.5.3	Groepsmaatschappijen	0	0
1.5.4	Andere deelnemingen	0	0
1.5.5	Studenten/deelnemers/cursisten	0	0
1.5.6	Overige overheden	108.715	0
1.5.7	Overige vorderingen	23.837	14.110
1.5.8	Overlopende activa	54.731	56.850
1.5.9	Af: voorzieningen wegens oninbaarheid	<u>5.105</u>	<u>4.648</u>
	Vorderingen	237.411	175.646
	Uitsplitsing		
1.5.7.1	Personeel	0	0
1.5.7.2	Overige	<u>23.837</u>	<u>14.110</u>
	Overige vorderingen	23.837	14.110
1.5.8.1	Vooruitbetaalde kosten	49.610	52.943
1.5.8.2	Verstreckte voorschotten	0	0
1.5.8.3	Overige overlopende activa	<u>5.121</u>	<u>3.907</u>
	Overlopende activa	54.731	56.850
1.5.9.1	Stand per 1-1	4.648	3.387
1.5.9.2	Onttrekking	87	2.379
1.5.9.3	Dotatie	<u>544</u>	<u>3.640</u>
	Af: voorzieningen wegens oninbaarheid	5.105	4.648

1.5.1 Toelichting bij post: Debiteuren

In 2018 zijn de facturen voor een aantal excursies in november verstuurd, terwijl dat in 2017 in december gebeurde. Hierdoor is het openstaande saldo aan het einde van 2018 lager dan in het voorgaande jaar.

1.5.6 Toelichting bij post: Overige overheden

Dit betreft het bedrag van de eerste inrichting dat we van de gemeente Zaltbommel tegoed hebben. Dit bedrag is in mindering gebracht op de investering van de inventaris in Zaltbommel.

1.5.7 Toelichting bij post: Overige vorderingen

Dit betreft allerhande vorderingen, die van jaar tot jaar verschillen.

1.5.8.1 Toelichting bij post: Vooruitbetaalde kosten

Dit betreft vooruitbetaalde facturen van leveranciers.

1.5.8.3 Toelichting bij post: Overige overlopende activa

Dit betreft de voorraad VVV-bonnen die wij binnen de school hebben en een voorraad rekenmachines die nog zullen worden verkocht.

1.5.9 Toelichting bij post: Af: voorzieningen wegens oninbaarheid

Dit betreft het mogelijk oninbaar zijn van openstaande bedragen. Hierbij wordt 50% genomen van het bedrag dat langer openstaat dan 180 dagen.

EL Liquide middelen				
1.7	Liquide middelen			
		31-12-2018		31-12-2017
		<u>EUR</u>		<u>EUR</u>
1.7.1	Kasmiddelen	5.164		7.880
1.7.2	Tegoeden op bank- en girorekeningen	4.691.085		11.600.868
1.7.3	Deposito's			
1.7.4	Overige liquide middelen			
	Liquide middelen	4.696.249		11.608.748

1.7.2 Toelichting bij post: Tegoeden op bank- en girorekeningen

De liquide middelen staan op 'risicomijdende' rekeningen bij drie verschillende banken. Eén van deze rekeningen heeft een beperkte opnamemogelijkheid. De afname is het gevolg van de investeringen in het gebouw in Zaltbommel en de eerste betalingen in verband met de uitbreiding aan de Hoefslag.

EV Eigen vermogen

2.1	Eigen vermogen				
		Stand	Resultaat	Overige Mutaties	Stand
		1-1-2018			31-12-2018
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
2.1.1	Algemene reserve	2.359.218	-387.514	0	1.971.704
2.1.2	Bestemmingsreserve (publiek)				
2.1.3	Bestemmingsreserve (privaat)				
2.1.4	Bestemmingsfonds (publiek)				
2.1.5	Bestemmingsfonds (privaat)				
2.1.6	Herwaarderingsreserve				
2.1.7	Andere wettelijke reserves				
2.1.8	Statutaire reserves				
2.1.9	Minderheidsbelang derden				
	Eigen vermogen	2.359.218	-387.514	0	1.971.704

Toelichting

Het resultaat wordt in zijn totaal onttrokken aan de Algemene reserve.

VL Voorzieningen & Langlopende schulden

2.2 Voorzieningen									
		Stand per	Dotaties	Onttrek- kingen	Vrijval	Rente mutatie- contant	Stand per	Kortlopend deel <1 jaar	Langlopend deel >1 jaar
		1-1-2018					31-12-2018		
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
2.2.1	Personeelsvoorzieningen	716.869	589.696	418.142	8.342	4.951	885.032	164.140	720.892
2.2.2	Voorziening verlieslatende contracten								
2.2.3	Overige voorzieningen	1.410.108	236.161	116.755	0	44.950	1.574.464	766.480	807.984
	Voorzieningen	2.126.977	825.857	534.897	8.342	49.901	2.459.496	930.620	1.528.876
2.3 Langlopende schulden									
		Stand per	Aangege- Leningen	Aflossingen		Stand per	Looptijd	Looptijd	Rente
		1-1-2018				31-12-2018	>1 jaar	>5 jaar	voet
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>%</u>
2.3.1	Schulden aan groepsmaatschappijen								
2.3.2	Schulden aan overige deelnemeingen								
2.3.3	Kredietinstellingen	7.400.000	0	122.513		7.277.487	7.154.974	6.639.927	2%
2.3.4	OCW/EZ								
2.3.5	Overige langlopende schulden								
	Langlopende schulden	7.400.000	0	122.513		7.277.487	7.154.974	6.639.927	

2.2.1 Toelichting bij post: Personeelsvoorzieningen

- Ultimo 2018 is er een voorziening van €225.000 voor jubileumuitkeringen aan het personeel. Deze uitkeringen aan het personeel vinden plaats bij een jubileum van vijftwintig jaar en veertig jaar. De belangrijkste actuariële uitgangspunten die worden gebruikt bij het bepalen van de voorziening zijn: algemene salarisstijging 2,5% per jaar; disconteringsvoet 0,5%; blijfkans:

	25-jarig jubileum	40-jarig jubileum
0-5 jaar	33%	24%
5-10 jaar	44%	29%
10-15 jaar	57%	35%
15-20 jaar	75%	47%
20-25 jaar	70%	60%
25-30 jaar	0%	36%
30-35 jaar	0%	57%
35-40 jaar	0%	100%

- Een voorziening voor verplichtingen in verband met doorbetaling loon als gevolg van ziekte of arbeidsongeschiktheid en personeelsleden die werkloos zijn geworden en voor wie de school tijdelijk het individuele gedeelte (25%) van de WW-uitkering moet betalen (€235.000).
- Ook is er een voorziening voor zowel de uren voor het 'Leeftijdsebewust Personeelsbeleid' (€342.000), als de verlof-, ster- en overuren (€83.000).

De stijging wordt veroorzaakt door de extra dotatie voor langdurig zieken.

2.2.3 Toelichting bij post: Overige voorzieningen

Het betreft hier de voorziening voor het meerjarenonderhoudsplan (MOP). De verwachting is dat in 2019 een forse onttrekking zal plaatsvinden. Zie ook [8.4](#).

2.3.3 Toelichting bij post: Lang lopende leningen bij kredietinstellingen

Dit betreft de lening die is afgesloten bij de BNG ter financiering van de bouw van de nevenvestiging in Zaltbommel. Zie ook [8.3](#).

KS Kortlopende schulden

2.4 Kortlopende schulden		31-12-2018	31-12-2017
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
2.4.1	Kredietinstellingen	0	0
2.4.2	Vooruitgefactureerde en -ontvangen termijnen OHW	0	0
2.4.3	Crediteuren	335.738	246.832
2.4.4	OCW/EZ	15.908	15.915
2.4.5	Schulden aan groepsmaatschappijen	0	0
2.4.6	Schulden aan andere deelnemingen	0	0
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen	522.299	518.542
2.4.8	Schulden terzake van pensioenen	159.314	150.709
2.4.9	Overige kortlopende schulden	235.280	198.330
2.4.10	Overlopende passiva	<u>1.241.327</u>	<u>1.114.856</u>
	Kortlopende schulden	2.509.866	2.245.184
Uitsplitsing			
2.4.7.1	Loonheffing	522.184	514.104
2.4.7.2	Omzetbelasting	115	4.438
2.4.7.3	Premies sociale verzekeringen	0	0
2.4.7.4	Overige belastingen	<u>0</u>	<u>0</u>
	Belastingen en premies sociale verzekeringen	522.299	518.542
2.4.9.1	Werk door derden	0	0
2.4.9.2	Overige	<u>235.280</u>	<u>198.330</u>
	Overige kortlopende schulden	235.280	198.330
2.4.10.1	Vooruitontvangen college- en les gelden	0	0
2.4.10.2	Vooruitontvangen subsidies OCW/EZ	698.230	580.555
2.4.10.3	Vooruitontvangen investeringsubsidies	22.261	32.611
2.4.10.4	Vooruitontvangen termijnen	0	0
2.4.10.5	Vakantiegeld en -dagen	402.515	369.114
2.4.10.6	Accountants- en administratiekosten	8.168	6.900
2.4.10.7	Rente	0	0
2.4.10.8	Overige	<u>110.153</u>	<u>125.676</u>
	Overlopende passiva	1.241.327	1.114.856

2.4.3 Toelichting bij post: Crediteuren

Het betreft hier ontvangen, maar nog niet betaalde facturen van leveranciers. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door een aantal facturen in verband met de verbouwing en een groot aantal laptops die begin januari zijn geleverd.

2.4.4 Toelichting bij post: OCW/EZ

Hier staat het voorschot dat van de overheid is ontvangen om Voortijdig Schoolverlaten (VSV) te voorkomen.

2.4.7.1 Toelichting bij post: Loonheffing

Dit betreft de nog af te dragen loonbelasting en sociale verzekeringspremies over de maand december. De schuld eind 2018 is hoger, omdat de werkgeverslasten hoger zijn geworden, het gemiddelde salaris is gestegen en de totale werktijdfactor eind december hoger was dan het jaar ervoor.

2.4.7.2 Toelichting bij post: Omzetbelasting

Dit bedrag is de afdracht van de omzetbelasting over het 4^e kwartaal 2018.

2.4.8 Toelichting bij post: Schulden terzake van pensioenen

Dit betreft de nog af te dragen pensioenpremies over de maand december. De stijging wordt veroorzaakt doordat de premiepercentages hoger zijn dan het jaar ervoor en daarnaast (evenals bij de loonheffing) doordat het gemiddelde salaris is gestegen en de totale werktijdfactor eind december hoger was dan het jaar ervoor.

2.4.9 Toelichting bij post: Overige kortlopende schulden

Op deze rekening staan bedragen waarvoor de dienst is ontvangen in het afgelopen jaar, maar waarvoor nog geen factuur is ontvangen. Verder betreft dit de nog af te dragen bedragen voor zendingsgeld, leerlingenraad enz. De stijging betreft voornamelijk nog te ontvangen facturen in verband met de nieuwbouw in Zaltbommel.

2.4.10.2 Toelichting bij post: Vooruit ontvangen subsidies OCW/EZ

Dit zijn de reeds ontvangen gelden voor de functiemix. De komende jaren wordt deze schuld afgebouwd. Zie ook [8.5](#). Daarnaast betreft dit ook een drietal subsidies die zijn ontvangen, die echter pas vrijvallen wanneer er kosten zijn die hier betrekking op hebben. Zie ook [8.2](#).

2.4.10.3 Toelichting bij post: Vooruit ontvangen investeringssubsidies

Het betreft hier gelden die van de gemeente Gorinchem zijn ontvangen voor de zogenaamde eerste inrichting. De bedragen die hier staan, vertegenwoordigen de boekwaarde van de reeds geïnvesteerde bedragen.

2.4.10.5 Toelichting bij post: Vakantiegeld en -dagen

Dit betreft de verplichting tot betaling van de vakantiegeldanspraken. Het bedrag stijgt mee met de salariskosten.

2.4.10.6 Toelichting bij post: Accountants- en administratiekosten

Dit betreft het bedrag dat betaald moet worden aan accountantskosten, onder aftrek van het voorschot dat reeds is betaald.

2.4.10.8 Toelichting bij post: Overige

Dit bedrag betreft de volgende verplichtingen:

- aanspraken bindingstoelage €38.000;
- reeds ontvangen, maar nog te besteden bedrag voor eerste inrichting van €63.000;
- diverse andere €8.000.

Financiële instrumenten

Algemeen

De in deze toelichting opgenomen gegevens verschaffen informatie die behulpzaam is bij het schatten van de omvang van de risico's die verbonden zijn aan zowel de in de balans opgenomen als de niet in de balans opgenomen financiële instrumenten.

De primaire financiële instrumenten van het CvB dienen ter financiering van de operationele activiteiten van het bestuur of vloeien direct uit deze activiteiten voort. Het beleid van het CvB is om niet te handelen in financiële instrumenten voor speculatieve doeleinden. De belangrijkste risico's uit hoofde van de financiële instrumenten zijn het kredietrisico en het liquiditeitsrisico.

Het beleid van het CvB om deze risico's te beperken, luidt als volgt:

Kredietrisico

Het CvB bewaakt voortdurend haar vorderingen. Door de bovenstaande maatregelen is het kredietrisico voor het CvB minimaal.

Liquiditeitsrisico

Het CvB heeft een treasurystatuut opgesteld waarin hij zijn beleid omtrent liquiditeit heeft uiteengezet. Door tussentijdse monitoring en eventuele bijsturing worden liquiditeitsrisico's beheerst. In de begroting wordt rekening gehouden met eventueel beperkte beschikbaarheid van liquide middelen.

Liquide middelen

De liquide middelen staan op 'risicomijdende' rekeningen bij drie verschillende banken.

MG Model G Verantwoording Subsidies

G1 Subsidies zonder verrekeningsclausule												
Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m vorig verslagjaar	Lasten t/m vorig verslagjaar	Stand begin verslagjaar	Ontvangst in verslagjaar	lasten in verslagjaar	Vrijval niet besteed in verslagjaar	Stand ultimo verslagjaar	Prestatie afgerond?	
			EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	Ja/Nee
Doorstroomprogramma Po-Vo	DPOVO18101	30-8-2018	124.000	0	0	0	62.000	51.000	11.000	11.000	Nee	
Lerarenbeurs	2018/2/942602	20-9-2018	107.621	0	0	0	107.621	107.621	0	0	Nee	
Zij - instromer	2018/2/1000594	22-10-2018	20.000	0	0	0	20.000	17.090	2.910	2.910	Nee	
<u>Technisch VMBO</u>	<u>923382-2</u>	<u>20-11-2018</u>	<u>108.974</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>108.974</u>	<u>0</u>	<u>108.974</u>	<u>108.974</u>	<u>Nee</u>	
Totaal			360.595	0	0	0	298.595	175.711	122.884	122.884		
G2 Subsidies met verrekeningsclausule												
G2A Aflopend per ultimo verslagjaar												
Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m vorig verslagjaar	Lasten t/m vorig verslagjaar	Stand begin verslagjaar	Ontvangst in verslagjaar	lasten in verslagjaar	Te verrekenen ultimo verslagjaar			
			EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR			
G2B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar												
Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m vorig verslagjaar	Lasten t/m vorig verslagjaar	Stand begin verslagjaar	Ontvangst in verslagjaar	lasten in verslagjaar	Stand ultimo verslagjaar	Prestatie afgerond?		
			EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	Ja/Nee		

OB Overheidsbijdragen			
3.1	Rijksbijdragen		
		31-12-2018	31-12-2017
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
3.1.1	Rijksbijdragen OCW/EZ	14.008.452	13.518.598
3.1.2	Overige subsidies OCW/EZ	764.379	660.280
3.1.3	Af: inkomensoverdrachten	0	0
3.1.4	Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdrage SWV	467.046	400.545
	Rijksbijdragen	15.239.877	14.579.423
	Uitsplitsing		
3.1.1.1	OCW	14.008.452	13.518.598
3.1.1.2	EZ	0	0
	OCW		
3.1.2.1.1	Geoormerkte subsidies	175.711	128.451
3.1.2.2.1	Niet-geoormerkte subsidies	588.668	531.829
3.1.2.3.1	Toerekening investeringssubsidies	<u>0</u>	<u>0</u>
	Overige subsidies OCW	764.379	660.280
3.2	Overige overheidsbijdragen en - subsidies		
		31-12-2018	31-12-2017
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
3.2.1	Participatiebudget	0	0
3.2.2	Overige overheidsbijdragen en - subsidies	<u>10.350</u>	<u>11.155</u>
	Overige overheidsbijdragen en - subsidies	10.350	11.155

3.1.1 Toelichting bij post: OCW

Dit betreft de overheidsbijdragen voor personeel en materieel. De hoogte wordt vastgesteld op basis van onder andere het aantal leerlingen. De belangrijkste verschillen zijn:

- voor de stijging van de loonkosten in 2018 is een bedrag beschikbaar gekomen van €295.000;
- vanwege de stijging van het aantal leerlingen is €160.000 meer ontvangen;
- het bedrag dat de overheid inhoudt op de bekostiging voor uitkeringskosten (75% van de WW-kosten in het onderwijs) is verhoogd met €12.000;
- er is een compensatie ontvangen voor de inflatie van €35.000.

3.1.2.1.1 Toelichting bij post: Geormerkte subsidies

Dit betreft de vergoeding die toegekend is voor studieverlof. Afhankelijk van het aantal toegekende studie-uren (gebonden aan bepaalde voorwaarden) fluctueert dit bedrag door de jaren heen. Zie ook 4.1.1. Daarnaast betreft dit de vrijval van de subsidie voor de 'doorstroom van PO naar VO' (zie ook 4.4.2) en de vrijval van subsidie voor een zijinstromer. Zie ook 8.2.

3.1.2.2.1 Toelichting bij post: Niet-geormerkte subsidies

Als niet-geormerkte subsidies zijn bedragen binnengekomen voor:

- De verbetering van de kwaliteit in het voortgezet onderwijs, de 'prestatiebox': €529.000. Zie ook 8.5.
- De subsidie om Voortijdig Schoolverlaten (VSV) te voorkomen: €35.000.
- De subsidie waarbij de 'doorstroom vanuit mavo naar havo en mbo' wordt gestimuleerd, van €25.000.

De stijging komt met name vanwege het hogere bedrag voor de prestatiebox.

3.1.4 Toelichting bij post: Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdragen SWV

Dit betreft de bijdrage van het reformatisch samenwerkingsverband voor zorgleerlingen in verband met 'Passend Onderwijs'. De inkomsten hiervoor zullen ook de komende jaren een stijging laten zien. Dit wordt veroorzaakt door het aflopen van de zogenaamde verevening, die is ingevoerd bij de overgang naar de nieuwe financiering voor de zorgleerlingen.

De stijging wordt veroorzaakt doordat in 2018 een bedrag van €30.000 is ontvangen dat nog betrekking had op 2017.

3.2.2 Toelichting bij post: Overige overheidsbijdragen en -subsidies

Dit betreft de vergoeding die de gemeente verstrekt bij uitbreiding van het leerlingenaantal voor de eerste inrichting. Dit bedrag wordt lager, omdat de inrichting (inventaris) inmiddels bijna volledig is afgeschreven. Vanaf 2018 worden bedragen die hiervoor worden ontvangen direct op de investering in mindering gebracht.

AB Andere baten				
3.5	Overige baten			
		31-12-2018		31-12-2017
		EUR		EUR
3.5.1	Verhuur			
3.5.2	Detachering personeel	398.426		319.877
3.5.3	Schenking			
3.5.4	Sponsoring			
3.5.5	Ouderbijdragen	283.605		271.228
3.5.6	Overige	202.917		131.193
	Overige baten	884.948		722.298

3.5.2 Toelichting bij post: Detachering personeel

Dit betreft de doorbelasting voor personeelsleden die (tijdelijk) op een andere plaats zijn gedetacheerd om daar werkzaamheden te verrichten. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door de uitbreiding van de mbo-werkzaamheden.

3.5.5 Toelichting bij post: Ouderbijdragen

Het betreft hier de ontvangsten van leerlingen of ouders/verzorgers voor lesmaterialen, de algemene vrijwillige ouderbijdrage en de bedragen die worden ontvangen van de ouders voor de gehouden excursies e.d.

3.5.6 Toelichting bij post: Overige

Het betreft hier de volgende inkomsten:

- a) bijdragen voor de 'Reformatorische Academische Opleidingsschool' (RAOS) en 'Vierslag leren' voor in totaal €30.000;
- b) bijdrage vanuit het mbo voor de materiële vergoeding €107.000;
- c) ontvangsten van ouders en kerkenraden in verband met opening van Zaltbommel €9.000;
- d) een bedrag van een ander samenwerkingsverband Passend Onderwijs in verband met de overkomst van een leerling €15.000;
- e) diverse andere subsidies, bijdragen en ontvangsten €42.000.

Het verschil met 2017 wordt veroorzaakt doordat de meeste bijdragen hoger waren.

LA Lasten

		31-12-2018	31-12-2017
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
4.1	Personeelslasten		
4.1.1	Lonen en salarissen	12.521.260	11.659.303
4.1.2	Overige personele lasten	944.204	684.947
4.1.3	Af: uitkeringen	55.254	53.132
	Personeelslasten	13.410.210	12.291.118
	Uitsplitsing		
4.1.1.1	Brutolonen en salarissen	9.933.026	9.232.371
4.1.1.2	Sociale lasten	1.180.016	1.095.390
4.1.1.3	Pensioenpremies	1.408.218	1.331.542
	Lonen en salarissen	12.521.260	11.659.303
4.1.2.1	Dotaties personele voorzieningen	202.510	78.095
4.1.2.2	Personeel niet in loondienst	267.458	279.937
4.1.2.3	Overig	474.236	326.915
	Overige personele lasten	944.204	684.947
4.2	Afschrijvingen		
		31-12-2018	31-12-2017
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
4.2.1	Immateriële vaste activa	0	0
4.2.2	Materiële vaste activa	749.928	617.359
	Afschrijvingen	749.928	617.359
4.3	Huisvestingslasten		
		31-12-2018	31-12-2017
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
4.3.1	Huur	183.156	184.451
4.3.2	Verzekeringen	0	0
4.3.3	Onderhoud	62.544	69.581
4.3.4	Energie en water	111.456	92.847
4.3.5	Schoonmaakkosten	218.032	199.632
4.3.6	Heffingen	20.386	20.183
4.3.7	Overige	20.369	35.707
4.3.8	Dotatie overige onderhoudsvoorzieningen	281.112	225.839
	Huisvestingslasten	897.055	828.240
4.4	Overige lasten		
		31-12-2018	31-12-2017
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
4.4.1	Administratie- en beheerslasten	291.475	215.063
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leermiddelen	1.033.346	825.345
4.4.3	Dotatie overige voorzieningen	0	0
4.4.4	Overige	0	0
	Overige lasten	1.324.821	1.040.408
	Specificatie honorarium		
4.4.1.1	Onderzoek jaarrekening	16.665	14.160
4.4.1.2	Andere controleopdrachten	0	0
4.4.1.3	Fiscale adviezen	0	0
4.4.1.4	Andere niet-controledienst	0	0
	Accountantslasten	16.665	14.160

4.1 Toelichting bij post: Personeelslasten

De wijziging van de jaarlijkse kosten wordt voornamelijk veroorzaakt door de volgende zaken:

- a) Een stijging van de WTF met 5,9 fte, wat neerkomt op een bedrag van €380.000. Deze stijging kan worden verklaard door:
 - a. Toename met 140 lesuren (+5,4).
 - b. Toename van het aantal uren ouderschapsverlof (+0,4).
 - c. Toename van het aantal uren voor leerlingenzorg (+1,5).
 - d. Toename van het aantal studie-uren (+0,3). Zie ook **3.1.2.1.1**.
 - e. Afname van het langdurig ziekteverzuim (-1,6).
- b) Overige aan het salaris gerelateerde kosten zoals:
 - a. De jaarlijkse periodiek per 1 augustus geeft hogere kosten van €90.000.
 - b. De salarisstijging volgens cao van 1 juni voor een bedrag van €170.000.
 - c. Een eenmalige uitkering van 1% volgens de cao in oktober: €120.000.
 - d. Hogere kosten van pensioenen en sociale verzekeringspremies: €70.000.
 - e. Gemiddeld lagere kosten vanwege het benoemen van goedkopere docenten. Dit vond plaats zowel in augustus 2017 als in augustus 2018. Het berekende voordeel is €130.000.
 - f. Er zijn meer gratificaties toegekend: €15.000.
 - g. Groter aantal steruren: €15.000.
 - h. Overige salarisgerelateerde kosten: een stijging van €35.000.
- c) In 2018 moest een voorziening worden opgezet voor langdurig zieke collega's. In 2017 werd daarentegen een bedrag teruggeboekt. Het verschil bedraagt €190.000.
- d) Er waren hogere studiekosten van €85.000, onder andere door de studietweedaagse voor het gehele personeel.
- e) Er werd een extra eindejaarsgeschenk beschikbaar gesteld voor het gehele personeel: €20.000.
- f) Overige verschillen met een totaalbedrag van €60.000.

4.2.2 Toelichting bij post: Afschrijvingen materiële vaste activa

De afschrijvingen zijn hoger dan in het voorgaande jaar. De redenen daarvoor zijn:

- a) het nieuwe gebouw in Zaltbommel €70.000;
- b) de inventaris in Zaltbommel €15.000;
- c) zonnepanelen in Gorinchem €15.000;
- d) duurdere boeken met steeds vaker een digitale content €20.000.

4.3.1 Toelichting bij post: Huur

Er wordt huur betaald voor:

- a) de dependance, aan de gemeente Gorinchem;
- b) de tijdelijke huisvesting voor het mbo en de afdeling economie & ondernemen;
- c) de sporthal voor bewegingsonderwijs, aan de stichting sportaccommodaties die dit exploiteert;
- d) een drietal lokalen, die het eigendom zijn van de vereniging.

4.3.3 Toelichting bij post: Onderhoud

Dit betreft het technisch onderhoud aan de gebouwen, dat van het ene op het andere jaar kan variëren, maar in de praktijk vrij stabiel blijft.

4.3.4 Toelichting bij post: Energie en water

Dit betreft een stijging in verband met Zaltbommel van €10.000. In Gorinchem zijn de kosten gestegen met €9.000.

4.3.5 Toelichting bij post: Schoonmaakkosten

Dit betreft zowel de middelen als de ingehuurde diensten. De kosten zijn gestegen, met name vanwege de locatie in Zaltbommel.

4.3.6 Toelichting bij post: Heffingen

Deze kosten betreffen de gemeentelijke belastingen en de kosten van afvalverwijdering.

4.3.7 Toelichting bij post: Overige

Dit betreft voornamelijk eenmalige huisvestingskosten, die variëren van het ene op het andere jaar. In 2017 hadden we hier kosten in verband met de tijdelijke huisvesting op ons terrein.

4.3.8 Toelichting bij post: Dotatie overige onderhoudsvoorzieningen

Dit betreft de voorziening voor groot onderhoud. De dotatie voor Gorinchem is verhoogd met €25.000 in verband met gestegen kosten. Daarnaast is in 2018 voor het eerst de dotatie gedaan voor het nieuwe gebouw in Zaltbommel. Dit betreft een bedrag van €30.000.

4.4.1 Toelichting bij post: Administratie- en beheerslasten

Deze kosten hebben betrekking op de organisatie van de school, zowel op administratief gebied als op het gebied van beheer. De hogere kosten betreffen de aanschaf van Bijbels voor Zaltbommel en de kosten van de opening van het gebouw.

4.4.2 Toelichting bij post: Inventaris, apparatuur en leermiddelen

Dit betreft de kosten van de vakgroepen, de diverse leermiddelen, de ICT-afdeling, de leerlingenzorg, PR enz.

Het verschil met voorgaand jaar wordt veroorzaakt door:

- a) Een stijging bij de vakgroepen wegens eenmalige kosten voor Zaltbommel van circa €90.000.
- b) Kosten vanwege de toename van internationale stages: €15.000.
- c) De kosten vanwege het project 'verbeteren doorstroom van PO naar VO'. Zie ook toelichting bij **3.1.2.11** en bij **8.2**. Dit betreft een bedrag van €51.000.
- d) Een stijging van de kopieer- en ICT-kosten van in totaal €47.000.
- e) Lagere kosten voor leerlingenzorg (minder plaatsingen in externe voorzieningen): €15.000.
- f) Stijging overige kosten: €15.000.

FB Financieel			
5	Financiële baten en lasten		
		31-12-2018	31-12-2017
		EUR	EUR
5.1	Rentebaten	5.895	13.885
5.3	Waardeveranderingen fin. vaste activa en effecten	0	0
5.4	Overige opbrengsten fin. vaste activa en effecten	0	0
5.5	Rentelasten (-/-)	-146.570	-86.333
	Financiële baten en lasten	-140.675	-72.448

5.1 Toelichting bij post: Rentebaten

De ontvangen rente is lager dan vorig jaar. De liquiditeit was lager en tegelijkertijd zijn de rentepercentages verder gedaald. Daarnaast zijn er rentelasten voor het gehele jaar in verband met het afsluiten van de lening voor de nieuwbouw in Zaltbommel, terwijl dat in 2017 maar voor een gedeelte van het jaar was.

VT Verplichte Toelichting		
Model E: Verbonden partijen met minderheidsdeelneming		
Naam	Juridische vorm 2018	Statutaire zetel
Vereniging voor Christelijk VO op Reformatische grondslag	Vereniging	Gorinchem
Stichting Vermogensbeheer	Stichting	Gorinchem
Vereniging Reformatisch Passend Onderwijs voor Voortgezet Onderwijs	Vereniging	Utrecht

WNT: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de op de Gomarus s.g. van toepassing zijnde regelgeving

Deze klasseindeling is gebaseerd op de uitkomsten van de complexiteitsvragen die als volgt zijn vastgesteld:

Gemiddelde totale baten	4
Gemiddeld aantal studenten	2
Gewogen aantal onderwijssoorten	3
Totaal aantal complexiteitspunten	9

Het bezoldigingsmaximum in 2018 voor de Gomarus s.g. is €146.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van de Raad van Toezicht bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2017 voor de eerste 12 maanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking. Tevens leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functie vervulling.

Bedragen x € 1	Ir. Chr.J. Flikweert	J. de Deugd	A.W.A. ter Harmsel	C. van Rijswijk
Functiegegevens	Voorzitter CvB	Directeur	Directeur	Directeur
Duur dienstverband in 2018	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	0,8	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja	ja
Individueel bezoldigingsmaximum	€ 146.000	€ 146.000	€ 116.800	€ 146.000
Bezoldiging				
Beloning	€ 122.987	€ 97.685	€ 73.525	€ 91.978
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.105	€ 14.580	€ 11.673	€ 14.580
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 141.092</i>	<i>€ 112.265</i>	<i>€ 85.198</i>	<i>€ 106.558</i>
-/- onverschuldigd betaald bedrag				
Totaal bezoldiging	€ 141.092	€ 112.265	€ 85.198	€ 106.558

1a. Leidinggevende (gewezen) topfunctionarissen met dienstbetrekking. Tevens leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling (vervolg).

Bedragen x € 1	Ir. Chr.J. Flikweert	J. de Deugd	A.W.A. ter Harmsel	C. van Rijswijk
Gegevens 2017				
Duur dienstverband in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2017 (fte)	1,0	1,0	0,8	1,0
Bezoldiging 2017				
Beloning	€ 115.468	€ 88.203	€ 73.324	€ 85.473
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 16.969	€ 14.101	€ 11.717	€ 14.101
Totaal bezoldiging 2017	€ 132.437	€ 102.304	€ 85.041	€ 99.574
Individueel bezoldigingsmaximum 2017	€ 141.000	€ 141.000	€ 117.030	€ 141.000

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

Bedragen x € 1	Dhr. T.A. Stoop	Dhr. J.S. Breedveld	Dhr. J.C. van Dam	Dhr. J.J.P. Eijkenaar
Functie	Voorzitter	Lid	Lid	Lid
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/7	1/1 - 31/12
Individueel WNT-maximum	€ 21.900	€ 14.600	€ 8.517	€ 14.600
Bezoldiging				
Beloning	€ 5.475	€ 3.650	€ 2.129	€ 3.650
Belastbare onkostenvergoedingen				
Beloningen betaalbaar op termijn				
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 5.475</i>	<i>€ 3.650</i>	<i>€ 2.129</i>	<i>€ 3.650</i>
-/- onverschuldigd betaald bedrag				
Totaal bezoldiging	€ 5.475	€ 3.650	€ 2.129	€ 3.650
Gegevens 2017				
Duur dienstverband in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/8 - 31/12
Bezoldiging 2017				
Beloning	€ 4.500	€ 3.000	€ 3.000	€ 1.250
Belastbare onkostenvergoedingen				
Beloningen betaalbaar op termijn				
Totaal bezoldiging 2017	€ 4.500	€ 3.000	€ 3.000	€ 1.250
Individueel bezoldigingsmaximum 2017	€ 21.150	€ 14.100	€ 14.100	€ 5.875

<i>1c. Toezichthoudende topfunctionarissen (vervolg)</i>				
Bedragen x € 1	Dhr. P. van Hartingsveldt	Dhr. P. Hugense	Dhr. E.J. Nieuwenhuis	Dhr. Y. Paans
Functie	Lid	Lid	Lid	Lid
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/8 - 31/12
Individueel WNT-maximum	€ 14.600	€ 14.600	€ 14.600	€ 6.083
Bezoldiging				
Beloning	€ 3.650	€ 3.650	€ 3.650	€ 1.515
Belastbare onkostenvergoedingen				
Beloningen betaalbaar op termijn				
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 3.650</i>	<i>€ 3.650</i>	<i>€ 3.650</i>	<i>€ 1.515</i>
-/- onverschuldigd betaald bedrag				
Totaal bezoldiging	€ 3.650	€ 3.650	€ 3.650	€ 1.515
Gegevens 2017				
Duur dienstverband in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/8 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging 2017				
Beloning	€ 3.000	€ 3.000	€ 1.250	€ 0
Belastbare onkostenvergoedingen				
Beloningen betaalbaar op termijn				
Totaal bezoldiging 2017	€ 3.000	€ 3.000	€ 1.250	€ 0
Individueel bezoldigingsmaximum 2017	€ 17.800	€ 17.800	€ 7.417	€ 0

E Overige gegevens

E.1 Bestemming van het exploitatiesaldo

Bestuursbesluit: het negatief exploitatieresultaat over 2018 (€387.514) is onttrokken aan de algemene reserve van de school.

E.2 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Per 1 december 2017 is een huurcontract ingegaan voor de reproapparatuur. Dit contract heeft een looptijd van vijf jaar en vijf maanden en loopt af op 1 mei 2023. De contractwaarde is in totaal €125.740. Daarvan zijn per 31-12-2018 dertien maanden verstreken, zodat de resterende verplichting op die datum €100.592 bedraagt. Verder is de Gomarus met diverse leveranciers een overeenkomst aangegaan inzake de levering en afname van producten en diensten. Dit betreft educatieve informatiedragers, hard- en software, schoonmaak, onderhoud enz. De duur van deze overeenkomsten varieert van één jaar tot enkele jaren. Zonder uitzondering leiden deze overeenkomsten niet tot kosten als door de school geen afname plaatsvindt.

In het kader van de uitbreiding van het gebouw aan de Hoefslag zijn er contracten afgesloten met Burgland Bouw B.V. en Klimateerservice Holland B.V. voor een totaalbedrag van €3.320.397. Per ultimo 2018 zijn hiervoor reeds facturen ontvangen en verwerkt voor een totaalbedrag van €99.308. Het totaal openstaande bedrag voor deze twee bedrijven bedraagt per ultimo 2018 dan ook €3.221.089.

E.3 Niet in de balans opgenomen regelingen

Voor onderwijsinstellingen vallende onder de WVO is het op basis van artikel 5 van de regeling 'Onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs' (kenmerk WJZ-2005/54063802) toegestaan een vordering op te nemen op het ministerie van OCW. Het voorwaardelijke karakter van deze vordering (uitkering zal alleen bij liquidatie plaatsvinden) leidt tot een nihil-waardering.

E.4 Gebeurtenissen na balansdatum

Niet van toepassing.

E.5 Gegevens over de rechtspersoon

Bestuursnummer	42556
Naam instelling	Stichting voor Chr. VO op Ref. grondslag te Gorinchem
Adres	Hoefslag 11
Postadres	Postbus 425
Postcode/Plaats	4200 AK GORINCHEM
Telefoon	0183 – 610361
Fax	0183 – 621022
E-mail	info@gomarus.nl
Internetsite	www.gomarus.nl
Contactpersoon	Dhr. W.G. van Horssen
Telefoon	0183 – 610373
E-mail	wgvanhorsen@gomarus.nl

E.6 Opgave bestaan nevenvestigingen

Er is een dependance gevestigd aan de Lange Slagenstraat. Deze heeft het (sub)Brin van 00WH01.

De nevenvestiging in Zaltbommel heeft het (sub)Brin 00WH02.

E.7 Controleverklaring

De Panoven 29A
4191 GW Geldermalsen
Postbus 241
4190 CE Geldermalsen

T (0345) 58 90 00
F (0345) 58 13 59
geldermalsen@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl
kvk nr. 30248615

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht van Stichting voor Christelijk Voorgezet Onderwijs op Reformatorische Grondslag te Gorinchem

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting voor Christelijk Voorgezet Onderwijs op Reformatorische Grondslag te Gorinchem gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting voor Christelijk Voorgezet Onderwijs op Reformatorische Grondslag te Gorinchem op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting voor Christelijk Voorgezet Onderwijs op Reformatorische Grondslag te Gorinchem zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1(j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- bestuursverslag;
- het verslag van de raad van toezicht;
- overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het

bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,

- van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
 - het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
 - het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
 - het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
 - het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Geldermalsen, 13 mei 2019

Van Ree Accountants

w.g.

J. Berkouwer RA MSc

E.8 Vaststelling en goedkeuring

Vaststelling door College van Bestuur

Gorinchem,

Dhr. Chr.J. Flikweert

Goedkeuring door de Raad van Toezicht

Gorinchem,

Dhr. J.S. Breedveld

Dhr. J.J.P. Eijkenaar

Dhr. P. van Hartingsveldt

Dhr. P. Hugense

Dhr. E.J. Nieuwenhuis

Dhr. T.A. Stoop

Dhr. Y. Paans

Postadres
Postbus 425
4200 AK Gorinchem

Gorinchem
Hoefslag 11
4205 NK Gorinchem

Zaltbommel
Oude Bosscheweg 4
5301 LA Zaltbommel

T (0183) 610 361
E info@gomarus.nl
W gomarus.nl

